

ВОЄННІ І МІЖНАРОДНІ ОГЛЯДИ

Червень-Грудень 2023

КИЇВСЬКИЙ
БЕЗПЕКОВИЙ
ФОРУМ

ЗМІСТ

РОСІЯ ВТРАЧАЄ В УКРАЇНІ СВІЙ МОРСЬКИЙ І КОСМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	5
ЗАХІД СХИЛЯЄ ІНДІЮ НА СВІЙ БІК	6
УКРАЇНА ПОЧАЛА МІНІ-НАСТУП НА ХЕРСОНЩИНІ	8
САМІТ НАТО: ЗАПРОШЕННЯ ДО МИРУ ЧИ ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙНИ?	9
САМІТ ЄС ПІДТВЕРДИВ ПРОДОВЖЕННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ	14
УКРАЇНА ВІДНОВИЛА УДАРИ В ГЛИБОКОМУ ТИЛУ ВОРОГА.....	16
РОСІЯ МОЖЕ ЗАВОЮВАТИ КОНТРОЛЬ НАД УКРАЇНСЬКИМ НЕБОМ	17
ТАКТИКА ЗСУ ГРАМОТНА Й УСПІШНА, ЇЇ КРИТИКА НА ЗАХОДІ ЧАСТО НЕПРОФЕСІЙНА	18
СЛАБКІСТЬ ПУТІНА, ВИХІД ІЗ ЗЕРНОВОЇ УГОДИ, АФРИКАНСЬКИЙ БОЙКОТ	20
УКРАЇНА РОЗВИВАЄ КОНТРНАСТУП.....	22
РОСІЯ ВТРАЧАЄ АФРИКУ	23
США ВТРАЧАЮТЬ МОНОПОЛІЮ У СФЕРІ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ.....	26
РОСІЯ УСУВАЄ ДРУЗІВ УКРАЇНИ В АФРИЦІ	28
УКРАЇНА ПЕРЕХОПЛЮЄ СТРАТЕГІЧНУ ІНІЦІАТИВУ НА МОРІ.....	30
БОРОТЬБА ЗА ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ. ЧИМ ЗАВЕРШИЛАСЯ ЗУСТРІЧ У САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ.....	32
ЗБЛИЖЕННЯ ЗАХОДУ І ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ, САМІТ BRICS, НУЛАНД ЗАСТЕРІГАЄ НІГЕР	34
ЗСУ УСПІШНО СТРИМУЮТЬ РОСІЙСЬКИЙ КОНТРНАСТУП І РОБЛЯТЬ РЕЙДИ ЗА ДНІПРО	37
УКРАЇНА ПРОДОВЖУЄ НАСТУП НА ПІВДНІ	38
ЗЕРНОВА УГОДА БЕЗ УКРАЇНИ, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПОСТУПКИ І ПЕРЕДАЧА СЕКРЕТІВ РОСІЇ.....	40
СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ ВИПРОБУВАЛИ ГІПЕРЗВУКОВУ РАКЕТУ	43
«КРИМ МАЄ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИМ. БЕЗ ЦЬОГО ВІЙНА НЕ ЗАКІНЧИТЬСЯ».....	44
ПІД ЗНАКОМ F-16	47
\$30 МІЛЬЯРДІВ РОСІЙСЬКИХ ГРОШЕЙ ЗАСТРЯГЛИ В ІНДІЇ.....	50
НЕВИЇЗНИЙ ПУТІН, ДЕОКУПАЦІЯ КРИМУ, ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ	51
ЗСУ ПРОСУВАЮТЬСЯ НА ПІВДНІ, БЕЗПІЛОТНИКИ АТАКУЮТЬ РОСІЙСЬКІ ТИЛИ	55
ВІЗИТ ДЕРЖСЕКРЕТАРЯ США ДО УКРАЇНИ. СТАВКА НА ПЕРЕМОГУ	56

УКРАЇНА ЗБЕРІГАЄ ІНІЦІАТИВУ, ЗАВДАЮЧИ УДАРІВ В ТИЛУ ВОРОГА	59
САМІТ G20. ЯК РОСІЯ ПРОСУВАЄ СВОЇ НАРАТИВИ НА МІЖНАРОДНИХ МАЙДАНЧИКАХ	61
РАКЕТНИЙ УДАР ПО СЕВАСТОПОЛЮ. УКРАЇНА ДЕМОНСТРУЄ СВОЮ ПЕРЕВАГУ	63
МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ В ЄС, ПОЛЬЩА БОРЕТЬСЯ З УКРАЇНСЬКИМ ЗЕРНОМ, ПУТІН ПРОСИТЬ ЗБРОЮ У ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ.....	65
КРИМ ПЕРЕСТАВ БУТИ БЕЗПЕЧНИМ ТИЛОМ РОСІЇ.....	68
КАРАБАХ. ЗАВЕРШЕННЯ 32-РІЧНОЇ ВІЙНИ	70
РЕФОРМУВАННЯ ООН, ЗУСТРІЧ ЗЕЛЕНСЬКОГО І БАЙДЕНА, ЗЕРНОВА КРИЗА.	72
ЗАГОСТРЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ВІЙНИ І УСПІХИ КОНТРНАСТУПУ	77
США ВИМАГАЮТЬ РЕФОРМ, ПРОДОВЖЕННЯ ЗЕРНОВОЇ СУПЕРЕЧКИ І РОСІЙСЬКИЙ ВПЛИВ НА ВИБОРИ У СЛОВАЧЧИНІ	78
РОСІЯ ПРОДОВЖУЄ АТАКУВАТИ ЗЕРНОВУ ІНФРАСТРУКТУРУ, УКРАЇНА ОБІЦЯЄ ВІДПЛАТУ ЗА УДАРИ ПО ЕНЕРГЕТИЦІ	82
ВІЙНА В ІЗРАЇЛІ. ГОЛОВНЕ	84
ПАЛЕСТИНО-ІЗРАЇЛЬСЬКА ВІЙНА І ПРОВАЛ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЩОДО УКРАЇНИ.....	86
ВЕЛИКИЙ НАСТУП РОСІЇ: РЕКОРДНІ ВТРАТИ І СПРОБИ ЗІРВАТИ КОНТРНАСТУП ЗСУ	88
«БИТВА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ»: ЯК УКРАЇНА ПЕРЕЖИВЕ ЗИМУ?.....	90
ЗАКЛЯТІ ДРУЗИ: ЧИМ ВАЖЛИВА ДЛЯ УКРАЇНИ ЗУСТРІЧ БАЙДЕНА І СІ?	93
ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ. ЯК УКРАЇНА, МОЛДОВА І ГРУЗІЯ НАБЛИЖАЮТЬСЯ ДО ЧЛЕНСТВА У ЄС	95
НА ШЛЯХУ ДО ДЕЕСКАЛАЦІЇ. ЧИМ ЗАВЕРШИЛАСЯ ЗУСТРІЧ БАЙДЕНА І СІ, НА ЯКІЙ ГОВОРИЛИ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ?.....	99
КРИВАВІ БАРЕЛІ: КРЕМЛЬ ВИТРАЧАЄ МІЛЬЯРДИ ЄВРО ВІД ПРОДАЖУ НАФТИ НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ, АЛЕ ЦЕ МОЖНА ЗМІНИТИ	101
АСИМЕТРИЧНА ВІЙНА: ЯК УКРАЇНА ЗАСТОСОВУЄ НОВУ СТРАТЕГІЮ НА ФРОНТІ	103
ПОЛІТИКА «ЛОКАЛЬНИХ УЛЬТИМАТУМІВ»: ЧИ ЗМОЖЕ ЄС УНИКНУТИ РОЛІ ЗАРУЧНИКА?	106
«СТРАТЕГІЯ ЗАЛУЖНОГО»: МІФИ І ПРАВДА	108
НАТО ПОЗБАВИЛО УГОРЩИНУ МОЖЛИВОСТІ БЛОКУВАТИ ПРОСУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ЧЛЕНСТВА В АЛЬЯНСІ	110
ВІЙНА НА ТЕРИТОРІЇ РОСІЇ. ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ МОЖЕ НАБЛИЗИТИ ПЕРЕМОГУ УКРАЇНИ?	112

ПОПУЛІСТИ І УЛЬТРАПРАВИ ПЕРЕМАГАЮТЬ НА ЗАХОДІ. ЧИМ ЦЕ ЗАГРОЖУЄ УКРАЇНІ?	114
РОСІЯ АКТИВІЗУЄ ПОВІТРЯНІ УДАРИ, ВОЛОНТЕРИ ПОПЕРЕДЖАЮТЬ ПРО ПРОБЛЕМИ З ДРОНАМИ.....	118
УКРАЇНА ПЕРЕХОДИТЬ В ОБОРОНУ	120
2023. ПІДСУМКИ.....	122

РОСІЯ ВТРАЧАЄ В УКРАЇНІ СВІЙ МОРСЬКИЙ І КОСМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

16 червня 2023

Заради вторгнення в Україну Росія жертвує, зокрема, підрозділами, призначеними для стратегічної конфронтації з НАТО на морі, а також фахівцями космічної сфери. Висновок про це можна зробити з OSINT-досліджень та даних розвідки.

14 червня Генеральний штаб ЗСУ повідомив, що до Брянської області перекидають ворожі ракетні комплекси “Бал”. Це

відносно нова берегова зброя російського флоту, призначена для ураження кораблів на відстані 120-260 км.

Раніше ворог застосовував на суходолі інші цінні протикорабельні системи: берегові ракети “Онікс” і “Яхонт”, а також Х-22 (авіаційні стратегічні ракети). Вся ця зброя традиційно базувалася на тихоокеанському й арктичному узбережжі Росії і на Балтиці.

Згідно з OSINT-розслідуванням The Washington Post, великих втрат в Україні зазнала 200-та окрема мотострілецька бригада – елітний підрозділ оборони Кольського півострова. Йдеться про грізний стратегічний форпост Росії в Арктиці, субмарини та бомбардувальники для ядерних ударів по Північній Америці, захист арктичного судноплавства й нафтогазовидобутку.

Раніше ЗСУ та OSINT-аналітики відзначали загибель в Україні військових і цілих підрозділів флоту й протиповітряної оборони з Балтики й Тихого океану. Наприклад, під Вугледаром взимку гинули спеціалісти протикорабельної авіації Тихоокеанського флоту. Російські ЗМІ повідомляли, що на український фронт забирають людей з екіпажів кораблів і літаків.

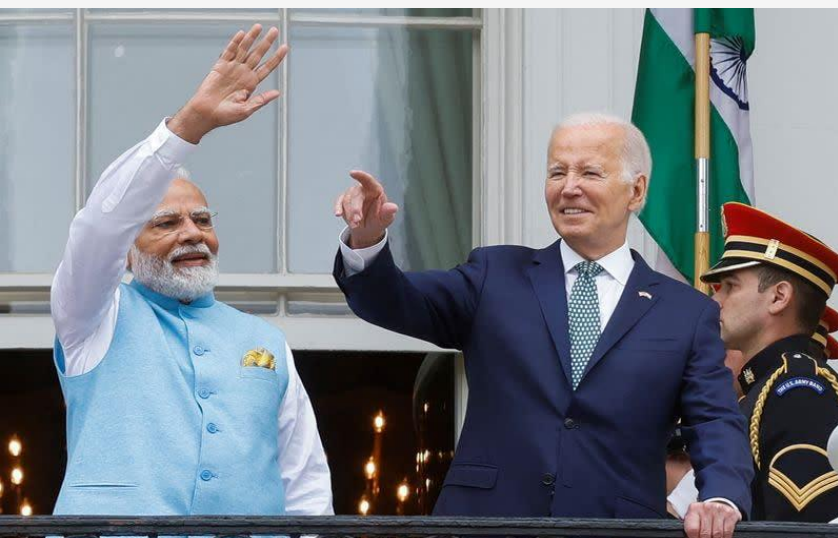
Інше джерело поповнення ворожих військ – фахівці з цивільного й військового космосу. “Роскосмос” (занепад якого вже відзначав КБФ) формує зі співробітників своїх підприємств “добровольчий” батальйон “Уран”. Відомий OSINT-дослідник NecroMancer вже виявляв серед загиблих

окупантів інженерів з космічної техніки, а також військовослужбовців космічних підрозділів. І це в той час, коли понад 800 тисяч висококваліфікованих росіян втекли за кордон від мобілізації.

Це – ще один елемент картини, в якій Росія добровільно втрачає потенціал, щоб стати наддержавою, а Захід, завдяки українцям, отримує послаблення стратегічної загрози від Москви в океані та космосі.

ЗАХІД СХИЛЯЄ ІНДІЮ НА СВІЙ БІК

26 червня 2023

Візит лідера Індії до США зміцнив американо-індійське економічне партнерство, однак, не розв'язав політичних і безпекових проблем, насамперед - щодо війни в Україні.

21-23 червня індійський прем'єр-міністр Нарендра Моді перебував у США з офіційним візитом. Його прийняли на найвищому дипломатичному рівні: з тривалими перемовинами, виступом у Конгресі, зустрічами з бізнес-елітою

тощо.

Лідери обох країн заявили про нову главу у стратегічному партнерстві. Підписані документи про істотне розширення торгівлі та інвестицій, насамперед - у сфері виробництва мікročіпів в Індії та інвестицій в “зелену” енергетику США. Крім того, домовлено про постачання зброї для індійської армії: двигунів для винищувачів та безпілотників великого радіусу дії.

У заяві за підсумками зустрічі Байден та Моді висловили стурбованість війною в Україні, однак, не згадуючи Росію. Нарендра Моді сказав про готовність “зробити для досягнення миру в Україні все, що ми можемо”.

Візит, як пишуть аналітики американського Council for Foreign Relations (CFR), став “реабілітацією глобального іміджу” прем'єр-міністра Індії. Йому нарешті виявили найвищу дипломатичну повагу попри міжнародну репутацію авторитарного лідера-екстреміста.

Продемонстровано продовження курсу Джо Байдена на диверсифікацію виробничо-торгівельних зв'язків Заходу з Китаєм. Утім, оглядачі Bloomberg зазначають, що США і Індія “мають довгу історію угод про співпрацю, які потім не дають результатів”.

Вашингтон наразі не зміг переконати індусів відмовитися від ганебного нейтралітету щодо російської війни.

Головним чинником становища Індії є її військово-технічна та економічна залежність від Росії в контексті тривалої конфронтації з Пакистаном і Китаєм.

Індія традиційно є головним покупцем російської зброї, і нині змушена терміново, але поетапно, шукати заміну цим постачанням в умовах дефіциту й низької якості (Росія навіть змусила індусів продати назад деякі раніше куплені запчастини).

Оглядачі журналу Foreign Policy зазначають, що Сполучені Штати десятиліттями намагалися зробити з Індії політичну й економічну противагу до Китаю, однак, не лише не досягли успіху, а й допустили безлад у військово-технічних стосунках Індії.

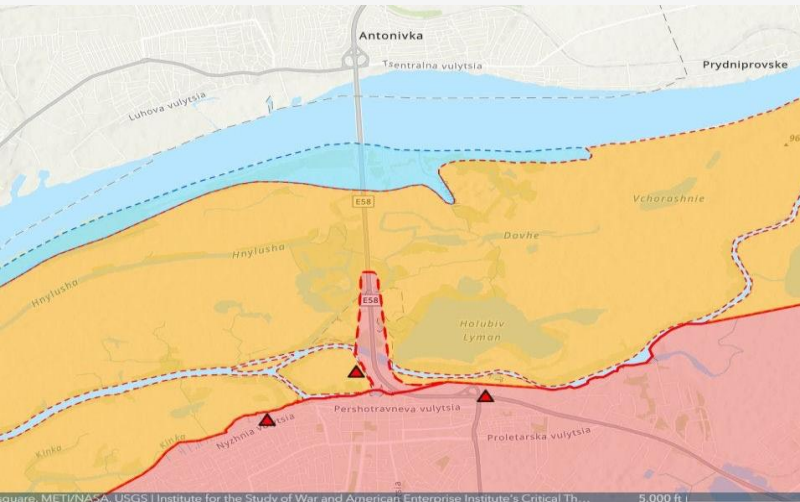
Крім того, після запровадження західних санкцій, Індія стала одним з головних покупців російської нафти (очікується, що на Росію припаде 30% індійського імпорту нафти цього року), і негласно допомагає Москві уникати західних санкцій, наражаючись на публічну критику США й союзників. Українське НАЗК внесло одну з індійських компаній до переліку “спонсорів війни”.

Через це, зокрема, Київ затулював із призначенням нового українського посла до Індії. Ним, лише 20 червня, став відставний генерал Олександр Поліщук.

Водночас, Індія не йде на конфронтацію щодо антиросійських санкцій чи суверенітету України. Повідомлялося, що Москва, попри п'ятикратне зростання торгівлі після 2022 року, через санкції не може вивести з Індії частину виручки за цей імпорт.

УКРАЇНА ПОЧАЛА МІНІ-НАСТУП НА ХЕРСОНЩИНІ

27 червня 2023

Сили оборони України вже кілька днів утримують плацдарм на лівому березі Дніпра в районі Олешок, прагнучи “відсунути” ворожі позиції подалі від Херсону. Висновок про це можна зробити з бюлетенів Генштабу ЗСУ та повідомлень російських “воєнкорів”.

Вже кілька днів “воєнкори” ворога панічно пишуть про захоплений українцями плацдарм на лівобережному боці Антонівського

мосту. Йдеться про великий острів на лівому березі Дніпра між Херсоном та Олешками, який належить до міста Херсон і неформально називається “Дачі”. Верифіковано кілька відео з дронів, на яких видно евакуацію поранених росіян, кулеметні й артилерійські перестрілки.

Представники ЗСУ не спростовують і не коментують повідомлення ворога. Однак український Генеральний штаб уже три дні повідомляє, що “на Запорізькому та Херсонському напрямках противник зосереджує основні зусилля на недопущенні просування наших військ”.

Українська OSINT-команда DeepState, відома своєю обережністю в оцінках, “не коментує” ситуацію на цьому напрямку й позначає острів як велику “сіру зону”. Водночас американський проєкт ISW уже показує лівобережну частину Антонівського мосту, як зону “українського контрнаступу”, так само як і два великих дніпровських острови на південний захід (навпроти Голої Пристані).

Самий по собі Антонівський міст не може використовуватися за призначенням через пошкодження, однак, як стверджують ворожі блогери, служить укриттям для української піхоти. Артилерія ЗСУ, за їх словами, постійно підтримує плацдарм вогнем; водночас російська авіація не влучає в об’єкт.

“Воєнкори” заявляли й про бої в самих Олешках, а також в районі Голої Пристані. Проте візуальних підтверджень цьому поки немає.

На думку експертів КБФ, метою Сил оборони тут наразі є тактичне “відсування” подалі від правого берега ворожої артилерії, яка щоденно обстрілює Херсон. А також російських засобів ППО і РЕБ, які можуть заважати українським дронам та ракетам. Щонайменше, це “війна в сірій зоні”, якою ЗСУ уславилися на Донбасі в 2014-2019 роках.

Операція демонструє здатність українців (ймовірно, підрозділів ССО або морської піхоти) до операцій в надскладному ландшафті після повені. Подібні операції будуть важливі в ході подальших дій на складному узбережжі Маріуполя, східного й західного Криму тощо.

САМІТ НАТО: ЗАПРОШЕННЯ ДО МИРУ ЧИ ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙНИ?

6 липня 2023

Ключовим зовнішньополітичним пріоритетом України протягом останнього тижня була підготовка до Вільнюського саміту НАТО, запланованого на 11-12 липня, забезпечення запрошення держави до Альянсу і надання гарантій безпеки на період до її приєднання.

Хоча більшість союзників відкрито заявили про підтримку членства України в НАТО,

консенсусу щодо запрошення країни у Вільнюсі немає. Серед тих, які займають більш обережну і консервативну позицію, є й Вашингтон. А на нього орієнтується багато союзників.

Росія тут прямо не згадується, але вона, а вірніше її ядерний шантаж, явно присутні при прийнятті рішення. Наші друзі в НАТО це усвідомлюють, більше того, закликають, як, наприклад, Прем'єр-міністерка Естонії Кая Каллас, не піддаватися «терористичному залякуванню» Росії і не використовувати питання гарантій безпеки для «розмивання» дискусії щодо членства України в НАТО.

Враховуючи реалії, в рішеннях саміту НАТО ймовірно буде озвучена компромісна позиція, яка підтвердить перспективи членства для України, однак, відтермінує в тій чи іншій формі прийняття офіційного запрошення на майбутнє.

Як поінформував Президент Литви Гітанас Науседа в інтерв'ю для BNS, зараз союзниками обговорюється формула, яка передбачає озвучення у Вільнюсі намірів запросити Україну до НАТО «після війни». Однак навіть ця далека від досконалості фразеологія видається сьогодні для деяких держав-членів занадто радикальною.

Як свідчать останні публічні заяви Президента України Володимира Зеленського, українська сторона, хоча й продовжує роботу з партнерами щодо отримання запрошення у Вільнюсі, в принципі готова до певного компромісу в цьому питанні.

За словами українського Президента, він очікує від Вільнюського саміту «дуже чіткий зрозумілий сигнал, що Україна може стати і має право стати рівноправним членом НАТО після війни. Це і є запрошення". Таке «запрошення» українські керівники називають «політичним», що в даному контексті звучить як розуміння, що воно **не є юридично повноцінним**.

При цьому жодних ілюзій стосовно того, що Україна, яка перебуває у стані війни, зможе вступити до НАТО ще до її завершення, ні в кого немає, і жодних вимог з цього приводу офіційний Київ не висуває. Тому боятися проблем від України з цього боку не варто.

Прикро, що політичний дискурс щодо вільнюської формули «запрошення» йде у відриві від адекватного врахування суті юридичних процедур Альянсу.

Визначені документами НАТО офіційні формулювання запрошення країни до Альянсу насправді є не лише суто політичними, а й досить стриманими. Коли союзники вирішують запросити країну стати членом НАТО, вони приймають рішення про «запрошення країни до початку переговорів про приєднання».

Після цього починаються консультації між структурами НАТО і представниками держави з політичних, безпекових, фінансових та всіх інших аспектів майбутнього членства, під час яких визначаються всі умови і передумови процесу приєднання до організації. Погоджується і графік проведення відповідних «реформ», які очікуються від кандидата на членство. Причому цей процес може продовжуватися і після офіційного приєднання до НАТО.

На етапі переговорів про приєднання можна досягти взаєморозуміння зі всього спектру питань, пов'язаних зі вступом, від координації динаміки процесу вступу з ходом війни до боротьби з корупцією, у т.ч. у військовому секторі, і досягненнями у реформуванні судової системи тощо.

Після того, як запрошена до переговорів держава офіційно підтвердить свої наміри вступити в НАТО на визначених умовах, союзники підписують Протокол про приєднання, який передається на ратифікацію всіма столицями. І лише після завершення цього процесу державі надходить офіційне запрошення приєднатися до Альянсу.

Ані тривалість переговорів про приєднання, ані тривалість процесу ратифікації Протоколів про приєднання документами НАТО не регламентуються. В залежності від ситуації, вони можуть тривати дні чи тижні, а можуть продовжуватися місяці й роки.

Рішення щодо початку переговорів про приєднання насправді є суто політичним і свідчить лише про принципову готовність союзників бачити державу-претендентку членом НАТО.

А якщо рішення про початок переговорів про приєднання відстається на майбутнє і обумовлюється певними обставинами, це свідчить, що політичне рішення не прийнято, і ми все ще перебуваємо на етапі надання Альянсом Україні чергових «перспектив членства», своєрідної покращеної формули Бухарестського саміту НАТО. І, в залежності від розвитку подій, ці перспективи можуть або реалізуватися, або ні, оскільки залежать від ситуації не лише в НАТО і в Україні, але й в Росії.

Це було б зрозуміло, якби члени НАТО були лише сторонніми спостерігачами війни Росії проти України. Але, враховуючи їх активну допомогу Україні та готовність до її продовження так довго, як це буде потрібно для перемоги над ворогом, ані політичної, ані практичної логіки у такому затягуванні немає.

Більше того, **визначаючи офіційно завершення війни умовою прийняття рішення про початок переговорів про приєднання, ми ризикуємо, що ця війна в оглядному майбутньому не завершиться.** Москві фактично дається право вето на запрошення України до НАТО, яке вона може реалізовувати шляхом безкінечного затягування агресивних дій проти нашої держави. За будь-якої актуалізації питання запрошення України Москва може розпочинати новий виток ескалації і агресії.

Офіційною прив'язкою запрошення України до НАТО до абстрактного «завершення війни» ми можемо прогнозовано дестабілізувати ситуацію в Європі на довгі роки наперед.

І в Москві це вже підтвердили. У статті в Російській газеті «Епоха протистояння» заступник Голови Ради безпеки РФ Дмитро Медведєв наголосив, що метою Росії залишається «устранити угрозу членства України в НАТО». При цьому, за його словами, «если конфликтующие страны не принимают в НАТО, значит, конфликт будет перманентным, ведь это вопрос существования России».

Не покращить принципово ситуацію й надання Альянсом Україні чіткого графіку наступних кроків і рішень в рамках процесу її вступу до НАТО, якщо передумовою подальшого прогресу у цьому контексті стане те ж саме абстрактне завершення війни. Однак, якщо буде вироблене спільне розуміння і гнучкий підхід до того, що вважати завершенням війни, це стане позитивом. Сподіваємося, що ПДЧ у цьому графіку, якщо він дійсно буде сформований, не буде, оскільки цей етап вже давно став неактуальним для України і може призвести лише до невиправданого затягування процесу її вступу до НАТО.

Безумовно, у разі зміни керівництва в Росії чи в нових державних утвореннях, створених на її території, на прозахідне і демократичне, відмови Москви від подальшого проведення імперської політики, погрози Медведєва можуть і не справдитися. Однак, чи впевнені ми у можливостях таких радикальних змін у Росії? І чи стане за таких умов рішення про запрошення України до переговорів про приєднання політично простішим для НАТО, ніж сьогодні?

Не менш контроверсійним є й питання надання Україні гарантій безпеки на період до приєднання до Альянсу, яке також має стати одним зі здобутків Вільнюського саміту.

Враховуючи російські реалії, сама постановка такого питання є абсолютно обґрунтованою. Однак, в умовах неготовності НАТО до серйозних політичних рішень про запуск офіційних процедур вступу держави в НАТО, існує ризик, що питання гарантій може бути використане для заміни повноцінного членства України в НАТО. Заміни офіційно тимчасової, яка, однак, в умовах перманентної конфронтації з Росією може розтягнутися на довгі роки.

Цю небезпеку усвідомлюють як в Україні – і на офіційному, і на експертному рівні, - так і в НАТО. Тому всі рішення щодо політичного і договірного оформлення таких гарантій, а вірніше зобов'язань (власне це слово цілком обґрунтовано використовується в документах НАТО і ЄС) мають розглядатися через призму такої небезпеки.

Жодна, навіть найбільш масштабна допомога Україні озброєнням і військовою технікою, розвідданими, тренуванням, фінансами не здатна стати надійним щитом проти нової російської агресії. Те, що такі дії не матимуть військової перспективи, не стане достатнім аргументом для Москви. Як

показує практика, свою військову неспроможність Росія готова компенсувати не лише ядерним шантажем, а й масштабними терористичними актами і штучно спровокованими техногенними катастрофами. 24 лютого 2022 року Росія вже довела свою здатність до здійснення самовбивчих, алогічних і необґрунтованих кроків, які здатні дестабілізувати всю Європу.

Функцію стримування в таких умовах може ефективно виконати лише членство України в НАТО.

Не витримує критики і презентація у якості одного з ключових результатів Вільнюського саміту НАТО ще одного очікуваного рішення – створення Ради Україна-НАТО на заміну Комісії Україна-НАТО (КУН). Після десятиліть сидіння за одним столом з союзниками в рамках КУН, детального обговорення всіх наболілих безпекових проблем і питань досягнення Україною стандартів НАТО, запевнення, що відтепер за цим столом ми стали «рівноправними», вражає не надто сильно.

Більше того, розчаровує, що ця інновація пропонується фактично взамін поступового розширення участі України у роботі структур і органів НАТО, що стало б можливим у разі офіційного запрошення держави до початку переговорів про членство і її переходу в статус «запрошеної».

Підсумовуючи:

1. Найкращим варіантом просування України до членства в НАТО, що є в спільних інтересах України та Альянсу, стало б прийняття під час Вільнюського саміту рішення про початок переговорів про приєднання.
2. Однак, в умовах відсутності консенсусу щодо запуску офіційних процедур запрошення України до НАТО, важливим є досягнення взаєморозуміння щодо чіткого графіку конкретно обумовлених кроків на шляху вступу України в НАТО. При цьому, рішення щодо таких кроків не можуть залежати від процесів, які знаходяться поза межами контролю НАТО і України і які б надали Росії можливість блокувати зближення України з НАТО.
3. В умовах відсутності готовності союзників надати Україні на період до приєднання гарантій безпеки, співставних зі ст.5 Вашингтонського договору, доцільним є підтвердження готовності партнерів (політичне чи договірне) до надання достатньої військово-технічної, розвідувальної, навчальної, фінансової та іншої підтримки з метою успішного протистояння російській агресії. Це стосується як НАТО, так і ЄС, а також ключових держав-членів. При цьому, важливо акцентувати, що така допомога не стане заміною членства в НАТО.

4. В умовах відсутності правових підстав для поступової інтеграції України, як запрошеної держави, у роботу офіційних структур і органів НАТО, можна погодитися на тимчасове оновлення Комісії Україна НАТО до рівня Ради Україна-НАТО. Водночас, слід усвідомлювати, що це - взаємовідносини зовсім іншого рівня, і замінити повноцінне включення держави у роботу Альянсу не зможе.

Всі ці ідеальні і компромісні рішення входять до варіанту А, який передбачає, що війна завершиться.

Однак не слід виключати і варіанту Б – тривалого існування України і Європи в умовах перманентного конфлікту з імперською Росією.

Але навіть за таких умов членство України в НАТО, можливо з деякими гнучко обумовленими аспектами, має стати запорукою стабільності Європи і ефективного стримування російської агресії.

САМІТ ЄС ПІДТВЕРДИВ ПРОДОВЖЕННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ

6 липня 2023

30 червня завершилося засідання Європейської Ради, в центрі уваги якого перебувало й питання України.

У опублікованих Висновках ЄС **підтвердив свою підтримку Україні** у боротьбі з російською агресією, зокрема, «готовність до продовження надання фінансової, економічної, гуманітарної, військової та дипломатичної допомоги так довго, як це буде потрібно».

Однак, що стосується окремих резонансних питань, пов'язаних з війною Росії проти України, формулювання були доволі обтічними і стриманими, що свідчить про відсутність на цьому етапі нових проривних рішень.

Зокрема, було висловлено готовність Євросоюзу до «надання свого внеску, разом з партнерами, до **майбутніх безпекових зобов'язань Україні**», які

«допоможуть нашій державі захищати себе у довгостроковій перспективі, стримувати акти агресії і спроби дестабілізації».

Модальності такого внеску будуть розглянуті ближчим часом, як очікується, з тим, щоб вийти з конкретними пропозиціями до саміту НАТО у Вільнюсі.

Враховуючи обережність формулювань, позиції окремих держав-членів, у т.ч. Угорщини та європейських нейтралів, на кардинальні зміни у характері військової підтримки ЄС Україні в майбутньому навряд чи слід очікувати.

Європейська Рада «рішуче засудила навмисне **знищення дамби Каховської ГЕС**, що призвело до руйнівних гуманітарних, екологічних, сільськогосподарських та економічних наслідків та поставило під загрозу безпеку Запорізької АЕС».

Винуватець цього злочину прямо не вказаний, і зазначене питання озвучене не у прив'язці до нових масштабних санкцій проти РФ, а у контексті готовності до розширення допомоги ЄС на подолання наслідків цієї катастрофи.

Що стосується **Запорізької АЕС**, Євросоюз обмежився озвученням своєї «повної підтримки роботи МАГАТЕ в Україні».

У Висновках згадується також проблема **передачі російських заморожених активів**, у т.ч. Центробанку РФ, на відбудову України. Однак на цьому етапі Рада ЄС обмежилася наданням доручення Єврокомісії продовжити роботу над цією проблемою «відповідно до законодавства ЄС і міжнародного права».

Під час прес-конференції Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн відзначила, що ЄК у цьому питанні буде матиме дуже зважений підхід, у співпраці з партнерами, і братиме до уваги думку Європейського центрального банку.

За її словами, незабаром Єврокомісія зробить пропозицію, яка буде фокусуватися на використанні прибутків від заморожених активів Центробанку Росії на користь України.

За деякими оцінками, озвученими Прем'єр-міністром Бельгії Александером де Кроо, таким чином можна буде спрямовувати на відбудову України три мільярди євро щорічно.

Що стосується **початку переговорів з Україною про вступ до ЄС**, у Висновках, як і очікувалося, зазначається, що "Європейська Рада визнає відданість України та її суттєві зусилля у виконанні умов, необхідних для початку процесу вступу до ЄС, і заохочує Україну продовжувати курс реформ".

УКРАЇНА ВІДНОВИЛА УДАРИ В ГЛИБОКОМУ ТИЛУ ВОРОГА

7 липня 2023

Сили оборони України відновили повітряні удари в глибокому тилу ворога попри радіоелектронну протидію та ракетно-авіаційні атаки росіян.

Цього тижня невідомі безпілотники атакували чотири райони в глибині російського тилу: окупований Севастополь, Приморсько-Ахтарськ в Краснодарському краї, нафтобазу в Белгородській області та військовий

хаб в Кубінці (Нова Москва).

Частина дронів збита; результати ударів іще з'ясовуються. Однак їх стратегічний та інформаційно-психологічний ефект очевидний і масштабний.

По-перше, подібні атаки неабияк “напружують” логістику й протиповітряну оборону ворога. Всі атаковані райони задіяні у забезпеченні фронту та авіації.

Зокрема, Приморсько-Ахтарськ – ключовий аеродром для російських повітряних ударів на Бердянському й Донецькому напрямках (в т.ч. “шахедами”). Белгородщина – важливий тилуний район, адже ЗСУ систематично знищують склади і нафтобази в окупованому Донбасі.

По-друге, Україна підтвердила, що стабільно виробляє далекобійні безпілотники й вміло запускає їх, зокрема, в московський мегаполіс. Цього разу цілями стали не елітні передмістя, а Кубінка – важливий хаб для російського спецназу, ВДВ й військово-транспортної авіації, розташований недалеко від аеропорту Внуково. OSINT-дослідники виявили щонайменше одного російського спецназівця, загибель якого збіглася з ударом по Кубінці, і влучання в будівлю якоїсь з частин цієї бази. Ворог змушений перекидати в тил нові системи ППО й РЕБ.

Важливо, що ці українські удари завдані попри надпотужну радіоелектронну протидію ворога (про яку регулярно пишуть і західні ЗМІ). Так, міністр оборони України в коментарі Financial Times визнав серйозність російських

РЕБ-перешкод для наданих США ракет GMLRS-ER та керованих снарядів Excalibur, однак, наголосив, що ЗСУ, спільно з партнерами, постійно шукають, і знаходять, рішення цієї проблеми.

Цей виклик тим більше стосується далекобійних ударних дронів, які Україна виробляє й застосовує самостійно.

Крім того, тривають російські повітряні удари: як по базах та оборонних підприємствах, так і, масовано, по прифронтових районах, з яких, власне, й запускаються далекобійні дрони.

Тривають і удари ЗСУ в ближчий тил ворога (10-20 кілометрів): по Макіївці, Волновасі тощо.

РОСІЯ МОЖЕ ЗАВОЮВАТИ КОНТРОЛЬ НАД УКРАЇНСЬКИМ НЕБОМ

19 липня 2023

Україна негайно потребує посилення власних можливостей ведення повітряної війни через значне нарощування Росією виробництва ракет, перевагу у повітрі і зміну тактики на полі бою.

Про це йдеться у воєнно-стратегічному огляді «Повітряні загрози для України», підготовленому Київським безпековим форумом.

Автори зазначають, що ворог застосовує проти України щонайменше 600 літаків з 39 аеродромів, маючи великий резерв підготовлених пілотів. Фронтowa авіація росіян масово застосовує нову тактику скидання так званих коригованих авіабомб. Також Росія продовжує масове застосування іранських Шахедів і прагне налагодити їхнє виробництво на своїй території.

Крім того, Росія, ймовірно, спромоглася наростити виробництво далекобійних ракет учетверо порівняно з 2021 роком.

Підкреслюється, що істотна кількісна та якісна перевага Росії над повітряними можливостями Сил Оборони України може призвести до

завоювання Росією контролю над українським небом і до значно більших, ніж сьогодні, втрат від повітряних ударів ворога. Насамперед, Україна може бути неспроможна забезпечити повітряну підтримку власних військ.

У зв'язку з цим безумовним пріоритетом має стати якнайшвидше отримання західної повітряної і далекобійної зброї та засобів протиповітряної оборони в значно більших, ніж нині, обсягах і темпах.

«Вирішальним кроком до набуття таких спроможностей буде постачання в Україну винищувачів F-16 (чи інших винищувачів, які масово перебувають на озброєнні країн НАТО) та всього спектру авіаційної зброї до таких літаків», - наголошується у документі.

Крім того, потрібно забезпечити достатню фінансову, технологічну й іншу підтримку для прискореного розвитку вітчизняного виробництва та ремонту повітряної зброї (дронів, ракет, літаків, гелікоптерів) і засобів ППО.

У найгіршому сценарії розвитку подій автори попереджають про можливість втрати Україною повноцінної протиповітряної оборони унаслідок вичерпання запасу зенітних ракет великої та середньої дальності або знищення засобів ППО. Натомість у разі вжиття необхідних заходів Україна зможе домогтися сталого розвитку власних повітряних можливостей і ефективно протидіяти Росії у небі.

ТАКТИКА ЗСУ ГРАМОТНА Й УСПІШНА, ЇЇ КРИТИКА НА ЗАХОДІ ЧАСТО НЕПРОФЕСІЙНА

26 липня 2023

Масштаби й тактика контрнаступу України визначаються обстановкою на фронті, а не браком підготовки чи дисципліни. Так експерти Київського Безпекового Форуму прокоментували деякі критичні оцінки у західних медіа.

Як відомо, типовою наземною тактикою Сил оборони України є вибіркові штурми укріплень силами невеликих груп (10-20 бійців) за підтримки бронемашин, танків, артилерії і дронів. Це забезпечило стале просування ЗСУ й значні втрати ворога.

Така тактика пояснюється надскладними умовами контрнаступу: щільною замінованістю місцевості на півдні, перевагою Росії в повітрі, а також неймовірною (2450 км) довжиною фронту. Українське командування не може занадто ризикувати бійцями й технікою заради пришвидшення наступу.

Натомість в інфопросторі давно сформувалися очікування, що українці наступатимуть одночасно з'єднаннями військ (батальйонами й бригадами), прориваючи фронт на десятки кілометрів углиб за тиждень. Іншими словами, дотримуватимуться «класичної» тактики великих армій 1930-2000 років. Це пояснюється, зокрема, тим, що на південному фронті задіяні переважно «нові» бригади ЗСУ, підготовлені в країнах НАТО.

Відтак в західних ЗМІ з'являються коментарі щодо «неграмотних» дій українських командирів, які нібито «подрібнюють з'єднання» і «не вміють діяти великими силами». Такі судження суперечать не лише фактам і військовій логіці, а й аргументам українських і західних професіоналів.

Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний неодноразово заявляв, що контрнаступ відбувається в умовах гострої нестачі повітряних спроможностей України. Цю тезу публічно підтримали кілька діючих і відставних генералів країн НАТО, зокрема, бригадний генерал Крістіан Фройдінг з Міністерства оборони ФРН.

Фахівці також наголошують на перевазі Росії в артилерії і неможливості масштабного наступу на замінованому фронті без переваги ЗСУ в повітрі. Так, експерт Королівського Інституту Об'єднаних Служб (RUSI) Джек Вейтлінг зазначав, що навіть американські війська на навчаннях показують погані результати в розмінуванні фронтових укріплень в умовах домінування США в повітрі.

СЛАБКІСТЬ ПУТІНА, ВИХІД ІЗ ЗЕРНОВОЇ УГОДИ, АФРИКАНСЬКИЙ БОЙКОТ

27 липня 2023

Останній тиждень липня ознаменувався чисельними коментарями західних аналітиків і українських оглядачів про **слабкість режиму Володимира Путіна** і про можливість його зміни шляхом путчів чи заколотів.

На підтвердження цих тез наводиться брак жорсткої військової реакції керівництва Росії на демарш керівника ПВК «Вагнер» Євгена Пригожина.

У своєму виступі на щорічному Аспенському безпековому форумі Директор ЦРУ Вільям Бернс назвав відсутність силової реакції Путіна на дії Пригожина як доказ того, що «король голий». За його словами, в багатьох росіян, які звикли до іміджу Путіна як «арбітра порядку», це викликало запитання: «чи є на імператорі одяг і чому йому потрібно стільки часу, щоб одягнутися?».

У свою чергу глава британської зовнішньої розвідки МІ6 Річард Мур вважає, що президент Росії пішов на домовленості з ватажком ПВК «Вагнер», аби «врятувати свою шкуру».

За інформацією The Times, у внутрішніх документах британського уряду за результатами невдалого путчу робиться висновок, що Британія має підготуватися до раптового краху Росії, як одного з імовірних сценаріїв.

Натомість **угруповання «Вагнер»**, яке з основи режиму перетворилося на його загрозу, роззброєно і розформовано, розділено на декілька частин, які на сьогодні не становлять безпосередньої небезпеки для Путіна. Більше того, його білоруська частина вже починає використовуватися в грі російського керівництва по дестабілізації ситуації в регіоні, на цей раз стосовно Польщі і Литви.

І все це відбувається за російською традицією у контексті гри на підвищення ставок на фоні провальної війни.

Вихід 17 липня Москви із «зернової угоди» під приводом нібито невиконання її вимог, оголошення морської блокади України, погрози обстрілювати цивільні судна, які прямують до українських портів, масовані ракетні обстріли портової інфраструктури і житлових кварталів Одеси та Миколаєва, розширення переліку умов участі Росії в «зерновій угоді».

Ворог намагається знищити інфраструктуру українського агроекспорту, щоб підірвати нашу економіку, послабити конкуренцію для російських виробників зерна, а також в черговий раз шантажувати світ голодом. Не виключено, що таке загострення спрямоване і на протидію враженню слабкості режиму Путіна.

Поки що ефективної відповіді на цей новий російський шантаж немає. Запевнення партнерів у виділення Україні додаткових комплексів ППО для захисту Півдня та пошуки альтернативних варіантів транспортування зерна є важливими кроками. Однак навряд чи можна їх трактувати як абсолютно достатню реакцію. Пропозиції України про транспортування зерна з конвоями Туреччини чи НАТО не отримали позитивної відповіді. Не почутими виявилися і пропозиції експертів стосовно накладення нових санкцій на РФ, у т.ч. закриття Туреччиною проток Босфор і Дарданелли для російських торговельних, а не лише воєнних суден.

Не все так однозначно і з **міжнародною ізоляцією Путіна**. Вона є очевидною, але не абсолютною.

Позитивно був сприйнятий на Заході і в Україні факт відмови Путіна від візиту в ПАР на саміт БРІКС у зв'язку із загрозою його арешту за ордером МКС, як і відсутність публічної реакції на цей скандал з боку дружніх Бразилії, Китаю та Індії. Однак це не є свідченням охолодження відносин між цими державами і Москвою.

У жовтні Путін планує відвідати Китай для участі у форумі «Один пояс – один шлях», на який вже отримав запрошення. Запрошений російський диктатор і на саміт G20, який відбудеться 9-10 вересня у Нью-Делі, Індія. Однак з огляду на ситуацію і склад «двадцятки», рішення про формат його участі ще не прийнято.

Очікують російського президента і в Туреччині. Зазначений візит Президент Туреччини Ердоган планував використати для досягнення домовленостей з Москвою з метою відновлення її участі у «зерновій угоді». Проте російською стороною він не підтверджений.

Резонансною стала інформація про **відмову більшості африканських лідерів** взяти участь у саміті Росія-Африка, організований Кремлем 27–28 липня в Санкт-Петербурзі. Його метою була демонстрація активних

дипломатичних зв'язків РФ з цим континентом на найвищому рівні. Однак на рівні глав держав буде представлено лише 17 країн. Ще 10 відправили до РФ прем'єр-міністрів, а приблизно половина учасників саміту надіслали делегації на нижчому рівні.

Для порівняння – перший саміт Росія-Африка відбувся у 2019 році в Сочі за участю всіх запрошених, у т.ч. 45 держав на рівні глав держав і урядів.

Не виключено, що таке пониження рівня участі стало реакцією на вихід Москви із «зернової угоди», у якій зацікавлена Африка, на неспроможність Росії на ефективну економічну політику щодо Африканського континенту і на війну проти України.

УКРАЇНА РОЗВИВАЄ КОНТРНАСТУП

28 липня 2023

Сили оборони України стабільно **продовжують контрнаступ**, а також повітряні контратаки, в дедалі складніших умовах.

Контрнаступ ЗСУ триває на трьох напрямках. Звільнене Старомайорське Волноваського району (бердянський напрямок); захоплена панівна висота в районі Роботиного Оріхівського району

(мелітопольський напрямок) – серйозні успіхи у степовому регіоні, де мало природних укриттів і багато ворожих мін.

Також триває контрнаступ на околицях Бахмуту. Там ландшафт вигідніший, але й протидія ворога більша. Українці просуваються, використовуючи комбінації малих механізованих штурмів і ракетно-артилерійських ударів.

Дії Сил оборони ускладнюються перевагою росіян в повітрі (й подекуди в артилерії) та щільним, відновлюваним замінуванням місцевості. Ворог істотно наростив фронтові дронів спроможності: збільшилася кількість ударів «Ланцетами» по українській бронетехніці; масово з'явилися російські FPV-дрони (в яких іще місяць тому ЗСУ мали велику перевагу).

Українська артилерія завоювала якісну перевагу над російською: вистрілюючи в рази менше снарядів, ЗСУ частіше вражають ворожу артилерію.

Неоднозначною є **ситуація на сході**. Просування в районі Бахмута триває попри те, що ворог розпочав власний контрнаступ північно-східніше: в лісистих пагорбах сватівського напрямку. Росіян поки вдалося зупинити, без зменшення тиску ЗСУ на бахмутському напрямку. Стратегічна проблема Донбасу й Слобожанщини для України в тому, що тил ворога тут широкий і глибокий (до Уралу), на відміну від півдня (де росіяни «притиснуті» до моря).

В **повітряній війні** Україна змогла наростити ударні спроможності на фоні стагнації власної протиповітряної оборони.

Удари невідомими дронами (чи то безпілотниками) по окупованому Криму тривали два тижні майже щодня, підірвавши ворожу логістику на півострові; відновилися удари по Москві.

Нині ЗСУ «добивають» другий ешелон ворожих складів, відведених до Криму й Приазов'я після торішніх ударів «Хаймарсами» у прифронтових районах.

Водночас росіяни інтенсифікували повітряні удари по Одещині й західних регіонах і наразі приголомшують українську ППО на цих менш важливих для оборони напрямках.

Тривають як підвезення нових ракет і зенітних комплексів від західних партнерів, так і виробництво крилатих ракет і дронів «Шахед» у Росії.

РОСІЯ ВТРАЧАЄ АФРИКУ

28 липня 2023

В Санкт-Петербурзі 27-28 липня відбувається перший після початку великої війни саміт Росія-Африка. Москва прагне продемонструвати відсутність міжнародної ізоляції режиму Путіна після того, як той відмовився їхати до Південноафриканської республіки через загрозу арешту за ордером

Міжнародного кримінального суду.

Крім того, у Кремлі хочуть пом'якшити негативне враження африканських країн від виходу Росії із «зернової угоди» і домогтися прямих поставок російського зерна на африканський ринок як альтернативи українському.

Однак не всі в Африці поділяють таку політику Москви. Резонансною стала відмова більшості африканських лідерів брати участь у цьому саміті. На рівні глав держав представлено лише 17 країн. Ще 10 відправили до РФ прем'єр-міністрів, приблизно половина учасників саміту надіслали делегації на нижчому рівні, а 5 з них взагалі відмовилися від участі.

Для порівняння – перший саміт Росія-Африка відбувся у 2019 році в Сочі за участю всіх запрошених, у т.ч. 45 держав на рівні глав держав і урядів.

Незважаючи на традиційні зв'язки з Росією, які сягають ще часів СРСР, залежність від поставок російських озброєнь, а в деяких випадках – від прямої військової допомоги через групу «Вагнер», більшість африканських лідерів не ризикнули демонструвати свою політичну єдність з режимом Путіна, піддаючи ризику свої відносини із Заходом.

Водночас, присутність майже всіх запрошених країн, нехай багатьох з них і на нижчому рівні, свідчить про збереження прагматичного підходу до відносин з Росією.

Володимир Путін, виступаючи на саміті 27 липня, наголосив на зацікавленості Росії у подальшому розвитку відносин з Африкою у різних сферах, у т.ч. енергетичній; на готовності до експорту зерна на африканський ринок в рамках прямих контрактів взамін «зернової угоди», а також до безоплатної передачі зерна тим, які цього потребують (по 25-50 тис. тон Зімбабве, Буркіна-Фасо, Малі, Сомалі, Еритреї, ЦАР); до передачі технологій у сфері сільськогосподарського виробництва та інших сферах; до розширення співпраці в питаннях підготовки кадрів тощо.

При цьому Путін намагався виправдатися за вихід із зернової угоди, розповідаючи, що нібито більше 70% зерна експортувалося на ринки країн з високим рівнем життя. Однак розповісти це російській аудиторії – одна справа, інша – коли перед тобою сидять ті самі «заможні» покупці з країн Африки, які залишилися без дешевого зерна.

Хоча африканські лідери і не критикували напряду Путіна за вихід із «зернової угоди», вони досить чітко донесли, що мають дещо іншу думку з цього питання. За словами Голови Африканського Союзу, Президента Коморських островів Азалі Ассумана, питання поставок зернових для африканських представників, які приїхали на саміт до Петербурга, – одне з

найважливіших. Призупинення зернової угоди може мати вплив на співпрацю з Росією. «Наш континент в даний час відчуває серйозний вплив цін на продовольство. Тому ми звертаємося до всіх учасників процесу з великим проханням полегшити доставку як українського, так і російського зерна в наші країни».

Відновити «зернову угоду» закликав і Президент Єгипту Абдель Фаттах Ас-Сісі. Це не перша різка заява Єгипту з цього питання. Раніше міністр постачання Єгипту Алі Ель-Мосілі заявив, що країна продовжить імпорт української пшениці навіть після припинення угоди через інші альтернативні шляхи. Водночас, він закликав Москву переглянути свою позицію.

Ще однією резонансною темою має стати обговорення на полях саміту «мирного плану», запропонованого під час візитів президента ПАР Сірїла Рамафоса та кількох інших африканських лідерів до Києва і Москви всередині червня. Однак з огляду на те, що в цих ініціативах не враховані інтереси України, зазначена дискусія матиме виключно теоретичний характер.

Росія намагається підкупувати африканців і політичними «пряниками». На думку Путіна, Африка має стати одним з партнерів в рамках нової системи багатопольярного світу. Зокрема, Росія буде підтримувати приєднання Африканського Союзу як повноправного члена до G-20 під час наступного саміту в Індії восени цього року.

Спроби Путіна показати себе як великого геополітичного гравця на Африканському континенті можуть викликати лише посмішку. Товарообіг Росії з країнами Африки за підсумками 2022 року склав лише \$10,3 млрд, у той час як основними торговельними партнерами континенту залишаються Європейський Союз (\$412,2 млрд) і Китай (\$212,8 млрд).

Схоже, основний споживач чергової путінської вистави – пересічний росіянин, який має продовжувати вірити у велич Росії і її президента.

США ВТРАЧАЮТЬ МОНОПОЛІЮ У СФЕРІ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ

1 серпня 2023

Сполучені Штати Америки втрачають світову монополію у сфері супутникової навігації зі своєю системою GPS, оскільки Китай просуває власну систему глобального позиціонування «Бейдоу», йдеться в сюжеті американського телеканалу CNBC.

Розвиток «Бейдоу» (вона ж BDS) створює для США та їхніх союзників військові, економічні, політичні та контррозвідувальні загрози.

Наразі найпоширенішою на планеті системою глобального позиціонування є американська GPS. Вона використовує орбітальне угруповання з 31 навігаційного супутника і потужну наземну інфраструктуру.

6 мільярдів побутових користувачів GPS часто не задумуються, що це сервіс Космічних Сил США, створений у 1980-х роках для управління військами й наведення ракет, (широко використовуваний також арміями усього світу, в т.ч. України й Росії – ред.).

Започатковані ще з альтернативні системи позиціонування (в т.ч. російська GLONASS і Galileo Євросоюзу), однак, лише Китай наразі запустив достатньо супутників, щоби не залежати від американської GPS. Тепер система «Бейдоу» має 45 супутників і, що показово, 120 наземних станцій по всій планеті.

Пекін, наголошує CNBC, активно просуває «Бейдоу» для міжнародного цивільного використання і вже нібито охопив понад мільярд побутових користувачів. Йдеться не лише про смартфони, більшість з яких автоматично працюють з кількома системами позиціонування, а й про складну техніку: залізничні локомотиви, судна, самокеровані автомобілі.

GPS поки залишається єдиною системою навігації у світі для цивільних літаків, але це, побоюються американські урядовці, може змінитися.

«Бейдоу» також пропонує SMS-сервіс без використання сотових мереж.

Загрози від такої стратегії, на думку співрозмовників CNBC:

- Зростання ризику «глушіння» американської GPS засобами радіоелектронної боротьби – в умовах, коли іноземні користувачі мають альтернативу;
- Стимулювання «цифрової економіки» Китаю (де комерційний ринок BDS може сягати 156 млрд. дол.);
- Розширення світового впливу Пекіну (надто в Південній півкулі, де GPS працює гірше);
- Використання SMS-можливостей BDS для глобального стеження в інтересах китайських спецслужб.

Реагуючи на ці загрози, США почали терміново модернізувати систему GPS, у тому числі запускаючи сучасніші супутники.

РОСІЯ УСУВАЄ ДРУЗІВ УКРАЇНИ В АФРИЦІ

3 серпня 2023

В центрі уваги протягом останнього тижня перебувала ситуація в Нігері у зв'язку з **військовим переворотом**, в результаті якого був усунений від влади демократично обраний президент Мохамед Базум, який займав проукраїнську позицію.

Переворот був різко засуджений як США і ЄС, так і африканськими державами і регіональними організаціями.

Під час масових акцій симпатиків путчу неодноразово звучали проросійські гасла і майоріли російські прапори. Доказів прямого залучення Росії до організації перевороту поки немає. Однак експерти вважають, що без натхнення Москви та «порад» і «консультацій» «вагнерівців», які дислоковані у сусідніх Малі і Буркіна-Фасо, тут не обійшлося.

Нігер з його прозахідним президентом був сильним подразником Москви. Президент Базума вважався ключовим союзником Заходу, зокрема США і Франції, у боротьбі з ісламістськими бойовиками у Західній Африці. Він був не лише прозахідним, а й проукраїнським. На відміну від переважної більшості африканських держав, він відкрито висловлював свою підтримку Україні, залучився до Кримської платформи, відмовився брати участь у форумі Росія-Африка.

Досить жорстко стосовно російського втручання у справи африканських країн висловився Високий представник Європейського Союзу з питань зовнішньої політики та політики безпеки Жозеп Борель. У своєму блозі він засудив «втручання імперіалістичної Росії, яка хоче використовувати африканські режими як пішаків у своїй глобальній шаховій грі». За його словами, «Путін підживлює ці державні перевороти своєю брехливою пропагандою і наживається на встановленні військових режимів за допомогою приватних воєнізованих формувань, які грабують багатства регіону».

Ще однією резонансною темою тижня стало інформація про проведення 5-6 серпня в Джидді, Саудівська Аравія, другої зустрічі на рівні радників лідерів

держав і представників МЗС в рамках обговорення **української ініціативи з відновлення сталого та справедливого миру** – української «формули миру».

Як відомо, вона складається з 10 пунктів і передбачає повне виведення російських військ з усіх окупованих українських територій, включно з Кримом, повернення всіх полонених, репарації з боку Росії, повоєнну відбудову України та інші аспекти.

На цей захід запрошено більше 30 країн, у т.ч. представників «глобального півдня». Росія на зустріч не запрошена.

США будуть представлені радником президента Джо Байдена Джейком Саліваном, Україна - керівником Офісу Президента.

Ідея зустрічі в Джидді – спробувати заангажувати провідні країни світу, які сьогодні дотримуються нейтралітету, на підтримку українських принципів завершення війни, які поділяються країнами Заходу. У разі вироблення єдиного бачення можна буде говорити про можливість проведення Глобального саміту миру, який українська сторона хотіла б бачити орієнтовно восени чи до кінця цього року, з метою затвердження загальних принципів завершення війни.

Попередня зустріч щодо української «формули миру» відбулася в Копенгагені 25 червня. За інформацією Wall Street Journal, ця зустріч висвітлила значні розбіжності між її учасниками. Не всіх вдалося переконати у тому, що переговори можуть розпочатися лише після повернення Україні всіх окупованих територій та повного виведення російських військ.

Протягом тижня продовжувався розвиток **подій довкола виходу Росії із «зернової угоди»**.

Резонансною стала інформація про «прорив блокади» Чорного моря трьома цивільними вантажними суднами (з Ізраїлю, Греції, а також одного з турецько-грузинською реєстрацією) та їх захід в один з українських зернових портів у дельті Дунаю.

Водночас, українські офіційні представники зазначають про те, що така трактовка є дещо перебільшеною. Речник ВМС України вважає, що росіяни фізично не в змозі блокувати Чорне море, бо для цього потрібно дуже багато кораблів, тому торгові судна просто рухалися за своїм звичним маршрутом. Експерти при цьому пояснюють безперешкодний прохід суден їх приналежністю країнам, з якими Москва не хотіла б сваритися.

Однак медійний резонанс «прориву блокади» мав і свої негативні наслідки. На думку начальниці Об'єднаного координаційного пресцентру Сил оборони

півдня, інформаційний ажіотаж довкола цих суден в непрямий спосіб спровокував атаку росіян по Ізмаїлу, в результаті якої було знищено близько 40 тисяч тон зерна, яке очікували країни Африки, Китай та Ізраїль.

Паралельно зі знищенням росіянами української портової інфраструктури продовжуються переговори між Туреччиною і Москвою щодо її повернення до «зернової угоди». Це питання підіймалося під час телефонної розмови між президентами Ердоганом і Путіним 2 серпня. Чи то Ердоган був цього разу більш переконливим, чи то до Путіна дійшов сигнал африканських лідерів, надісланий під час саміту Росія-Африка, про їх заінтересованість у відновленні «зернової угоди», але за підсумками розмови Путін дав згоду на свій візит до Туреччини. Відновлення «зернової угоди» стане однією з ключових тем візиту.

УКРАЇНА ПЕРЕХОПЛЮЄ СТРАТЕГІЧНУ ІНІЦІАТИВУ НА МОРІ

4 серпня 2023

ЗСУ продовжують наступ на півдні й тримають фронт на сході; ворог інтенсифікував повітряні удари; на морі Україна перехопила ініціативу – тепер блокада є обопільною.

Сили оборони продовжують наступ на мелітопольському, бердянському й бахмутському напрямках. Перевага ворога в повітрі й кількості артилерії зберігається. Натомість росіяни на півдні надалі страждають від

багатомісячної української кампанії ударів по тилу: базах, складах, мостах (насамперед з Криму).

На сході ворог намагається наступати на сватівському, білогорівському, авдіївському напрямках, спричиняючи запеклі бої. Якщо в урбанізованому Донбасі це подекуди безуспішно триває понад рік (як-от біля Авдіївки й Мар'їнки), то на малозабудованих пагорбах біля Сватового й Білогорівки натиск стримувати дедалі важче.

Ці райони не мають великого військово-стратегічного значення для України (насамперед, через глибину російського тилу). Але росіяни тут змушені несамовито наступати задля політичної мети – «звільнити весь Донбас», і Україна використовує це для виснаження ворога.

Задokumentоване застосування ЗСУ касетних снарядів, що неабияк економить ресурс гармат і час (відтак і життя бійців).

Поки зберігається **перевага Росії в повітрі**. На фронті, до проблеми коригованих авіабомб, додалося масове використання ворогом FPV-дронів. Залишається повсюдна загроза ударів тактичними дронами «Ланцет». Росіяни продовжують виробництво цих класів боєприпасів; Україна шукає й знаходить тактико-технічні прийоми захисту від них.

Інтенсифікувалися далекобійні удари по Одещині й Криворіжжі. Як і раніше, ворог тут приголомшує українську ППО; використовує стратегічну ізольованість Буджаку («Шахеди» знову вдарили по Ізмаїлу). Блокада українських портів де-факто підтримується повітряною війною.

На морі Україна перехопила стратегічну ініціативу: безпілотники вразили цілі не лише в Криму (підпалена нафтобаза у Феодосії), а й у Новоросійську (підбито десантний корабель «Оленегорській горняк»). Це політична перемога: демонструється здатність стабільно виробляти далекобійну зброю, від якої ворог місяцями не може захиститися.

Ураження російського корабля має військове значення. Хоча йдеться про 47-річний корабель, але він, по-перше, використовувався як великий паром для перевезень до Криму й Бердянська. По-друге, атака надводних дронів на Новоросійськ – це фактичний початок блокади російських портів, яку в липні оголосила Україна. Новоросійськ є життєво-важливим нафтовим хабом Росії. Іноземні судна не поспішатимуть ходити в порт, де тепер можна наразитися не лише на санкції, а й на несподіваний нічний морський бій.

БОРОТЬБА ЗА ГЛОБАЛЬНИЙ ПІВДЕНЬ. ЧИМ ЗАВЕРШИЛАСЯ ЗУСТРІЧ У САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ

7 серпня 2023

Зустріч у Джидді, Саудівська Аравія, щодо реалізації української «формули миру» наблизила взаєморозуміння між Заходом і глобальним Півднем з ключових принципів завершення російсько-української війни.

У переговорах, які відбулися цими вихідними, окрім країн Заходу, взяли участь представники ключових країн глобального Півдня, які раніше займали

здебільшого нейтральну позицію стосовно війни Росії проти України, зокрема: Саудівська Аравія, Китай, Бразилія, Аргентина, Бахрейн, Йорданія, Індія, ОАЕ, ПАР, Союз Коморських Островів. Загалом – більше 40 держав.

За інформацією Офісу Президента України, зустріч була продуктивною, як і низка двосторонніх переговорів, які відбулися на її полях. Учасники досягли згоди, що в центрі будь-якої мирної угоди має стояти повага до територіальної цілісності та суверенітету України, а також верховенства Статуту ООН. Домовилися про формування робочих груп за ключовими аспектами «формули миру». Деякі держави висловили зацікавленість у просуванні чи співучасті у реалізації окремих її пунктів. Обговорювалося також питання проведення Глобального саміту миру, що очікується до кінця року.

За інформацією The Wall Street Journal (WSJ), деякі розбіжності, які виникли під час аналогічної зустрічі в Копенгагені, зменшилися. У Джидді Україна більше не наполягала на прийнятті свого мирного плану, а інші країни не наполягали на тому, щоб Київ відмовився від нього. Також не було дискусій через вимогу України повністю вивести російські війська зі своєї території.

Отже, в Джидді сторони сконцентрувалися на тих аспектах війни, у вирішенні яких є спільний інтерес і з яких є взаєморозуміння. Як зазначає WSJ,

консенсус полягає в тому, що війна впливає на продовольчу, енергетичну та економічну стабільність у всьому світі, і для досягнення врегулювання знадобляться всі учасники.

Однак це не значить, що сторони відмовилися від свого бачення самого процесу мирного врегулювання. Видання зауважило, що під час переговорів Китай представив свій мирний план із 12 пунктів. У відповідь європейські дипломати попередили, що безумовне припинення вогню може заморозити конфлікт і дозволити Росії консолідувати свій контроль над українською територією.

Відомо, що є свої «мирні плани» і в інших учасників зустрічі, у т.ч. Саудівської Аравії і ПАР, які також передбачають припинення вогню і початок переговорів. Виглядає на те, що вони залишилися за дужками зустрічі в Джидді. Але на шляху їхньої імплементації стоять не лише національні інтереси України і розуміння коренів війни Заходом, а й позиція самої Росії.

Як зазначив речник російського президента Дмитро Песков в інтерв'ю The New York Times, Москва не бачить підстав для підписання найближчим часом мирної угоди з Україною, і в найближчому майбутньому продовжуватиме те, що в Росії офіційно називають «спецоперацією». При цьому, за його словами, Росія претендує на контроль всіх тих земель, які зараз записані у її Конституції, тобто Донецької, Луганської, Херсонської і Запорізької областей і Криму.

Ще далі пішов колишній президент РФ Дмитро Медведєв, який у своєму телеграм-каналі, реагуючи на зустріч в Саудівській Аравії, зазначив, що пропозиції про мир мають шанси на успіх лише за участі в переговорах Росії, врахування в них «історичного контексту».

Отже, зустріч в Джидді не вирішила всіх суперечностей, однак, стала важливою для досягнення взаєморозуміння між Заходом і глобальним Півднем з ключових принципів завершення російсько-української війни і подолання пов'язаних з нею криз. Вона також засвідчила посилення світової ізоляції путінської Росії, без чого досягнення стабільного миру є проблематичним.

ЗБЛИЖЕННЯ ЗАХОДУ І ГЛОБАЛЬНОГО ПІВДНЯ, САМІТ BRICS, НУЛАНД ЗАСТЕРІГАЄ НІГЕР

10 серпня 2023

В українських і західних ЗМІ продовжують активно обговорюватися підсумки зустрічі дипломатичних радників з питань національної безпеки та представників МЗС щодо української «формули миру», яка відбулася у Джидді (Саудівська Аравія) за участю європейських держав, США, регіональних країн лідерів з Африки, Латинської Америки і Азії.

Діапазон оцінок був доволі широким: від «історичного перелому» у діалозі між Заходом і Глобальним Півднем до «зради». Однак, враховуючи відмінності чисельних «мирних планів» учасників зустрічі від підходу України і Заходу, очікувати на однозначну підтримку всіх елементів «формули миру» в їх українській редакції навряд чи було можливим.

За оцінкою переважної більшості оглядачів, зустріч в Джидді стала важливою для формування спільного підходу Заходу і Глобального Півдня до завершення війни. У цьому плані ключове значення має консенсус щодо необхідності забезпечення територіальної цілісності України та поваги до Статуту ООН, тобто досягнення миру не за кошт українських територій. Однак яким чином це буде зроблено, швидше всього залишиться за межами тексту, який буде винесений на погодження на Глобальному саміті миру.

Особливу увагу привернула участь у зустрічі Китаю. Як відзначила Financial Times, Китай під час зустрічі «видавався конструктивним», «прагнув показати, що він не Росія» та висловив наміри взяти участь і в наступних зустрічах. Водночас, у Джидді представник Пекіну в черговий раз озвучив китайський «мирний план» з 12-ти пунктів, який суттєво відрізняється від

української «формули миру». Не обійшлося і без наступного телефонного дзвінка китайського міністра закордонних справ своєму російському колезі, в якому він запевнив, що Пекін буде «дотримуватися незалежної і неупередженої позиції» стосовно війни в Україні.

У контексті посилення уваги до Глобального Півдня варто відзначити також **саміт BRICS**, який цього року відбудеться в Йоганнесбурзі, Південна Африка, з 22 по 24 серпня.

Під час цього заходу очікується обговорення питання розширення організації, у т.ч. критеріїв вступу. У цьому зв'язку організатори запросили на саміт також лідерів країн Африки та Глобального Півдня, загалом 69 учасників.

Як зазначив міністр закордонних прав ПАР Наледі Пандор у інтерв'ю Bloomberg, 22 держави офіційно висловили бажання стати повноправними членами організації, більше 20 у неофіційному порядку поінформували про таку заінтересованість.

Серед тих, які висловили інтерес до вступу, у ЗМІ згадуються Аргентина, Індонезія, Об'єднані Арабські Емірати, Іран, Саудівська Аравія, а також деякі європейські країни. Однак країни Заходу на саміт запрошені не були, в т.ч. Франція, незважаючи на те, що Президент Еммануель Макрон сигналізував про своє бажання взяти участь у цьому заході.

За словами Пандора, країни BRICS в жодному разі не прагнуть розбудувати якусь анти-Західну коаліцію і не розглядають свою організацію як про-російську чи анти-Західну. Водночас, BRICS, незважаючи на те, що його члени представляють більше 42% населення світу та забезпечують 23% світового ВВП і 18% торгівлі, не змогла до цього часу забезпечити свою вагу на міжнародній арені як група. Із розширенням організації ця ситуація може змінитися.

Як інформує Bloomberg, найбільшу зацікавленість у розширенні BRICS висловлює Китай, який хоче таким чином посилити свій міжнародний політичний вплив у протистоянні зі США і перетворити групу на антагоніста G7. Індія і Бразилія менш схильні до цієї ідеї. Зокрема Бразилія хоче уникнути розширення, щоб не злити США і ЄС, які побоюються перетворення БРІКС в анти-Західну коаліцію.

Основна увага на саміті буде зосереджена на континентальній (африканській) угоді про вільну торгівлю.

Ще однією «гарячою» темою, до якої була прикута увага багатьох столиць і ЗМІ, стала **ситуація в Нігері** після військового перевороту, який відбувся 26 липня.

Попри висунутий раніше Економічним співтовариством держав Західної Африки (ECOWAS) ультиматум і погрози, у разі його невиконання, вжити заходів, включно із застосуванням сили, путчисти відмовилися поновлювати на посаді Президента Мохамеда Базума. Натомість, вони оголосили про закриття повітряного простору Нігеру і застерegli ECOWAS та іноземні держави від будь-якого втручання у внутрішні справи Нігеру.

Були відкинуті і заклики відновити демократичний порядок з боку іноземних держав, у т.ч. Франції і США, які протягом багатьох років співпрацювали з владою Нігеру з метою забезпечення безпеки в державі.

Безрезультатним виявився візит до Нігеру виконавчкн обов'язків заступника держсекретаря США Вікторії Нуланд 7 серпня, під час якого вона застерігала військових від співпраці з ПВК «Вагнер».

А 8 серпня військові лідери відмовилися допустити в Нігер делегацію ECOWAS, ООН і Африканського союзу для переговорів про врегулювання ситуації в країні.

Водночас, про підтримку путчистам заявили військові режими Буркіна-Фасо та Малі, які також прийшли до влади шляхом військових переворотів, і де їхню владу сьогодні підтримує російська ПВК «Вагнер». В ЗМІ оприлюднювалися підозри, що нігерська військова хунта також звернулася за допомогою до "Вагнера", щоб утримати владу в країні.

10 серпня має розпочатися другий надзвичайний саміт ECOWAS, присвячений Нігеру, який має визначитися з подальшими діями організації, зокрема щодо реалізації військових планів, узгоджених 4 серпня міністрами оборони країн Західної Африки.

ЗСУ УСПІШНО СТРИМУЮТЬ РОСІЙСЬКИЙ КОНТРНАСТУП І РОБЛЯТЬ РЕЙДИ ЗА ДНІПРО

11 серпня 2023

ЗСУ успішно стримують російський контрнаступ і роблять рейди за Дніпро. Обмеженість української ППО компенсується поганою підготовкою російських ударів, а українські повітряні контратаки паралізують глибокий тил ворога. Росіяни пожинають плоди українських ударів на морі.

Ситуація на фронтах практично не змінилася: **ворог надалі намагається атакувати** на сватівському й донбаських напрямках; ЗСУ потроху просуваються на півдні. Як і раніше, дії України обмежені відсутністю переваги в повітрі та кількістю снарядів.

Справді великий російський наступ в напрямку Сватове-Куп'янськ наразі не почався і незалежні OSINT-аналітики не підтверджують інформацію генерал-полковника Сирського про “великий ударний кулак” ворога в цьому районі. Можливо, росіяни просто відволікають резерви ЗСУ від продовження українського наступу на бахмутському й південних напрямках.

Сили оборони продовжують рейди на лівобережжя Дніпра в районі Херсону. Мета – відволікти на цей напрямок резерви ворога, а також дезорганізувати роботу ворожої артилерії й протиповітряної оборони.

Тривають **російські повітряні удари** по військових і цивільних об'єктах в українському тилу. З одного боку, стає дедалі очевиднішим, що Повітряні Сили не можуть захистити смугу завширшки 100 кілометрів уздовж фронту (в т.ч. й Харків, Запоріжжя та навіть Волинь) без здобуття переваги в повітрі.

З іншого боку, ворог неефективно використовує свою повітряну перевагу: дрони й крилаті ракети здебільшого збиваються; балістичні ракети інколи падають осторонь своїх потенційних цілей (як-от в районі

Старокостянтинова). Російські “Кинджали” наразі не стали зброєю “переламу”.

Українські повітряні контратаки не спричиняють помітних руйнувань в російському тилу, але економічний і політичний ефект значний. Невідомі дрони знову спричиняли закриття московських аеропортів, що шкідливо для російської економіки (до десятків великих міст Росії можна комфортно дістатися лише літаком). З'явилися фото спостережних будок на багатоповерхівках, де московських “бюджетників” змушують чергувати для виявлення дронів.

Російські порти на Чорному морі відчувають проблеми із вивезенням вантажів через минулотижневі атаки на Новоросійськ і керченський рейд. Кремль заново націоналізував “Об'єдиненну Судостроительну Корпорацію”, фактично визнавши публічну критику про її неспроможність вчасно будувати кораблі.

УКРАЇНА ПРОДОВЖУЄ НАСТУП НА ПІВДНІ

18 серпня 2023

Україна продовжує наступати на півдні й стримувати ворога на сході; тривають рейди за лінію фронту. Подальша ескалація повітряної війни. Росія так і не встановила морську блокаду.

За підсумками тижня, жодна зі сторін не володіє стратегічною ініціативою.

Сили оборони продовжують “повзучий”

наступ на півдні й під Бахмутом, попри перевагу ворога в повітрі та фортифікації. Ціною є велика кількість поранених бійців і пошкодженої техніки.

Росіяни так не і прорвали оборону ЗСУ на сватівсько-куп'янському фронті, навіть за переваги в артилерії та FPV-дронах. Однак загроза в цьому районі зберігається (про що 16 серпня публічно попередив О. Сирський).

Продовжилися українські рейди на Лівобережжя Херсонщини й в Брянську область Росії. Ворог повідомляє про загибель працівника ФСБ в ході однієї з вилазок.

Тривали повітряні удари по Дніпропетровщині, Запоріжжю, Донбасу, Одещині. ЗСУ поки не вистачає систем протиповітряної оборони для прикриття великих районів, хоча більшість ворожих крилатих ракет і дронів були збиті.

Водночас українські повітряні удари повторилися і в прифронтовій зоні, і в Криму та Москві. Це, на думку експертів, підтверджує відсутність суцільної ППО також і у ворога.

На межі Криму й окупованої Херсонщини знищено (вочевидь, ударом HIMARS) російську батарею ППО С-300В. А в районі окупованого Соледара завдано авіаудару коригованою бомбою JDAM. Отже, українські винищувачі пережили російські удари по авіабазах.

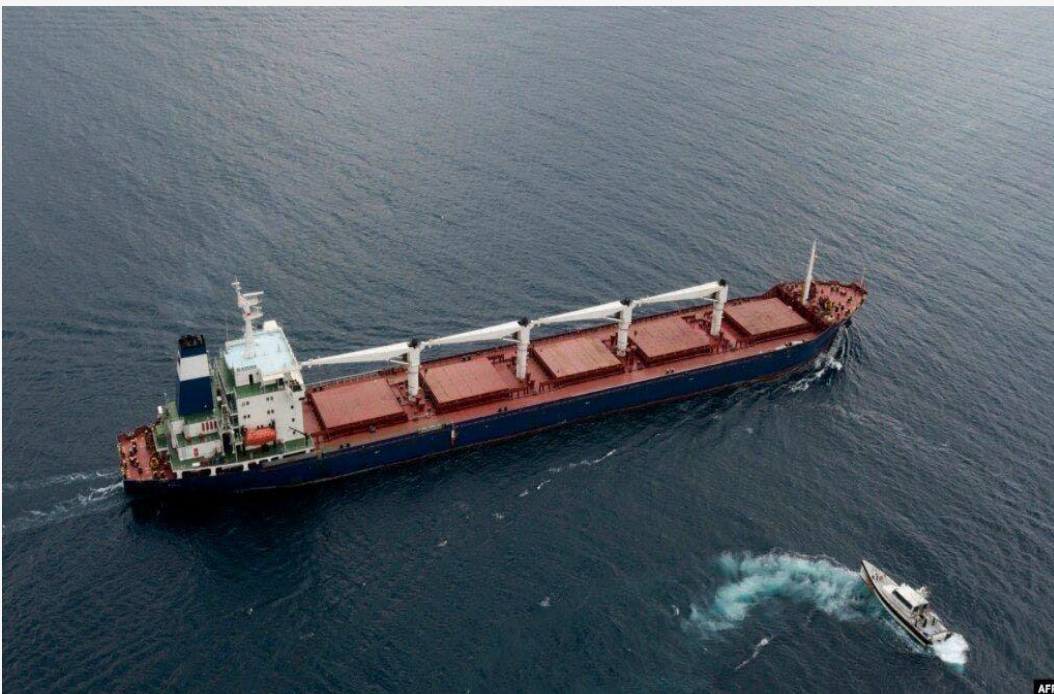
Черговий удар безпілотників по Москві в ніч проти 18 серпня спричинив незначні руйнування в “Москва-Сіті”, але також, уперше за війну, – тимчасове закриття усіх московських аеропортів. Небо над Москвою явно небезпечне для авіалайнерів, однак його суцільне закриття (як це давно зроблено на півдні Росії) завдасть величезних економічних і політичних збитків.

Російські ЗМІ констатують зрив курортного сезону в Криму внаслідок українських повітряних ударів.

Досі немає суцільної російської блокади на морі. Ворог зупинив для огляду лише одне з двох цивільних суден, які рухалися біля портів Одещини. Натомість “блокуючі” кораблі знову зазнали атаки надводних дронів у відкритому морі.

ЗЕРНОВА УГОДА БЕЗ УКРАЇНИ, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПОСТУПКИ І ПЕРЕДАЧА СЕКРЕТІВ РОСІЇ

21 серпня 2023

Нещодавно українська влада інформувала про успішне продовження роботи над розширенням кола симпатиків української «формули миру», яке станом на кінець тижня вже нараховувало 63 країни. Однак, як свідчать останні події, ситуація з реалізацією окремих її пунктів є не зовсім такою, як очікувалося.

Як відомо, Туреччина висловила готовність виступити лідером у реалізації пункту «формули миру» щодо «продовольчої безпеки», а Катар під час зустрічі Глави ОПУ Андрія Єрмака з Еміром Катару Мухаммадом бін Ахмедом Аль Міснедом закликали зробити дієвий внесок у питання звільнення українських полонених, повернення депортованих дітей і забезпечення продовольчої безпеки, зокрема продовження дії "зернової угоди".

У цьому контексті ситуація довкола ініціативи Анкари з відновлення «зернової угоди» за участю Туреччини і Катару починає виглядати дещо неоднозначною.

Не встигли повністю розв'язатися українські ілюзії стосовно можливої ролі Туреччини у супроводі суден із зерном, не встигли затихнути дискусії щодо того, чи вплине інцидент з турецьким суховантажем *Sukru Okan*, який минулими вихідними затримали в Чорному морі російські військові, на відносини між Анкарою і Москвою, як інформаційний простір сколихнула нова новина – про можливість укладення нової «зернової угоди» між Росією, Туреччиною і ООН, без України, але за участю Катару.

Про це інформує німецьке видання Bild з посиланням на службове листування між МЗС і посольствами Росії та Туреччини з 21 липня по 8 серпня. Із листів випливає, що в цій угоді Туреччина виступить у ролі організатора, Катар - спонсора поставок. Угодою пропонується постачати російське зерно в бідні країни, переважно Африки. При цьому міністр закордонних справ Туреччини Хакан Фідан просить Росію відновити і колишню зернову угоду з Україною. Як і попереднього разу, Анкара пропонує діяти під егідою ООН.

За даними Bild, нова угода може бути укладена вже цими днями в Будапешті. Для цього туди вже вилетів глава Татарстану Рустам Мінніханов. Туди ж прибуде і президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган.

Тобто, як пише Bild, замість того, щоб дозволити Росії просто експортувати своє і крадене зерно в бідні країни, Анкара хоче угоди між ООН і РФ у пакеті з чорноморською ініціативою за участю Туреччини.

І тепер, якщо Україна не погоджується із запропонованим «додатком» до «зернової угоди», вона може бути вже сама звинувачена у підриві міжнародної продовольчої безпеки. При цьому, жодного слова про зруйновані українські порти і знищене зерно немає, жодних компенсацій і гарантій не пропонується.

Ну що ж, східна політика має свої закони, і вони базуються на прагматиці. Однак ця «прагматика» не подобається не лише Україні.

Останнім часом активізувався Вашингтон зі своєю критикою Анкари за посередництво у експорті товарів подвійного призначення до Росії.

Як відзначає The Wall Street Journal (WSJ), Туреччина стала «хабом для порушення Росією санкцій». Зокрема турецькі компанії допомагають експортувати російську нафту, до портів Туреччини заходять судна РФ зі зброєю, Туреччина допомагає Росії отримувати електроніку західного виробництва, яка потрібна для війни проти України. За інформацією WSJ, Росія протягом війни збільшила свою частку на найбільших світових нафтових ринках. Зокрема, Москві вдалося у квітні ненадовго випередити навіть Саудівську Аравію як найбільшого постачальника нафти до Китаю.

За даними видання, одним з таких посередників є турецька компанія Beks Ship Management, яка експортує російську нафту. Станом на 2021 рік її флот нараховував 6 кораблів, а до серпня 2023 року її флот зріс до 41 суден вартістю 782 млн. доларів. Однак це не єдина компанія у російському «тіньовому» флоті. За даними видання, сотні суден у всьому світі, що належать фірмам з Греції, Індії, ОАЕ та Туреччини, допомагають Росії обходити санкції.

На Заході все ще сподіваються уникнути санкцій для турецьких компаній і працюють як з урядом, так і з приватним сектором Туреччини, щоб поінформувати їх про «дуже реальні санкційні ризики».

Однак поки що конкретної реакції Анкари на ці попередження немає. Туреччина, очевидно, все ще робить ставку на свої унікальні можливості діалогу з Москвою, що вважає універсальною індульгенцією від всіх гріхів за порушення спільної позиції Заходу.

Дещо неоднозначно виглядає і ситуація навколо ще однієї ініціативи, спрямованої на посилення спроможностей України у протистоянні з Росією – декларації G7 щодо гарантій безпеки для України. Станом на 18 серпня до декларації приєдналося вже 25 держав. І це число очевидно зростатиме, що безумовно є позитивним фактом.

Однак все це відбувається на фоні скандалу із занепокоєнням української влади інформацією про можливу передачу Ізраїлем секретних даних із зустрічей у форматі «Рамштайн» Росії. Це питання зокрема обговорювалося на конференції послів в Ужгороді на початку серпня, що підтвердив посол України в Ізраїлі Євген Корнійчук в ефірі Радіо Свобода.

Чи завжди гонитва за кількістю учасників ініціативи веде до її успіху? Це запитання може бути адресоване не лише офіційному Києву, а й офіційному Вашингтону. Тим більше, що реальних гарантій безпеки ця ініціатива дати не може, особливо від її міноритарних учасників.

Щоб завершити зі скандалами останнього тижня, необхідно згадати і заяву керівника апарату Генсекретаря НАТО щодо можливості територіальних поступок України взамін на членство в Альянсі.

Вона була дивною як з точки зору змісту, який суперечив офіційній позиції НАТО, так і особи, що її зробила.

Хоча і структури НАТО, і сам автор заяви Стіан Єнссен визнали її помилкою, вона отримала дуже сильний резонанс в Україні. Якщо це був тест на готовність продовжувати боротьбу - і український народ, і українське керівництво його з честю пройшли.

Однак ця заява - не найгірше, що звучало останніми днями від західних політиків. Колишній президент Франції Ніколя Саркозі заявив Le Figaro, що Україна та Росія повинні знайти компроміс для припинення війни.

Україна, на його переконання, повинна залишатися "нейтральною", щоб не підживлювати "антизахідну параною" російського президента Володимира Путіна, тому їй не місце в ЄС або НАТО.

Крім того, він виступив за проведення міжнародних референдумів, які мали б визначити, чи нині окуповані території України мають залишитися під контролем Москви чи повернутися до України.

Реакція на такі висловлювання була різко негативною як в Києві, так і в Парижі. Однак вони свідчать, що небезпека для європейської і євроатлантичної інтеграції України може надходити не лише від крайніх правих націоналістів в європейських державах, як партія Марін Ле Пен у Франції.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ ВИПРОБУВАЛИ ГІПЕРЗВУКОВУ РАКЕТУ

22 серпня 2023

Повітряні сили США провели чергове випробування гіперзвукової ракети ARRW, повідомляють американські військові ЗМІ.

19 серпня повноцінний прототип ARRW був запущений з бомбардувальника B-52H на узбережжі Каліфорнії і успішно відпрацював роботу свого двигуна-прискорювача.

AGM-183A ARRW (Air-launched

Rapid Response Weapon, “Авіаційна зброя швидкого реагування”) – це проєкт далекобійної ракети класу “повітря-земля” для запуску з бомбардувальників. За відкритими даними, ARRW використовує технологію boost-glide і розрахована на максимальну швидкість, яка у 7-8 разів більша за швидкість звуку.

Зазначається, що ARRW відрізняється від нібито “гіперзвукової” російської ракети “Кінжал” як технологією запуску (“Кінжал” вимагає надзвукового винищувача в якості носія), так і кращими можливостями маневрування в польоті.

ARRW, поряд із проєктом НАСМ (“Гіперзвукова ударна крилата ракета”), заснована на американській концепції Conventional Prompt Strike (CPS). CPS передбачає зброю, яка вражає ціль будь-де на планеті впродовж години після

запуску, подібно до міжконтинентальної ракети, але неядерною (conventional) боєголовкою.

Це, зокрема, дозволить знищувати аж до 30% цілей, нині передбачених для ядерної зброї, в т.ч. важливі цілі, які потребують якнайшвидшого ураження (генералів, які прибули на командний пункт; тимчасові склади ракет тощо).

Розробляються, зокрема, й так звані “справжні гіперзвукові” ракети (scramjet missiles), які досягають відповідної швидкості суто роботою свого двигуна, без покладання на швидкість літака-носія чи скидання ракети з великої висоти.

Так, армія і флот США спільно замовили розробку гіперзвукової ракети LRHW/IRCPS для запуску з кораблів та автомобільних пускових установок. Моряки сподіваються розмістити IRCPS на новітніх есмінцях класу “Замволт” вже 2025 року.

«КРИМ МАЄ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИМ. БЕЗ ЦЬОГО ВІЙНА НЕ ЗАКІНЧИТЬСЯ»

25 серпня 2023

23 серпня в Києві відбувся III-й саміт Кримської платформи, у якому взяли участь 63 країни і міжнародні організації.

Захід пройшов у комбінованому офлайн/онлайн форматі, тому в умовах війни зміг залучити таку значну кількість учасників. І хоча не у всіх аспектах, як ми знаємо, позиція іноземних гостей співпадає з

євроатлантичним мейнстрімом, в одному всі були єдині – Крим має бути звільненим і поверненим Україні. Без цього завершення війни є неможливим.

Президент Литви Гітанас Науседа і Президентка Угорщини Каталін Новак наголосили, що саме з Криму почалася російська агресія проти України і там вона має завершитися.

Президент Естонії Алар Каріс підкреслив, що війна в Україні закінчиться, коли всі винні, включаючи керівництво Росії, будуть притягнуті до відповідальності.

Таким же був і ключовий месидж **Прем'єр-міністра Молдови Доріна Речана**, який відзначив, що Росія як держава-агресор має бути позбавлена всіх надбань агресії і притягнута до відповідальності за акти агресії. Це дасть Росії і всім іншим однозначний сигнал, що «сила не буде виправдана».

Держсекретар США Ентоні Блінкен та Прем'єр-міністр Фінляндії Петтері Орпо згадали проблему порушень прав людини в Криму. За словами Блінкена, всі, хто залишився в Криму, — свідки репресій.

Президент Польщі Анджей Дуда заявив, що «ні в кого не повинно бути ілюзій, що окупація Криму є регіональною проблемою. Це - глобальна проблема. Якщо ми не вирішимо це разом, ми де-факто почнемо погоджуватися на нову архітектуру міжнародної безпеки та новий глобальний порядок, заснований на законі сили, запровадженому росіянами. Тому деокупація Криму та відновлення територіальної цілісності України є необхідними передумовами не лише для безпеки регіону Балтійського моря, а й для стабільності глобальної архітектури безпеки».

Президент Франції Еммануель Макрон зазначив, що Франція не визнає ні анексію Росією українських територій, ні результати ганебних виборів, які там відбулися. Це можна вважати відповіддю на нещодавні заяви свого попередника Ніколя Саркозі щодо доцільності, з метою мирного врегулювання, проведення референдумів на окупованих територіях для визначення їх приналежності Україні чи Росії.

Президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган зауважив, що Анкара не визнає і засуджує анексію Криму. І хоча його бачення шляху до звільнення півострова не у всьому співпадає з українським, під його висновком можуть підписатися всі – війна має бути розв'язана шляхом встановлення справедливого та міцного миру.

Він також згадав, що Туреччина докладає зусиль для відродження Чорноморської зернової ініціативи. Однак при цьому наголосив, що під час цього процесу «важливо уникати будь-яких дій, які можуть посилити напругу та порушити мир у Чорному морі». Тут виникає запитання, які дії маються на увазі? Адже в Чорному морі продовжується війна, розв'язана Росією, і Україна змушена відповідати на ворожі обстріли і напади, у тому числі діями, які можуть «посилити напругу» в Москві.

Про неприйнятність російських ракетних обстрілів Одеси, чорноморської і дунайської портової інфраструктури України, зерносховищ та інших

цивільних об'єктів згадували багато виступаючих. Окупація Криму є основним фактором, який дозволяє Росії перешкоджати свободі судноплавства в Чорному морі і загрозувати глобальній продовольчій безпеці.

Президент Ради ЄС Шарль Мішель наголосив на підтримці України Євросоюзом, зокрема згадав про підготовку багаторічного плану фінансової підтримки держави вартістю понад 50 мільярдів євро та початку переговорів з Україною про вступ.

Отже, хоча Кримська платформа була створена в інших історичних умовах, коли основний акцент в питанні деокупації Криму робився на політико-дипломатичних заходах, у т.ч. санкціях проти РФ, хоча нічого нового під час цього річного саміту сказано і запропоновано не було, він в черговий раз підтвердив підтримку ключовими партнерами необхідності звільнення всіх окупованих територій, включно з Кримом, для завершення війни.

Висновок здається очевидним. Однак він є принципово важливим на фоні окремих заяв і пропозицій про можливість проведення «мирних переговорів» для досягнення «компромісу» з Росією з метою завершення війни. Компромісу - шляхом територіальних поступок.

Так що проведення саміту Кримської платформи засвідчило, що, за словами **Президента Латвії Едгарса Рінкевичса**, Україна не самотня у боротьбі за справедливість.

ПІД ЗНАКОМ F-16

26 серпня 2023

Тиждень був дуже багатим на міжнародні заходи. Візити Президента України Володимира Зеленського до країн Північної Європи, з досягненням домовленостей з Швецією про виробництво в Україні бойових машин CV-90, з Нідерландами про надання 42 винищувачів F-16 і з Данією – про ще 19 літаків F-16 та розширення тренувань пілотів.

Участь Президента України в

Балканському саміті в Афінах за участю вищого керівництва ЄС, країн кандидатів і потенційних кандидатів до ЄС із Західних Балкан та країн-членів з цього ж регіону, зокрема Болгарії, Румунії і Хорватії, а також України і Молдови, що супроводжувалася чисельними двосторонніми зустрічами. Крім того, 23 серпня Київ приймав вищих керівників Португалії, Литви, Фінляндії, Румунії, Угорщини і Молдови у зв'язку з їх участю у III-му саміті Кримської платформи.

Всі ці візити і заходи в черговий раз продемонстрували підтримку партнерами України у боротьбі проти російської агресії.

Про це свідчать виступи на саміті Кримської платформи, який відбувся в Києві у комбінованому офлайн/онлайн форматі за участю 63 держав і міжнародних організацій.

Як відомо, не у всіх аспектах позиція іноземних гостей співпадає з українсько-євроатлантичним мейнстрімом. Але в одному всі були єдині – Крим має бути звільненим і поверненим Україні. Без цього завершення війни є неможливим.

З початком повномасштабної війни Кримська платформа, яка була створена в зовсім інших умовах і основний акцент робила на політико-дипломатичному інструментарії, багато в чому втратила свою практичну організаційну цінність. Однак, поки з різних сторін лунають різні неофіційні пропозиції щодо проведення мирних переговорів з Росією з метою пошуку компромісу, вочевидь територіального, для завершення війни, саміти Кримської платформи зберігають свою принципову політичну вагу.

Підписанням Декларації про підтримку України лідерами 11 країн завершився саміт Україна-Балкани, який відбувся в Афінах 21 серпня. Однак важливість цього заходу полягає не у черговій демонстрації політичної підтримки, а у практичному залученні України до існуючого процесу обговорення між керівництвом ЄС і кандидатами у члени проблематики розширення Євросоюзу. І хоча кожна країна має власний шлях до Брюсселя, залучення України до кола претендентів є символічним. Корисним став цей захід і для налагодження відносин з балканськими країнами, серед яких є й такі, в яких все ще іноді відчувуються «проросійські» симпатії.

Цікаво, що позиція України зараз виявляється важливою не лише для відданих друзів, а й тих країн, які роками були досить дистанційовані від Києва.

В Афінах президент України провів зустріч з Президентом Сербії Александром Вучичем, під час якої, за офіційною інформацією ОПУ, «сторони відзначили, що взаємна підтримка територіальної цілісності й суверенітету є важливою частиною партнерства України та Сербії». Пріоритетом Сербії було обговорення питання можливості визнання Україною незалежності Косово, яке загострилося на фоні неоднозначних заяв про підтримку такої позиції Головою Комітету в закордонних справах Верховної Ради Олександром Мережком. Взамін продовження попередньої позиції України з цього питання Сербія запевнила у підтримці України, зокрема приєдналася до Кримської платформи.

Помічені заяви Мережко були очевидно і в Косово. Інакше як пояснити бажання Приштини приєднатися до декларації G7 про гарантії безпеки для України, про що нещодавно стало відомо.

На фоні цього українського дипломатичного марафону ще чіткіше виділяється «невиїзний» статус російського президента Володимира Путіна, який був змушений замінити свою особисту участь у саміті БРІКС, який пройшов 22-24 серпня в Південній Африці, заздалегідь підготовленим відеозверненням. І навіть тут не обійшлося без конфузів. По-перше, звернення було продубльовано голосом не Путіна, а іншої особи. По-друге, не обійшли уваги журналістів і пошуки Путіним свого годинника не на тій руці, на якій він був одягнений, що викликало бурю іронічних ремарок щодо його розумового стану чи підготовленості «двійника».

Що стосується суті звернення, то тут нічого неочікуваного не прозвучало. Критика Заходу, який проводить «неоколоніальну» політику, критика «нелегітимних санкційних практик» та «незаконної заморозки активів», висловлення задоволення від росту російської економіки, яка за результатами 2022 року «увійшла до 5-ки найбільших економік світу», та росту

торгівельного обороту Росії з БРІКС, однак, без роз'яснення, що причиною останнього є різке падіння економічних зав'язків із Заходом після початку повномасштабного вторгнення в Україну.

А саміт БРІКС дійсно став нерядовим, однак, не з огляду на скарги на політику Заходу, а враховуючи прийняття рішення про розширення організації, що сприятиме посиленню її ролі. Зокрема, запрошення отримали Аргентина, Ефіопія, Іран, Саудівська Аравія, Єгипет і Об'єднані Арабські Емірати. Перелік країн географічно збалансований, однак, навряд чи призведе до пониження бажання перетворення БРІКС на альтернативу Заходу. Як до такої перспективи ставляться її члени, не зовсім зрозуміло, оскільки розширення публічно привітали як президент Китаю, який був його основним лобістом, так і Прем'єр-міністр Індії, який ще донедавна відносився до цієї ідеї досить стримано.

І це - лише початок розвитку на основі БРІКС нової організації, яка має об'єднати країни Глобального півдня, оскільки бажаючих долучитися до неї значно більше, більше 40 держав.

Крім того, відмінено візит Путіна в Анкару. Причина – не зовсім зрозуміла, оскільки візит лише нещодавно був підтверджений Москвою. Можливо, неясність перспектив відновлення «зернової угоди». У цьому зв'язку Президент Туреччини Ердоган заявив, що готовий сам відвідати Москву для зустрічі з Путіним. Терміни візиту поки що не відомі, як і його можливі результати.

Позиція Туреччини останнім часом стосовно «зернової угоди» стає все менш контраверсійною. Анкара готова і підтримати неприйнятну для Києва нову угоду про фінансоване Катаром постачання російського зерна в бідні країни Африки, і відновити колишню угоду з Україною, при цьому вважаючи новий маршрут українського зерна без Росії «нездоровим». Створюється враження, що єдиною умовою нової угоди для Туреччини є її власна участь в ній, як і залучення Росії. Очевидно, якщо Анкара втратить свою роль унікального переговорника з Москвою, прийдеться пояснювати західним партнерам свою роль у постачанні підсанкційних товарів до Росії.

Наступною okazією для Путіна відвідати серйозний міжнародний захід може стати саміт G20 в Індії 9-10 вересня. Поки що він не підтвердив, але й не відкинув особистої участі у ньому.

Однак з цим заходом проблема поки що назріває в Україні, оскільки вона не отримала запрошення, хоча Індія вказувалася як можливе місце продовження дискусії щодо «української формули миру», яка відбулася 5-6 серпня у Джидді (Саудівська Аравія). За інформацією МЗС і ОПУ, зараз Україна працює з

індійською стороною над залученням, у тому чи іншому форматі, до цього заходу. Питання ускладнюється тим, що рівень зустрічей в Джидді суттєво відрізняється від рівня саміту, а до Глобального саміту миру поки що ні Україна, ні її партнери не готові.

\$30 МІЛЬЯРДІВ РОСІЙСЬКИХ ГРОШЕЙ ЗАСТРЯГЛИ В ІНДІЇ

29 серпня 2023

Росія зіштовхнулася з неможливістю отримати кошти за продану Індії нафту. Понад \$30 млрд. російських грошей застрягли в місцевих банках. Все через те, що торгівля між країнами відбувається не у доларах чи євро, а в індійських рупіях.

Після початку війни проти України Індія стала однією з найважливіших торгових партнерів Росії в межах

вимушеної «переорієнтації на Схід». Зокрема, у 2022 році країни перейшли на розрахунок в зовнішній торгівлі в нацвалютах, а постачання російської нафти до Індії з січня по травень 2023 року становило 37 млн. т, що майже в 11 разів більше, ніж за аналогічний період роком раніше.

Незважаючи на оптимістичну риторичку керівництва Росії з цього приводу, є серйозні проблеми.

Валюта Індії не є вільно конвертованою. Ймовірно тому, наприкінці першого півріччя Росія вирішила відмовитися від взаємних розрахунків в рупіях. Але це вже встигло призвести до інших ускладнень - Росія не може отримати 30 млрд. дол. за продану в Індію нафту.

Проблема виведення рупій з Індії пов'язана з особливостями тамтешнього регулювання - індійський Центробанк забороняє оборот своєї валюти поза межами країни. При цьому в Індії немає товарів, які Росії доцільно було б купити на таку суму.

30 млрд. дол., які Росія не може повернути з Індії, на 13% перевищує все позитивне сальдо платіжного балансу РФ за перше півріччя (26,5 млрд. дол.).

В середині серпня президент Конфедерації індійської промисловості Р.Дінеш повідомив, що Індія та РФ обговорюють механізм розрахунків за російський експорт в рублях. Але постачання нафти триває, і коли буде знайдено рішення про новий механізм оплати, сума буде відчутно більше, ніж 30 млрд. дол.

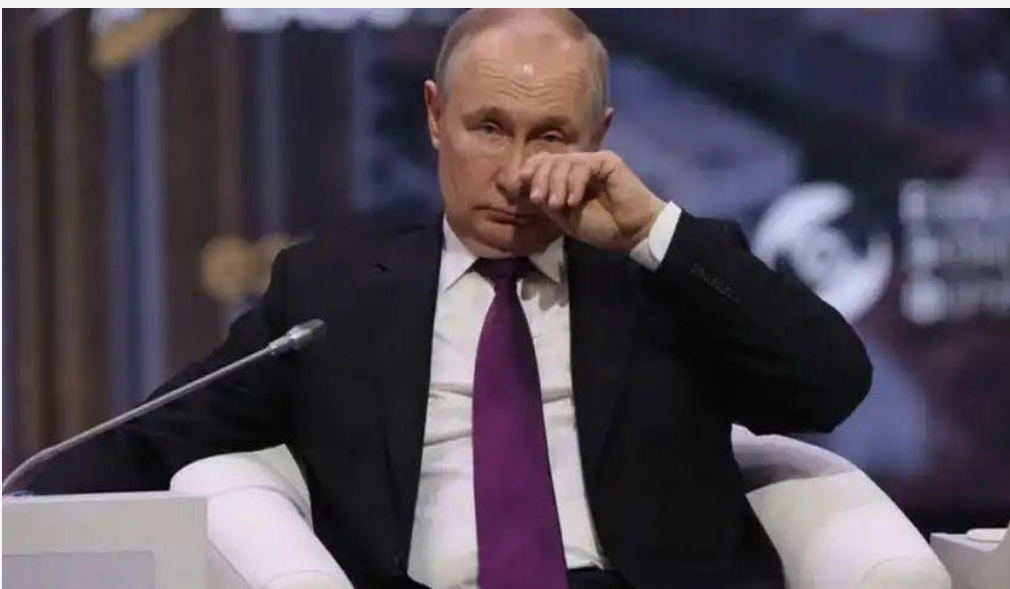
Переведення торгівлі з Індією в рублі не зніме проблем - в Росії існує значний попит на вільноконвертовану валюту, бо «сірий імпорт» має великі обсяги й для нього потрібні дефіцитні валюти «недружніх країн».

Неповернення експортної виручки з Індії могло бути однією з причин недавнього сильного зниження курсу рубля. Адже торгівля йде, а валюти нема.

30 млрд. дол. за поточним курсом складає 2,8 трлн. руб. Це дорівнює сумарним запланованим видаткам бюджету Росії на освіту та охорону здоров'я.

НЕВИЇЗНИЙ ПУТІН, ДЕОКУПАЦІЯ КРИМУ, ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ

31 серпня 2023

Нещодавно з'явилася інформація, що президент Росії Володимир Путін відмовився від участі у ще одному важливому щорічному міжнародному заході – саміті G-20 в Нью-Делі.

Чи спростить відсутність Путіна на саміті досягнення домовленостей нашими

дипломатами з індійською стороною про запрошення України на цей захід, поки що незрозуміло. Фактом залишається відсутність на цей момент України у списку запрошених гостей.

Хоча в офіційних повідомленнях причини відмови Путіна від поїздки в Індію не вказуються, можна здогадатися, що, по-перше, це мотиви безпеки. Хоча, на відміну від Південної Африки, Індія не ратифікувала Статуту МКС і не має зобов'язань арештовувати Путіна, необхідність тривалого авіа-перельоту з перетином декількох кордонів азійських держав є не найбільш комфортною для російського диктатора. По-друге, це небажання особисто вислуховувати критику своїх західних колег у зв'язку з війною в Україні, неготовність говорити про конкретні параметри досягнення миру сьогодні, зацикленість на очікуванні результатів президентських виборів в США 2024 року. А останні, судячи з динаміки президентських симпатій, дійсно теоретично можуть привести до влади Дональда Трампа, з його «компромісним» баченням шляхів завершення війни в Україні. Після його арешту, який, правда, тривав не дуже довго, його симпатички ще більше впевнилися у тому, що Трамп страждає за «гідну справу» і не сприймають жодні юридичні аргументи.

Однак до виборів у Вашингтоні ще більше року, і за цей час ще багато чого може змінитися, у тому числі і в контексті російської агресії і мирних переговорів.

Привертає до себе увагу постійно зростаюча динаміка ураження українськими безпілотниками військових цілей на території Росії та на окупованих територіях, у т.ч. в Криму. З іншої сторони, більшість оглядачів відзначила пом'якшення позиції президента України Володимира Зеленського стосовно шляху повернення Кримського півострову. Він вже не наполягає на необхідності звільнення всіх окупованих територій, включно з Кримом, для початку переговорів з Росією і допускає можливість «демілітаризації Росії у Криму» дипломатичним шляхом після виходу українських військ на адміністративний кордон півострова. Цю можливість він озвучив у своєму нещодавньому інтерв'ю українським журналістам.

Якщо вдасться видавити Росію з Криму мирним шляхом, який буде підсилений військовою операцією зі знищення російської військової інфраструктури на півострові, за типом звільнення Херсону і правого берега Дніпра, це буде позитивом. Однак необхідно розставити всі можливі запобіжники, щоб уникнути тривалого і безнадійного переговорного процесу з деокупації решти українських територій за прикладом «Мінська» 1 і 2, своєрідного Мінська-3.

Очевидно, що така зміна підходів не обійшлася без впливу наших союзників, зокрема Вашингтону, який прагне знайти для себе більш комфортну ситуацію з війною в Україні на момент виборів. Якщо повна перемога над Росією, зі звільненням всіх окупованих територій, до листопада 2024 року не вдасться, то можна спробувати проміжний варіант, із залученням політичного і дипломатичного тиску.

Розпочалася серія переговорних процесів з партнерами з приводу підготовка домовленостей про гарантії безпеки для України.

Однак поки що тут більше незрозумілих моментів, ніж досягнень. За інформацією Wall Street Journal із посиланням на європейських чиновників, ця робота може зайняти багато місяців, і деякі двосторонні домовленості можуть бути досягнуті лише наступного року.

Співрозмовники видання зазначають, що наразі немає єдиного погляду щодо того, наскільки деталізованими мають бути зобов'язання союзників. Партнери також мають обговорити з Україною її майбутні військові потреби. Крім того, їм потрібно буде координувати двосторонні переговори між західними лідерами та гарантувати, що оборонна промисловість союзників зможе надати Україні обіцяну військову допомогу, не нехтуючи своїми потребами у поповненні запасів і розширенні можливостей.

Водночас, визнається, що без надання Україні надійної підтримки навряд чи вдасться змусити Росію припинити війну.

Тим часом Вашингтон активно працює над тим, щоб максимально звузити підтримку друзів Росії, на яких вона опирається у своїх економічних відносинах і відновленні військового потенціалу, переманити їх на сторону розширення співпраці з Заходом.

Як повідомляв Financial Times, в рамках переговорів щодо "ядерної угоди" США вимагають від Ірану припинити продаж безпілотників Росії, а також компонентів для них. Це питання піднімалося, серед іншого, під час непрямих переговорів (через посередників) у Катарі та Омані. За словами Державного секретаря США Ентоні Блінкена, США дотримуються стратегії стримування, тиску і дипломатії, щоб гарантувати, що Іран не отримає ядерну зброю, і щоб притягнути Тегеран до відповідальності за порушення прав людини і надання безпілотників Росії для її використання у війні проти України.

Як інформує Bloomberg, хоча до досягнення домовленостей зі всіх питань ще далеко, місяці таємної дипломатії між двома країнами привели до прогресу в обміні полоненими, розблокуванні заморожених активів і, можливо, навіть у збагаченні Іраном урану. Вони також досягли неофіційної домовленості щодо потоків нафти. Зокрема, Тегеран відновив видобуток до найвищого рівня з моменту введення заборони п'ять років тому і постачає до Китаю найбільше сирової нафти за останнє десятиліття, що сприяє контролю за її ціною.

Останніми тижнями сторони також досягли домовленості щодо можливого обміну полоненими та розмороженням 6 мільярдів доларів доходу від іранської нафти, які застрягли в Південній Кореї.

Що стосується безпілотників, Іран поки що традиційно заперечує їх продаж Москві після початку повномасштабного вторгнення та запевняє, що просив Москву їх не використовувати у війні проти України.

Деякі зрушення відбуваються і у відносинах США з Індією. Як зазначила CNBC Торгівельний представник США Кетрін Тай напередодні саміту G-20, відносини США та Індії досягають нових висот, оскільки обидві сторони узгоджують свою політику у всіх сферах.

Як відомо, у червні Прем'єр-міністра Індії Нарендра Моді під час візиту до Вашингтону висловив зацікавленість у подальшому посиленні економічної інтеграції і сприянні торгівлі та інвестиціям між двома країнами.

За словами Тай, США та Індія вивчають, як вони можуть адаптувати «підходи від традиційної, повністю всеохоплюючої моделі лібералізації торгівлі до такої, де ми можемо бути більш стратегічними». Вашингтон шукає «іншого виду безпрограшних результатів» у своїх відносинах з Індією, «де ми зможемо з'ясувати, як ми можемо доповнювати один одного і зробити себе більш безпечними та стійкими, і як ми можемо індустріалізуватися і розвиватися».

Повертаючись до Росії, слід зазначити, що ближчим часом очікується два важливі візити.

Наступного тижня Президент Туреччини Реджеп Таїп Ердоган планує відвідати Сочі з метою проведення переговорів стосовно відновлення «зернової угоди». З огляду на відмінності між позиціями Росії та України і західних союзників, а також, як відзначають деякі оглядачі, роздратування, яке викликає наполегливе бажання Анкари просунути вимоги Москви з метою досягнення угоди, результати цього візиту поки що виглядають не зовсім обнадійливими. Хіба що Туреччина використає свої власні економічні двосторонні аргументи з Росією.

Адміністрація Путіна оголосила, що він в жовтні має намір, вперше за тривалий час, здійснити закордонний візит - до Китаю для участі у форумі «Один пояс, один шлях». Однак, ймовірно, що основними цілями візиту Путіна стануть переговори з китайським Президентом та демонстрація свого виїзного статусу.

ЗСУ ПРОСУВАЮТЬСЯ НА ПІВДНІ, БЕЗПІЛОТНИКИ АТАКУЮТЬ РОСІЙСЬКІ ТИЛИ

1 вересня 2023

ЗСУ стримують ворога на сході й просуваються на півдні. Україна перехопила ініціативу в повітрі, але жодна сторона не спроможна захистити своє небо. Інтенсифікувалися українські атаки на морі.

Росіяни вже третій місяць **намагаються прорвати оборону на сватівському напрямку**, кидаючи у бій “хвилі” зеків-найманців, а

цього тижня і танки. На користь ворога грають ландшафт та безкрайній тил (зокрема, завдяки цьому росіяни відновлюють переправи, які знищує українська артилерія).

Сили оборони повільно відсуваються у двох секторах сватівського фронту, регулярно відбиваючи кількакілометрові ділянки. Під Авдіївкою й Мар’їнкою ворог не має навіть такого тактичного успіху.

На бахмутському, бердянському й мелітопольському напрямках ЗСУ ведуть успішні бої, “вигризаючи” вигідні позиції без переваги в повітрі. Цього тижня відновилися спроби українців закріпитися в Дачах на Лівобережжі Херсонщини.

Інформаційно-політичний контекст цих боїв змінився. Західні ЗМІ заговорили, з одного боку, що українці підтримують темп і їхня “неправильна” стратегія працює. З іншого, через нереалістичність сподівань на прорив ЗСУ до Азовського моря цього року, пишуть про необхідність як підготовки весняного наступу, так і “мирних перемовин”.

На фоні досі руйнівних російських ударів, **Україна перехопила ініціативу в небі**. В липні-серпні невідомі безпілотники та ракети щодня атакували або окупований Крим, або тил Росії. Так, ворог заявляв про “42 БПЛА” лише над Кримом 25 серпня. Останніми тижнями відбулися безпрецедентні атаки на

західну Росію, в яких десятки дронів уражали літаки на авіабазах, казарми, оборонні заводи.

В результаті, по-перше, завдаються збитки Москві. Щоразу під час нальоту, всі аеропорти мегаполісу закривалися, зі скасуванням більше 100 рейсів.

По-друге, до Підмосков'я стягуються останні резерви російської ППО. Так, цього тижня японці виявили зникнення російських зенітних установок, які традиційно базувалися на Курильських островах.

Високоризикові **морські рейди ЗСУ** на Крим і окуповані морські платформи мали на меті інформаційний ефект, а також відтягування російських літаків від фронту на Запоріжжі. Для цього ж такі українські ракетні удари знищили кілька радарів ворога на окупованому узбережжі Херсонщини.

ВІЗИТ ДЕРЖСЕКРЕТАРЯ США ДО УКРАЇНИ. СТАВКА НА ПЕРЕМОГУ

7 вересня 2023

Держсекретар США Ентоні Блінкен відвідав 6-7 вересня Україну.

Основний публічний акцент під час візиту був зроблений на політичній і військовій підтримці Вашингтоном боротьби України проти держави-агресора. Свідченням цього стало оприлюднення інформації про наступний пакет

допомоги в 1 млрд. дол. США. Окрім поповнення переданих раніше озброєнь і боєприпасів, сюди увійшли також деякі нові види озброєнь, у т.ч. танки «Абрамс», боєприпаси зі збідненим ураном.

Не залишилися поза увагою і сигнали Блінкена стосовно високої оцінки Вашингтоном дій українських Сил Оборони у контексті контрнаступу.

Вся ця демонстрація незмінності підтримки є важливою як для України, так і для Адміністрації Байдена, який фактично входить у передвиборчі перегони за наступний термін на посту Президента США. Вона свідчить, що ставка, принаймні на сьогодні, робиться на перемозі України і Заходу, а не на переході

до мирних переговорів у зв'язку з відсутністю успіхів на фронті. На тлі численних витоків і чуток про обговорення на Заході можливостей щодо різних мирних компромісів з Москвою, це є важливим сигналом.

Обговорювалося і питання просування української «формули миру», зокрема розширення кола її учасників і підготовка до майбутнього Глобального саміту миру. Координація спільних зусиль є особливо актуальною напередодні саміту G20, який має відбутися в Індії на наступному тижні, та сегменту високого рівня Генасамблеї ООН, який традиційно проводиться в двадцятих числах вересня.

Серед тем, які обговорювалися, були й питання боротьби з корупцією, експорту зерна, цивільних заручників Москви, розмінування, спільного виробництва озброєнь, допомоги у посиленні ППО і енергетичного сектору, що особливо важливо напередодні зими та в очікуванні наступних масованих атак Росії проти критичної інфраструктури України.

Привернув увагу і сигнал Блінкена про те, що США мають наміри вперше передати Україні активи, конфісковані у російських олігархів, які потрапили під санкції, для використання на підтримку українських військових ветеранів. За словами Блінкена, "ті, хто сприяв агресивній війні Путіна, мають заплатити за це".

4 вересня в Сочі відбулася довго очікувана Анкарою зустріч Президента Туреччини Реджепа Тайіпа Ердогана з російським президентом Путіним. Вона спочатку планувалася в Туреччині і декілька разів протягом літа анонсувалася турецькою стороною. Однак Москва візит не підтверджувала, переносила, а потім взагалі скасовувала. Скасувала, незважаючи на те, що він мав підтвердити «виїзний» статус Путіна і його «рукопожатність» після оприлюднення ордеру МКС на його арешт.

Очевидно, що причинами такої непослідовності були не лише мотиви безпеки. Росія не готова до компромісу у питанні відновлення своєї участі у Чорноморській зерновій ініціативі.

Незважаючи на стримано оптимістичні очікування турецької сторони, підготовку разом з ООН «компромісного пакету» домовленостей, це стало чітко зрозуміло після зустрічі президентів в Сочі. Жодних кроків у напрямку відновлення своєї участі у «зерновій угоді» Росія робити не буде, доки не будуть виконані її умови, зокрема щодо підключення Россельхозбанку до SWIFT та зняття санкцій ЄС і США з тих російських підприємств, які ведуть торгівлю продовольством і добривами.

Однак зняття санкцій з РФ є неприйнятним як для України, так і для Заходу. За словами міністра закордонних справ України Дмитра

Кулеби, "Чорноморська зернова ініціатива має бути відновлена не за рахунок шантажу та виконання забаганок російської федерації. Бо жодних правових чи політичних підстав для виходу росіян з угоди не було. Якщо зараз іти їм на поступки, вони повернуться, а через місяць знову вийдуть і висунуть нові умови. Це просто класичний шантаж".

Те, що Україна не одинока у своїх оцінках, підтвердив згаданий вище візит Держсекретаря США Ентоні Блінкена до Києва. За словами Блінкена, США чинять міжнародний тиск на Росію, щоб вона повернулася до "Чорноморської зернової ініціативи", але водночас США працюють з Україною над пошуком та використанням альтернативних маршрутів для постачання зерна до інших країн. При цьому, як відзначив Дмитро Кулеба, обидві сторони вважають найбільш перспективним дунайський коридор.

Безумовно, Чорноморська зернова ініціатива не вичерпує двосторонній порядок денний Туреччини і Росії. Окрім подальшого розвитку торгівельних відносин, в інтересах обох сторін завершення створення газового хаба в Туреччині, а також будівництво Росією АЕС «Аккую», перший енергоблок якої планується запустити наступного року. Як наголошують декі оглядачі, Туреччина заінтересована у співпраці з Росією і по Сирії, зокрема у контексті активних дій проти сирійської курдської меншини. Однак, на відміну від попередніх питань, тут інтереси не співпадають і прогрес не відстежується.

Новий політичний сезон розпочинається в ЄС. Після низки неформальних міністеріалів в Толедо, Іспанія, відновлює свою роботу і Європарламент.

7 вересня відбулося спільне засідання Комітету у закордонних справах разом з Підкомітетом з питань безпеки і оборони, на якому виступив Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг. Він високо оцінив зусилля України у контрнаступі. За його словами, «українці набирають сили, і це доводить важливість нашої підтримки, а також нашу здатність і готовність продовжувати цю підтримку». «Це важкі бої, але українські сили змогли прорвати оборонні лінії російських військ, і вони просуваються вперед». Серед проблемних моментів він відзначив значну замізованість, яка ускладнює просування.

Як повідомляє Euractiv, **Єврокомісія планує розробити новий «Європейський акт про оборонне виробництво»** (European Defence Production Act), щоб зміцнити оборонну промислову базу Союзу, від досліджень до спільних закупівель, та допомогти державам-членам ЄС краще протистояти майбутнім кризам. Війна Росії проти України змусила держави-члени задуматися над проблемами європейських оборонних виробничих потужностей та про те, як задовольнити нагальні потреби в оборонному

обладнанні. В Єврокомісії вважають, що така програма потрібна для консолідації та розширення підтримки європейської промисловості та створення нормативно-правової бази, що може бути активована для підтримки оборонного виробництва, коли це буде необхідно.

Водночас, як наголошує видання, COVID-19 і війна в Україні сильно вдарили по бюджету ЄС. У червні ЄК вже запропонувала проміжний перегляд бюджету для його поповнення на 66 мільярдів євро, який не передбачає зазначеного акту. Тому, хоча озвучуються плани запропонувати текст до кінця року, впровадження нового законодавства, очевидно, займе певний час.

Тим часом, для надання допомоги Україні відкрито можливість використання Європейської оборонної агенції (EDA). 5 вересня EDA підписала 8 контрактів з промисловістю на спільну закупівлю 155-мм боєприпасів для України. Це стало першим в історії кроком до використання структур Євросоюзу для колективної закупівлі зброї. Завдяки цим контрактам країни-члени ЄС і Норвегія тепер матимуть можливість закуповувати 155-мм боєприпаси через EDA, яка працюватиме як закупівельна агенція.

УКРАЇНА ЗБЕРІГАЄ ІНІЦІАТИВУ, ЗАВДАЮЧИ УДАРІВ В ТИЛУ ВОРОГА

8 вересня 2023

Наземна ситуація майже не змінилася. Україна зберігає ініціативу (але не перевагу) в повітрі, підтримуючи тиск на глибокий тил ворога.

Наземна ситуація залишається в динамічній рівновазі. Росіяни так і не змогли прорвати українську оборону на сватівському фронті, попри танкові

атаки. Міні-контратаки ЗСУ щомісяця відбуваються і там, і на донецькому й авдіївському напрямках.

На півдні Сили Оборони й надалі повільно просуваються, ціною втрат, насамперед в бронетехніці. Умови контрнаступу в степовій місцевості залишаються важкими. Локальні зміни на цьому напрямку:

- Українці запроваджують нові протимінні тактики: артилерійське “полювання” на мінні поля й ворожих саперів; використання західних дронів-“міношукачів” (за технологією пошуку субмарин з повітря).
- Виявлені українські фортифікації на півдні Кам’янського: ЗСУ розширюють прогин мелітопольського фронту від Лобкового (захопленого в червні) на берег колишнього Каховського водосховища.

Цього тижня знову стався транскордонний рейд російських формувань України на Брянщину. Військові результати незначні, політико-стратегічні – істотні: Кремль присоромлений напередодні своїх “місцевих виборів” (8-11 вересня) і змушений готуватися до відбиття таких рейдів регулярно.

В повітрі Україна зберігає ініціативу, але не перевагу. ЗСУ й надалі не можуть захистити небо над фронтами, Дніпропетровщиною та Одещиною, – в т.ч. над зерноекспортним коридором у Буджаку. Для цього потрібні не лише запаси ракет і зенітних снарядів (цього тижня партнери пообіцяли чергові транші), а й десятки нових установок ППО, а також винищувачі.

Україна продовжує повітряні удари як у прифронтовому, так і в глибокому тилу ворога. На Донбасі зафіксоване успішне застосування ракет “Хаймарс” та протирадарних авіаційних ракет HARM.

Руйнування від невідомих дронів на російській території незначні, а от їх стратегічний та інформаційний ефект наростає, як сніговий ком. OSINT-дослідники виявили вже кілька зенітно-ракетних комплексів, передислокованих до Підмосков’я з Арктики. Це означає, що резервів ППО малої дальності у ворога вже немає. Крім того, розпочалося судилище над генералом Огієнко, який очолював протиповітряну оборону Москви.

САМІТ G20. ЯК РОСІЯ ПРОСУВАЄ СВОЇ НАРАТИВИ НА МІЖНАРОДНИХ МАЙДАНЧИКАХ

11 вересня 2023

9-10 вересня у Нью-Делі, Індія, відбувся саміт G20. Незважаючи на те, що на порядок денний було винесено широке коло тем, пов'язаних з проблемами сталого розвитку, співпраці у сфері економіки і фінансів, забезпечення гендерної рівності та екологічної безпеки, найбільш резонансним стало обговорення питання війни Росії проти України. Резонансним як під час підготовки підсумкової

декларації і дискусії під час саміту, так і в ході обговорення підсумків саміту у ЗМІ.

З огляду на позицію Москви і Пекіну, текст частини декларації, яка стосується України, виявився надзвичайно компромісним і слабким, без жодної згадки про засудження агресії Росії проти України.

Не маючи можливості повністю викреслити питання війни з тексту декларації, із зрозумілих причин Росія заблокувала будь-які оцінки своєї ролі у цьому злочині. Пекін підтримав цей підхід, посилаючись разом з Москвою на те, що G20 і підсумковий документ саміту це не місце для обговорення геополітичних і безпекових проблем. Можливо, це було зроблено і з прицілом на майбутнє, для апробації можливості нейтрального підходу великої двадцятки у разі воєнного сценарію розвитку ситуації з Тайванем.

У контексті, як вказується в декларації, «війни в Україні», члени двадцятки обмежилися підтвердженням своїх національних позицій та резолюцій, прийнятих Радою Безпеки і Генасамблеєю ООН (A/RES/ES-11/1 і A/RES/ES-11/6), підкресливши, що всі держави повинні діяти відповідно до цілей та принципів Статуту ООН, зокрема утримуватися від погрози силою або її

застосування з метою територіальних надбань. Було також наголошено, що застосування або загроза застосування ядерної зброї є неприпустимими.

Крім того, було наголошено на людських стражданнях та негативних наслідках війни в Україні на глобальну продовольчу та енергетичну безпеку, ланцюги постачання, макрофінансову стабільність, інфляцію, що ускладнило політичне середовище для країн, що розвиваються, і найменш розвинених країн.

У цьому зв'язку були підтримані зусилля Туреччини і ООН щодо «зернової угоди» та засуджені напади на відповідну інфраструктуру, без згадки, хто їх здійснював.

Учасники саміту також привітали «всі конструктивні ініціативи, які підтримують всеосяжний, справедливий і міцний мир в Україні» на основі цілей і принципів Статуту ООН.

З огляду на критику параграфу щодо України з боку західних і українських експертів і ЗМІ, а також офіційного Києва, низка західних лідерів була змушена виправдовувати документ, наполягаючи на тому, що він містить всі необхідні акценти.

За словами Президента США Джо Байдена, які цитує Білий дім, лідери "Групи двадцяти" обговорили незаконну війну Росії в Україні, і «в залі була достатня згода щодо необхідності справедливого і тривалого миру, який підтримує принципи Статуту ООН і поважає суверенітет і територіальну цілісність". Війна Росії проти України «не є проблемою, яка вбиває клин у відносини з Глобальним Півднем», це є «питанням клину з Росією».

Президент Франції Емманюель Макрон відзначив, що декларація не стала «дипломатичною перемогою» РФ. Як цитує його Reuters, вона ще раз підтверджує ізоляцію Росії, оскільки сьогодні переважна більшість членів G20 засуджують війну в Україні та її наслідки.

За інформацією агенції DPA, Канцлер Німеччини Олаф Шольц також розцінює підсумкову декларацію як "успішну", оскільки до тексту вдалося включити пункт про необхідність збереження територіальної цілісності всіх країн. На його думку, успіхом стало те, "що врешті-решт Росія відмовилася від свого спротиву такому рішення, просто тому, що всі інші рухалися в цьому напрямку".

Як би не оправдовували лідери G20 свій підсумковий документ, фактом залишається те, що низка ключових багатосторонніх форматів, таких як G20, міжнародних організацій, у т.ч. ООН, не здатні ефективно реагувати на кричущі порушення основ міжнародного права, блокуючи права порушників.

Тому Росія має можливість користуватися всіма можливостями членства у них не лише для подолання своєї міжнародної ізоляції, а й для розмивання важливих міжнародних рішень і документів, які схвалюються.

РАКЕТНИЙ УДАР ПО СЕВАСТОПОЛЮ. УКРАЇНА ДЕМОНСТРУЄ СВОЮ ПЕРЕВАГУ

13 вересня 2023

Ракетний удар по Севастополю підтвердив, що Україна має перевагу на морі і дедалі більше виснажує російську протиповітряну оборону.

В ніч на 13 вересня ЗСУ завдали удару десятьма крилатими ракетами по “Севморзаводу” в окупованому Севастополі. Сильно пошкоджені великий десантний корабель “Мінск” та субмарина “Ростов-на-Дону”; виникла масштабна пожежа. Росіяни стверджують, що збили сім з десяти ракет.

Це перший успішний ракетний удар в Севастополі. Досі тут вдавалося лише вражати кораблі надводними дронами, а також слабкозахищені наземні цілі (як-от нафтобазу) безпілотниками. Крім того, були ракетні й дроніві удари по менш важливих об’єктах деінде в Криму.

Наслідки удару:

- уражені: одна з субмарин, які регулярно запускали крилаті ракети вглиб України; корабель (“Мінск”) важливий для перевезень до Криму та Приазов’я в умовах атак на Кримський міст;
- підірвано репутацію Севастополя й Криму як “твердині” та “сакрального регіону” для окупантів відповідно, зокрема й в контексті раніше оголошених Росією планів будувати тут нові бойові кораблі та надводні безпілотники;
- російське повітряне командування тепер ще більше “на шпагаті” між необхідністю захищати небо в Підмосков’ї та західній Росії, над Кримом, чи над довжелезною лінією фронту.

На думку КБФ, удар був завданий з українського літака в морі західніше Криму, найімовірніше крилатими ракетами “Storm Shadow”/SCALP (на це натякнув Командувач Повітряних Сил ЗСУ). Не можна виключати й протикорабельні ракети “Гарпун”, які Україна отримала іще торік, але досі не використовувала з літаків.

Одночасно з ударом по Севастополю відбувалися: атака надводних дронів на російські кораблі у морі (невдала, за словами ворога), ранковий результативний удар БПЛА по хімічному заводу в Тверській області; масовані удари “Шахедів” по Україні з трьох напрямків, зокрема й з Криму. Тобто, сьогодні точилася інтенсивна повітряно-морська війна на різних театрах, і українське командування успішно розподіляло свої увагу та зусилля.

Успіху атаки сприяв кумулятивний ефект від попередніх ударів і рейдів ЗСУ на морі в липні-вересні: в Залізному Порті, на Тарханкуті, на газодобувних платформах.

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ В ЄС, ПОЛЬЩА БОРЕТЬСЯ З УКРАЇНСЬКИМ ЗЕРНОМ, ПУТІН ПРОСИТЬ ЗБРОЮ У ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ

14 вересня 2023

13 вересня Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн виступила зі щорічним зверненням «Про стан Союзу» на пленарному засіданні Європарламенту. Вона згадала про досягнення минулого року і зупинилася на пріоритетах на наступний рік.

Значну увагу у промові було приділено Україні. Фон дер Ляєн відзначила, що ЄС буде і надалі залишатися з Україною стільки, скільки буде потрібно. Зокрема, Єврокомісія запропонує продовжити тимчасові заходи захисту для українців у ЄС до 2025 року, дозволяючи їм мати доступ до житла, охорони здоров'я та ринку праці. ЄК планує також посилити фінансову допомогу Україні. Лише протягом цього року ЄС виділив 12 млрд. євро на виплату зарплат і стипендій, підтримку медичних і освітніх закладів та інших соціальних видатків в Україні, здійснює програму виробництва і надання нашій державі боєприпасів. На наступні 4 роки ЄК запропонувала виділити Україні додатково 50 млрд. євро на інвестиції і підтримку реформ з метою відбудови і модернізації країни.

Не обійшла увагою Президентка ЄК і питання розширення ЄС. За її словами, майбутнє України – в Союзі. Як і майбутнє Західних Балкан і Молдови. Стосовно Грузії, вона обмежилася згадкою про важливість європейської перспективи для багатьох грузин.

Однак для забезпечення успішного процесу розширення багато сфер діяльності Союзу мають бути адаптовані до роботи у складі ширшого ЄС. Зокрема це стосується роботи європейських інституцій, у т.ч. Єврокомісії і Європарламенту, фінансування видатків зі спільного бюджету ЄС,

забезпечення надійних гарантій безпеки, враховуючи те, що заходи стримування мають сьогодні значно більше значення, ніж будь-коли раніше.

Єврокомісія планує надати свої пропозиції Європейській Раді з цих та інших пов'язаних з розширенням питань під час бельгійського головування (перша половина 2024 року).

Те, що розширення ЄС стане не таким простим процесом, особливо у випадку України як великої європейської держави, видно вже сьогодні з проблем, пов'язаних з доступом до європейського ринку зерна. Незважаючи на стратегічний характер відносин між Україною і Польщею, Варшава продовжує, і не без успіху, лобювати питання продовження обмежень.

Як повідомляє польське видання RMF24, 12 вересня Уряд Польщі ухвалив резолюцію "щодо дій, спрямованих на продовження запобіжних заходів щодо імпорту окремих видів сільськогосподарської продукції з України". В документі міститься заклик до Єврокомісії продовжити заборону на імпорт зернових з України після 15 вересня. В іншому разі Польща запровадить власну заборону на національному рівні, яка залишатиметься чинною до врегулювання відносин в аграрних питаннях між Польщею та Україною. Причиною таких заходів є бажання Варшави запобігти тому, щоб українське зерно «дестабілізувало внутрішній аграрний ринок ЄС». І це питання турбує не лише Польщу, а й Болгарію, Угорщину, Словаччину та Румунію.

Більше того, за інформацією того ж RMF24, в Єврокомісії з розумінням віднеслися до таких стурбованостей. І нещодавно Міхаель Гегер, керівник офісу Єврокомісара з питань торгівлі, вніс пропозицію про продовження обмежень. Подання ґрунтується на аналізі ринкової ситуації, зокрема рівні цін, обмеженості можливостей для зберігання зерна і очікуваннях щодо зростання експорту з України з огляду на проблеми із «зерною угодою». Звичайно, це ще не стало офіційною позицією Єврокомісії, однак, свідчить про чутливість питання.

Прихильником продовження обмежень після 15 вересня є і Єврокомісар із сільського господарства Януш Войцеховський. Коментуючи заяви України про можливість ініціювання відповідного спору в СОТ у разі продовження обмежень, він зазначив, що підтримує транзит зерна і сподівається, що ЄС знайде хороше рішення, з яким погодяться всі сторони, включно з українською.

Більш жорстким був коментар польського міністра у справах ЄС Шимона Шинковського вель Сенк. За його словами, українці грають "жорстко, інколи переходячи певні межі, що, на нашу думку, не слід робити, враховуючи масштаби допомоги з боку Польщі та інших країн ЄС".

Як відзначив депутат Європарламенту від правлячої партії PiS Яцек Саріуш-Вольський порталу rar.pl, «допуск імпорту українського зерна на ринок ЄС був одностороннім, обмеженим у часі привілеєм, наданим Україні». Постійне відкриття європейського ринку для українського зерна суперечило би принципам Єдиної аграрної політики ЄС, яка ґрунтується на субсидіях сільськогосподарського виробництва та захисті ринку від імпорту й демпінгу з третіх країн.

Враховуючи зазначене, ймовірність виграти можливий спір у СОТ в Україні не така висока. Однак гарячий характер суперечок свідчить про те, що проблема конкуренції у разі вступу України до ЄС буде складною. Не менш складними будуть і питання розподілу коштів з бюджету Євросоюзу, зокрема в рамках таких чутливих статей, як Спільна аграрна політика і Політика вирівнювання (регіональна політика). Адже Україна, з огляду на свої розміри, соціальний рівень і розвинуте сільське господарство, за об'єктивними параметрами буде претендувати на значну частку коштів з цих фондів, різко зменшуючи можливості для інших. Це – якщо принципи розподілу коштів з бюджету ЄС не зміняться. Ці проблеми вже підіймаються експертами і усвідомлюються чиновниками Євросоюзу.

Так що вступ України до ЄС вимагатиме не лише радикального реформування держави у всіх сферах. Це потребуватиме також суттєвої адаптації багатьох аспектів діяльності самого Євросоюзу.

Серед інших зовнішньополітичних подій останнього тижня варто відзначити дві, безпосередньо пов'язані з російським президентом Путіним. Перша – це саміт G20, який відбувся 9-10 вересня у Нью-Делі, Індія, і на який він не зважився приїхати, хоча ані намірів, ані зобов'язань арештовувати його за ордером Міжнародного кримінального суду в індійській сторони не було. Друга – це зустріч з одіозним північнокорейським диктатором Кім Чен Ином на російському космодромі Східний в Амурській області 13 вересня.

Можна довго іронізувати про рівень престижності міжнародних заходів, які російський президент може собі зараз дозволити. І про глибину відчаю, в якому перебуває Росія, якщо вона намагається заручитися підтримкою КНДР, про що говорила посол США в ООН Лінда Томас-Грінфілд. Але, на жаль, реалії залишаються дещо складнішими.

Хоча саміт відбувся і без повноцінної участі Росії, її вплив на рішення двадцятки нікуди не зник. Про це свідчить компромісний і вихолощений характер підсумкової декларації, без жодної згадки про засудження агресії Росії проти України. Із засудженням нападів на портову інфраструктуру, але без жодної згадки, хто їх здійснював. Не обійшов підсумковий документ і питання про «конструктивні ініціативи, які підтримують всеосяжний,

справедливий і міцний мир в Україні», які Росія трактує як припинення вогню і фіксацію за собою загарбаних земель.

На відміну від G7, представники Глобального Півдня, представлені у «двадцятці», не спромоглися на принципову відповідь на російську агресію, зокрема призупинення прав Росії у цьому форматі.

Що стосується зустрічі з Кім Чен Ином, не таємниця, що Росія зацікавлена отримати від Північної Кореї артилерійські снаряди калібрів 122 і 152 міліметри, реактивні снаряди калібру 122 міліметри, можливо й інше озброєння. У свою чергу Пхеньян сподівається отримати в оплату за снаряди російські технології будівництва атомних підводних човнів і космічні технології для запуску супутників.

Хоча про досягнення будь-яких конкретних домовленостей публічно не повідомляється, у разі укладення відповідних таємних угод результати ми скоро побачимо на полі бою в Україні. На жаль, погрози наших західних партнерів запровадити, у разі передачі зброї Росії, нові додаткові санкції навряд чи стануть достатнім стримуючим фактором. Особливо у світлі останніх даних про чисельні випадки обходу західних санкцій підсанкційними державами, зокрема Росією, через «дружні» країни.

КРИМ ПЕРЕСТАВ БУТИ БЕЗПЕЧНИМ ТИЛОМ РОСІЇ

15 вересня 2023

Дії в повітрі і на морі залишаються ключовими у війні. Крим перестав бути безпечним тилом. «Повзучий» контрнаступ України триває на півдні й сході.

Сторони обмінялися болючими ударами по тилах. Тривали атаки російських безпілотників по портах та повсюдні

авіаудари вздовж фронту й кордону. Вночі проти 13 вересня 12 «Шахедів» (із 44 запускених) прорвалися до цілей у Подунав'ї.

Оголошена Росією морська блокада де-факто підтримується повітряною війною, і має тяжкі наслідки для експорту зерна. На фронті перевага ворога в небі й надалі обмежує наземні дії Сил Оборони.

Повітряні удари України в Криму ще більше підірвали російські морські спроможності. Підтверджено катастрофічні пошкодження корабля й субмарини в Севастополі 13 вересня.

В ніч проти 15 вересня в Євпаторії уражено російський зенітно-ракетний комплекс великої дальності С-400. Причому, за неофіційними даними, за допомогою вітчизняних крилатих ракет «Нептун» та новітніх протирадарних БПЛА.

Це вже третій комплекс ППО, знищений на узбережжі окупованих територій, що полегшить удари по Криму (зокрема й «Нептунами», які, вочевидь, модифіковані для прицільного ураження наземних цілей), а також дозволить вільніше використовувати винищувачі над морем для відбиття повітряних атак на Одещину й Миколаївщину.

Повторилися атаки надводних дронів на російські кораблі у морі. Це вплине не так на блокаду портів, як на безпеку запуску ворожих далекобійних ракет морського базування.

Крим втратив репутацію глибокого тилу й мегабази для контролю над Чорним морем. Для відновлення цього статусу росіянам доведеться віднайти резерви протиповітряної оборони, не оголюючи захист Підмосков'я. Наразі ж стоїть питання про постачання й боєздатність російських сил на південно-західній Херсонщині.

На суходолі триває «повзучий» контрнаступ України на бахмутському й мелітопольському напрямках. Роботинський плацдарм ЗСУ розширюється на захід уздовж колишніх російських укріплень. Це необхідно для більш безпечного просування на південь (зокрема, для підтягування артилерії та ППО).

Південніше Бахмута Сили оборони звільнили Андріївку, поступово відбиваючи панівні висоти.

Спроби ворожого наступу на сватівському фронті тривають, але менш інтенсивно.

КАРАБАХ. ЗАВЕРШЕННЯ 32-РІЧНОЇ ВІЙНИ

20 вересня 2023

32-річна війна за регіон Карабах в Азербайджані завершилася капітуляцією вірменських сил. Цьому передувала блискавична атака азербайджанців 19-20 вересня (в т.ч. нове приниження Росії). Водночас протистояння в регіоні лише зросло й може призвести до нових воєн. Є потенційні наслідки для російсько-української війни.

Сторони підтвердили перемир'я з 20 вересня й капітуляцію вірменів за “посередництва російських миротворців”. Умовою перемир'я є те, що вірменські підрозділи (так звані “Сили Оборони Арцаху”) складуть зброю й вийдуть з усієї території колишньої Нагірно-Карабаської АРСР (“Арцаху”), яку вони контролювали після поразки у війні 2020 р.

Виконання цієї умови видається ґарантованим. Адже Вірменія оголосила, що не воюватиме з Азербайджаном за Арцах, аби уникнути тотального конфлікту двох країн.

Самопроголошений “Арцах”, хоча має зброю й війська, опинився у безвихідному становищі після втрати більшості окупованих азербайджанських територій (“поясу безпеки”) і блокади з боку Азербайджану за наслідками попередньої війни.

19 вересня Азербайджан оголосив про початок “антитерористичної операції” в Карабаху, мотивуючи це регулярними диверсійними рейдами з вірменського анклаву, а також нібито невиконанням договору про припинення вогню від листопада 2020 р. Як Азербайджан, так і вірмени неодноразово наголошували, що російські миротворці не виконують своїх функцій за вказаним договором.

Азербайджанці завдали масованих дронівих та артилерійських ударів по всій території “Арцаху”, почали наступ з усіх напрямків і захопили більше 10 одиниць вірменської бойової техніки. Важливий нюанс: Азербайджан знищив

вірменський радар ППО, розташований на базі російських миротворців біля Ходжавенду в Карабаху.

Маріонеткова влада “Арцаху” навела фото-відеодокази руйнувань цивільних об’єктів і жертв серед мирного населення, хоча ці випадки поки не виглядають масовими. Азербайджан стверджує, що атакує винятково військові цілі, а вірменські підрозділи “ховаються в житлових районах”.

Росія (“миротворець” у Карабаху й військовий союзник Вірменії в рамках ОДКБ) фактично проігнорувала азербайджанський наступ і офіційно відкидає регулярні докори щодо цього. Другим “гарантом” перемир’я 2020 року є Туреччина, яка перебуває у військовому союзі з Азербайджаном.

Азербайджан обіцяє забезпечити права вірменів Карабаху в обмін на “лояльність до азербайджанської держави”. Для цього, зокрема, очікується зустріч із лідерами вірменів на підконтрольній території Азербайджану. Перспективи цих переговорів незрозумілі, адже еліта “Арцаху” виступала проти навіть автономії в складі Азербайджану, а її фактичним лідером є російський мільярдер Рубен Варданян, який висловлювався за “дві вірменські держави”.

Завершення війни в Карабаху лише загострить локальне й регіональне протистояння в регіоні, з глобальними наслідками, що можуть спричинити нові війни:

Не можна виключати ані цілковитого вигнання десятків тисяч вірменів зі звільненого Карабаху, ані повномасштабної азербайджано-вірменської війни (про небезпеку якої говорять у Вірменії). Такі процеси істотно погіршать міжнародне становище Азербайджану та Туреччини.

За підсумками двох карабаських воєн Росія зазнала поразки як регіональна держава й основа блоку ОДКБ/”Митний союз”. Внаслідок цього, зокрема, очікуються:

- спроби Кремля повалити ображену на Росію еліту Вірменії на чолі з прем’єром-“капітулянтом” Пашиняном, й привести до влади промосковських радикалів;
- загроза втягнення в можливу ширшу війну російських військ, які базуються у Вірменії;

- воєнно-політичні виклики для Москви в інших країнах “Митного союзу”. Загострюється геостратегічне протистояння між Туреччиною та Іраном, для якого Вірменія є важливим коридором до Європи.

В контексті сказаного, Туреччина є ключовим посередником у російсько-українській війні, а Іран – найважливішим союзником Росії.

РЕФОРМУВАННЯ ООН, ЗУСТРІЧ ЗЕЛЕНСЬКОГО І БАЙДЕНА, ЗЕРНОВА КРИЗА

22 вересня 2023

18 вересня розпочалися заходи Тижня високого рівня в Генасамблеї ООН.

Ключовими питаннями, з якими приїхав до Нью-Йорка Президент України Володимир Зеленський, стали важливість реформування Ради Безпеки ООН та реалізація української Формули миру.

Така необхідність викликана повною неефективністю РБ ООН в умовах

здійснення одним з її постійних членів відкритої неспровокованої агресії проти України. Після більше як півтора роки з моменту початку повномасштабної війни, після її засудження більшістю членів ООН, після принаймні десятків тисяч вбитих українців і мільйонів українських біженців, Москва все ще зберігає за собою статус постійного члена РБ ООН, разом з привілеєм права вето на всі рішення цієї ключової для міжнародної безпеки структури.

Можна повністю погодитися з ідеями, висловленими Президентом про те, що Генасамблеї ООН потрібно надати повноваження долати вето в Раді Безпеки. Наприклад, глобальною кваліфікованою більшістю - двома третинами голосів країн Азії, Африки, Європи, обох Америк і Тихоокеанського регіону. І така резолюція Генеральної Асамблеї має бути юридично обов'язковою для всіх держав-членів.

Не викликає заперечень і пропозиція щодо розширення кількості постійних членів ООН з метою зробити її більш географічно збалансованою і такою, що

відображає сучасні реалії. І мова тут може йти не лише про Німеччину, яка за останні десятки років перетворилася в одну з ключових країн G7 і реальних гарантів міжнародної безпеки, а й про Африканський союз, країни Азії, зокрема такі, як Японія чи Індія, країни ісламського світу, Тихого океану, Латинської Америки. Однак одне лише розширення, без можливості для ГА ООН подолати вето, очікувати на суттєве підвищення ефективності РБ ООН не варто.

Доцільним видається і можливість призупинення права вето для постійного члена РБ ООН на період здійснення ним агресії проти іншої суверенної держави. Призупинення примусове, шляхом, наприклад, схвалення відповідної резолюції ГА ООН, а не добровільне, яке передбачається сьогодняшніми процедурами ООН, однак, ніколи агресором не буде використане.

Важливим є й успіх просування української «формули миру» та проведення Глобального саміту миру. Важливим не лише для самої України, яка вже отримує вагому підтримку з боку партнерів через ad hoc формати, а й для інших можливих майбутніх жертв агресії.

Разом з тим, варто усвідомлювати, що дебати стосовно реформування РБ ООН тривають вже протягом багатьох років, а ідеї, включені до виступу українського Президента, в тій чи іншій формі вже неодноразово озвучувалися. Їх реалізація, навіть у разі всеохоплюючої підтримки в ООН, потребуватиме певного часу.

Тому, продовжуючи благородну місію з просування миру і справедливості у світі, в питаннях перемоги над ворогом ми маємо покладатися перш за все на власні Сили Оборони та допомогу партнерів. Адже Україна боронить сьогодні не лише себе, а й безпеку і процвітання всього Європейського континенту.

Особливо важливою для перемоги є військова і фінансова допомога США. І вона продовжується, про що засвідчила зустріч українського і американського президентів Зеленського і Байдена у Вашингтоні 21 вересня.

Під час зустрічі американська сторона оголосила про надання Україні нового пакету озброєнь на суму 325 мільйонів доларів США.

Новий пакет включає системи протиповітряної оборони Avenger, ракети AIM-9M для протиповітряної оборони, додаткові боєприпаси для HIMARS, кулемети для боротьби з безпілотниками, 155-мм артилерійські снаряди, включаючи DPICM (касєтні), 105-мм артилерійські снаряди, ракети з оптичним відстеженням і проводом наведенням (TOW). Однак так

очікуваних Україною далекобійних ракет АТАСМС в цьому пакеті поки що немає.

Загалом сума військової допомоги США Україні від початку повномасштабної війни становить вже понад 40 мільярдів доларів США, а бюджетної підтримки - 21,7 млрд доларів.

Такі цифри навіть для бюджету найбагатшої країни світу є достатньо вагомими і потребують обґрунтування. Слід враховувати і необхідність виділення коштів на очікуваний масштабний процес відновлення української інфраструктури після завершення війни, який в значній мірі також буде фінансуватися західними донорами, у т.ч. США.

У цьому зв'язку все більше уваги привертає **призначення Пенні Пріцкер Спецпредставницею Президента США з відновлення України**, з якою Президент Зеленський зустрівся в Нью-Йорку 20 вересня і запросив відвідати нашу державу.

Основна увага Пріцкер на цій посаді буде зосереджена на реформах в Україні, які забезпечать прозорість і підзвітність у регуляторному середовищі, правоохоронних органах, судовій системі, боротьбі з корупцією, управлінні державними підприємствами тощо. Важливою стане також робота з американським бізнесом з метою залучення його до інвестування в Україну, а також з іншими партнерами України і США і Міжнародними фінансовими інституціями.

Переходячи від глобальних проблем до регіональних, які є не менш чутливими, не можна обійти питання кризи у відносинах України з Польщею та низкою інших європейських сусідок у контексті експорту зернових з нашої держави в Європу.

Це питання вже тривалий час перебуває у полі зору Києва і Варшави, як і Будапешту, Бухаресту, Софії і Братислави. Однак сьогодні, напередодні парламентських виборів у Польщі і Словаччині, воно набуло надзвичайно емоційного і занадто гіпертрофованого характеру, який може зашкодити теплоту і дружньому характеру відносин, який склався з початку повномасштабної війни. Відносин не лише між державами, але й між народами.

15 вересня Єврокомісія оголосила компромісне рішення щодо мораторію на імпорту українського зерна: мораторій не буде продовжено, натомість Україна мусить запровадити «ефективні заходи контролю» за експортом чотирьох категорій сільгосппродукції, щодо якої існували обмеження. І Україна була готова до цього, хоча «самообмеження» і суперечать правилам СОТ і Угоді про асоціацію з ЄС.

Попри це, Польща, Словаччина та Угорщина, не погоджуючись з рішенням Єврокомісії, оголосили про односторонні обмеження на український сільськогосподарський імпорту. У відповідь Україна подала скаргу проти цих трьох країн до СОТ.

За інформацією Financial Times, Європейська комісія спочатку вимагала від Польщі, Угорщини та Словаччини скасувати свої заборони, але зараз працює над тим, щоб "скоординувати" їхні юридичні заперечення проти скарги Києва до СОТ.

І тут, в найгірших традиціях псування стосунків між найближчими друзями, відбувся обмін заявами між ключовими фігурами України і Польщі.

Заступник міністра економіки і торгівлі та торговий представник України Тарас Качка в інтерв'ю Rzeczpospolita заявив, що Україна готова запровадити ембарго на цибулю, помідори, капусту та яблука з Польщі у відповідь на односторонні обмеження.

Після цього прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький заявив про готовність розширити заборону на ввезення продукції з України, якщо Київ "буде ескалувати конфлікт".

Міністр сільського господарства Польщі Роберт Телус висловив сподівання, що Україна не запроваджуватиме ембарго на польські овочі і фрукти, оскільки це "погіршить ситуацію". Польський міністр додав, що позиція його країни полягає в тому, що українське зерно "має надходити до країн, куди його відправляли до початку російської агресії, а не на ринки сусідніх країн ЄС". Він також відзначив, що транзит української агропродукції через Польщу "здійснюється без перебоїв".

Президент України Володимир Зеленський під час виступу на Генасамблеї ООН звинуватив поляків у "грі в російському театрі", а його польський візаві Анджей Дуда у відповідь нагадав про складне становище України і зазначив, що вона веде себе як "тонучий, що хапається за соломинку".

Міністр закордонних справ Польщі Збігнев Рау заявив, що порівняння Польщі з Росією, які з'явилися в заявах українських політиків, є надзвичайно образливими для польського суспільства, тож знадобляться зусилля для відновлення довіри.

Однак відновлення довіри – це не єдина проблема. У Польщі та Словаччині протягом найближчих тижнів мають пройти парламентські вибори. В такій ситуації рішення щодо українського зерна може стати фактором, здатним суттєво вплинути на їхні результати, збільшуючи шанси на перемогу антизахідних сил.

Так, формально вимоги щодо «самообмежень» суперечать правилам СОТ і не передбачені Угодою про асоціацію, яка укладалася в зовсім інших реаліях. Разом з тим, варто пам'ятати, що ЄС скасував усі обмеження на своєму ринку для української продукції і надав Києву в односторонньому порядку додатковий безмитний доступ після повномасштабного вторгнення Росії та початку блокування чорноморських портів з метою підтримки економіки України. За нормальних умов цей режим Україна мала б отримати лише після набуття повноцінного членства в ЄС.

Тому Україні, напевне, варто зайняти більш гнучку позицію і спробувати все ж таки досягти взаємовигідного компромісу з сусідами за допомогою Єврокомісії. Адже допомога і підтримка Польщі та інших європейських держав є життєво важливими як для перемоги над агресором, так і для повноцінної інтеграції в НАТО і ЄС.

28 вересня Єврокомісія планує провести наступну зустріч координаційної платформи для вирішення аграрної кризи з Україною. Найважливішим компонентом плану України має стати механізм верифікації та авторизації, який стосуватиметься експорту чотирьох видів продукції, фактично, своєрідна система експортних ліцензій. Україна інформуватиме про експорт згаданих видів та, ймовірно, ширшого переліку аграрної продукції. Держава також має провести інформаційні кампанії для українських експортерів стосовно крихкості ринку сусідніх країн у ЄС та надавати дані про пункти призначення експортованої продукції.

Тим часом, за інформацією Президентки Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн, 22 вересня **Єврокомісія виплатила Україні черговий транш в 1,5 мільярда євро макрофінансової підтримки із пакету на суму 18 мільярдів євро**, запланованого на 2023 рік. Протягом цього року ЄС надав Україні допомогу на фінансування бюджетних видатків вже на 13,5 млрд євро.

ЗАГОСТРЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ ВІЙНИ І УСПІХИ КОНТРАНАСТУПУ

23 вересня 2023

Триває ескалація повітряної війни. Входячи в зиму, Україна досі не може захистити небо, однак, масштабує удари по російських тилах. Нові тактичні успіхи наземного контрнаступу.

Сторони обмінялися іще інтенсивнішими, болючішими атаками по глибоких тилах. Масовані ракетні й дроніві удари ворога підтверджують, що

сподівання на “закінчення ракет” марні, а Україні бракує щільної протиповітряної оборони в більшості регіонів (в окремих хвилях цілей досягнули більше 15% БПЛА чи ракет росіян). Ворог відновив удари по тилових вузлах енергетики та по об’єктах у містах, які він вважає (чи оголошує) “військовими”.

Для вирішення проблеми Повітряні Сили потребують не просто запасу ракет, а й додаткових зенітно-ракетних комплексів (ЗРК) та винищувачів. В новому пакеті допомоги від США є як ракети ППО (до ЗРК NASAMS середньої дальності), так і нові ЗРК: батарея застарілого комплексу Hawk середньої дальності; певна кількість ЗРК малого радіусу Avenger. Така допомога потрібна регулярно. На чому, зокрема, наголосив цього тижня міністр оборони США Л. Остін.

Позаяк Україна не виробляє зенітні ракети й комплекси ППО, асиметричною відповіддю має стати інтенсифікація повітряних ударів у ворожому тилу, що й відбувалося цього тижня. Уражені “парадний” і підземний командні пункти в Севастополі, авіабаза в Новофедорівці (також у Криму); командний пункт у Мелітополі; нафтобаза в м. Сочі. Удари ракетами HIMARS стали буденними й концентруються тепер в ближньому тилу; запас цих ракет поповнюється (нова партія заявлена в черговому пакеті американської допомоги).

Сили оборони мають не лише власні далекобійні БПЛА, а й готовий запас крилатих ракет, вітчизняних чи західних, і боєздатні літаки для запуску цих

ракет, і штабні можливості робити повітряні атаки щодня по кілька тижнів. Зберігається прогалина в ППО ворога від знищення ЗРК на узбережжі Криму й Херсонщини. Цього тижня знищений ще й радар ППО біля окупованого Токмака.

ЗСУ збільшують плацдарм в районі Вербового на Запоріжжі. Попри танкові контратаки ворога й відсутність переваги в небі, українці форсували другу (основну) лінію укріплень. Плацдарм потребує подальшого розширення на схід і захід, щоби в нього могли заходити колони техніки, артилерія, ППО, авіація.

На бахмутському напрямку нарешті захоплені села Андріївка й Кліщіївка на панівних пагорбах. Це дозволить обстрілювати головну дорогу до Бахмута.

США ВИМАГАЮТЬ РЕФОРМ, ПРОДОВЖЕННЯ ЗЕРНОВОЇ СУПЕРЕЧКИ І РОСІЙСЬКИЙ ВПЛИВ НА ВИБОРИ У СЛОВАЧЧИНІ

28 вересня 2023

Вже пройшов тиждень з моменту останньої зустрічі українського Президента Володимира Зеленського з його американським колегою Джо Байденом у Вашингтоні, а американська тема продовжує домінувати в українському інфопросторі, при чому, не лише в плані перспектив розширення допомоги Україні, а й все більше у контексті

стурбованостей з цього приводу.

З позитивних новин варто відзначити те, що, хоча далекобійні ракети ATACMS і не увійшли до останнього пакету військової допомоги, Україна все

ж таки отримає їх невелику кількість ближчим часом. Сподіваємося, що це стане лише першим траншем.

Однак цей момент не єдиний з ключових у відносинах з США, який зараз активно обговорюється. **Оприлюднення через декілька днів після зустрічі пропозицій Вашингтону щодо пріоритетів у проведенні Україною реформ (у формі листа на КМУ і ОПУ) засвідчило, що ця тема набуває все більшої актуальності.**

У документі прописано реформи на строк до 3-х, 6-ти та 18-ти місяців. Йдеться про наглядові ради державних підприємств, антикорупційні відомства (САП, НАБУ, НАЗК), судову систему, оборонні підприємства, Міноборони та інші силові відомства.

Причини такого зростання інтересу США до реформ зрозумілі – наростаючий вал корупційних скандалів в Україні, який не вдалося нейтралізувати гучними арештами і зміною керівництва Міноборони. Він все більше впливає на готовність наших партнерів до продовження фінансової і військової підтримки. Вірніше, ця підтримка вже перестає бути безумовною, як у перші місяці широкомасштабної війни.

Крім того, маємо враховувати, що США, наш найбільший донор, входить у активну передвиборчу президентську кампанію, яка складається не так вже й безхмарно для чинного Президента Джо Байдена.

Допомога Україні все ще зберігає двопартійну підтримку в Конгресі США, свідченням чого стало відхилення 27 вересня більшістю республіканців у Палаті представників низки спроб скоротити фінансування допомоги Україні. Однак допомога нашій державі стала фактично одним з пунктів передвиборчих перегонів, в якому підходи провідних претендентів на пост президента від республіканців, на жаль, різко відрізняються від підходів Байдена.

Ситуація ускладнюється тим, що, згідно з опитуваннями, проведеними NBC News/Washington Post у середині вересня, загальний рейтинг схвалення діяльності Байдена на посаді Президента (36%) на 19 балів менший за рівень його несхвалення (56%). При чому, його рейтинги схвалення з питань економіки і імміграції знаходяться на ще нижчому рівні, 30% і 23% відповідно. Показники Дональда Трампа на цьому фоні виглядають значно краще, особливо в динаміці, оскільки рівень схвалення його минулої президентської діяльності підріс з 38% (наприкінці його каденції) до 48%, при зменшенні рівня несхвалення з 60% до 49%.

Звичайно, вплив на результат виборів тут не є прямолінійним, і несхвалення діяльності Байдена на посаді Президента ще не означає готовності до голосування за його республіканського опонента. Однак зазначені тенденції враховуються американською адміністрацією не лише при підготовці до президентських дебатів, а й при прийнятті рішень з поточних питань.

Не спадає напруження у відносинах України з Варшавою, спровоковане проблемою експорту українського зерна. Багато в чому це також пов'язано з парламентськими виборами, які відбудуться в Польщі 15 жовтня, оскільки фермери вважаються вагомим елементом електорату правлячої партії «Право і Справедливість» (ПіС).

За останніми даними, найбільша підтримка зберігається у ПіС (32,6-32,8%). На другому місці йде проєвропейська «Громадська коаліція», яку очолює колишній прем'єр і Голова Європейської Ради Дональд Туск (більше 26%), на третьому – ліберальний «Третій шлях» (10,6%). Всі лідери фактично підтримують Україну. Однак, на думку оглядачів, проблема може виникнути, якщо у разі перемоги ПіС може бути змушена взяти у коаліційні партнери ультраправу «Конфедерацію», яка має доволі антиукраїнську риторику. Тим не менше, очікується, що після виборів рівень емоційності і гостроти зернової проблеми, як і загалом відносин з Києвом, може понизитися.

Оскільки торговельна політика входить до сфери компетенції Єврокомісії, вона зараз представляє Польщу, Угорщину та Словаччину у торгівельній справі в СОТ за позовом України, навіть попри те, що вона не згодна з їхньою позицією.

Як пише Politico з посиланням на свої контакти в ЄК, Єврокомісар з питань торгівлі Валдіс Домбровскіс міг би, наприклад, спробувати «закликати непокірних жителів сходу ЄС до порядку», відкривши процедуру порушення. Однак зараз вже занадто пізно. Необхідно було діяти навесні, коли Польща, Угорщина, Словаччина, Болгарія та Румунія запровадили односторонню заборону на імпорту. Але тоді ЄК поступилася тиску та запровадила загальносоюзні обмеження, термін дії яких закінчився 15 вересня.

Залишається сподіватися, що безпосередня участь ЄК у зернових суперечках між Україною та східними членами ЄС дасть змогу досягти взаємоприйняттого компромісу, на який налаштована Єврокомісія.

За інформацією Віце-прем'єрки з європейської та євроатлантичної інтеграції Ольги Стефанішиної, Єврокомісія не продовжила заборону на імпорту зерна з України, оскільки статистичні дані не підтверджують наявності ризиків для внутрішнього ринку ЄС. Україна запропонувала дорожню карту по моніторингу та верифікації експорту до згаданих п'яти проблемних країн.

Консультації в рамках дорожньої карти вже відбулися з усіма країнами, включно з Польщею, де переговори велися на рівні міністрів аграрної політики. Україна вже працює в рамках дорожньої карти з Румунією та Болгарією. Незабаром, на думку Стефанішиної, такий діалог розпочнеться зі Словаччиною. А щойно Польща та Угорщина скасують свої односторонні обмеження, цей механізм буде застосований і до них.

30 вересня відбудуться парламентські вибори у Словаччині, які може виграти партія Smer, лідером якої є колишній прем'єр-міністр Роберт Фіцо.

Фіцо відомий своєю проросійською позицією. Він виступив проти підтримки України Братиславою, критикував західні санкції проти Росії. Правозахисники звинувачують його в підбурюванні ненависті до ЛГБТ-спільноти. Опоненти стурбовані тим, що його повернення до влади може зашкодити демократичним інститутам держави та змінити зовнішню політику Словаччини.

За даними The Guardian, популістська Smer може отримати 18% голосів, тоді як ліберальна "Прогресивна Словаччина" займає друге місце з 16,6%. "Глас", сформований політиками, що вийшли з Smer, має 13,7% підтримки.

Однією з причин змін в електоральних симпатіях Словаччини є агресивний інформаційний вплив Росії. Про це ще у червні попереджала Президентка Словаччини Зузана Чапутова. В розмові з Politico вона тоді наголосила, що якщо уряд Словаччини після парламентських виборів очолять популістські партії, то зовнішня політика Словаччини може стати «подібною до зовнішньої політики Віктора Орбана».

Як повідомляє Politico, **Віце-президентка Єврокомісії Вера Юрова заявила, що вибори у Словаччині стануть тестом на вразливість суспільної думки у європейських країнах до онлайн-дезінформації, до впливу "зброї масової маніпуляції, підсиленої мільйонами євро", яку застосовує Москва.**

Вера Юрова стурбована і тим, що Москва спробує впливати на думку європейців і перед виборами до Європарламенту, які відбудуться у червні 2024 року. За її словами, "Російська держава почала "війну ідей" і засмічує наш інфопростір напівправдою і брехнею, щоб створити хибне уявлення, що демократія нібито не краща за автократію".

26 вересня Єврокомісія опублікувала детальні звіти про те, як Facebook, YouTube і TikTok та інші великі соцмережі протидіяли дезінформації у 2023 році. Серед іншого, компанії просили надати інформацію про контроль за політичною рекламою, припинення монетизації

контенту з неправдивою інформацією, співпрацю з фактчекерами. У звітах ідеться про останні шість місяців, протягом яких ІТ-гіганти зобов'язалися перед ЄС боротися з дезінформацією.

Як інформує DW, з січня до квітня 2023 року YouTube видалив понад 400 каналів і 10 блогів, залучених до організованої кампанії, пов'язаної з російським бюджетним "Інститутом інтернет-досліджень". Google видалив майже з 300 інтернет-порталів рекламу сайтів, пов'язаних з російською державною пропагандою. TikTok і Meta розширили зусилля з перевірки фактів різними мовами ЄС і співпрацюють з інформаційними агентствами, серед яких Reuters. Фактчекінг Meta охоплює 22 мови в ЄС, серед яких тепер чеська та словацька. TikTok займається перевіркою фактів у контенті російською, українською, білоруською та ще 17 європейськими мовами. Він розглянув 832 відео, пов'язаних з війною Росії проти України, в результаті видаливши 211 з них.

За оцінками Єврокомісії, найвища частка дезінформації наявна у соцмережі X (колишній Twitter). Хоча X і не підписала антидезінформаційний кодекс ЄС, проте, підпадає під закон про цифрові послуги, спрямований на боротьбу з дезінформацією та припинення поширення нелегального контенту в інтернеті.

РОСІЯ ПРОДОВЖУЄ АТАКУВАТИ ЗЕРНОВУ ІНФРАСТРУКТУРУ, УКРАЇНА ОБІЦЯЄ ВІДПЛАТУ ЗА УДАРИ ПО ЕНЕРГЕТИЦІ

29 вересня 2023

Новий удар по румунському кордону; Україна погрожує ворогу відплатою за удари по енергооб'єктах; зустрічні бої на півдні; ворог забуксував на сході. Тижневий военний огляд КБФ.

Триває ескалація повітряної війни. Сторони почали вражати ще чутливіші об'єкти в тилу один одного.

Росія продовжила ракетно-дронові атаки на цивільні об'єкти Одещини: в ніч проти 26 вересня "Шахеда" вдарили по

поромному пункту пропуску “Орлівка” на румунському кордоні. Це вузький, але стратегічно важливий коридор, який на 20% скоротив автомобільний шлях до Румунії та Балкан. Знищені вантажівки, поранені водії. Дивом не постраждали цивільні в автобусах і екіпаж румунського порома.

Це вже другий удар по кордону Румунії (минулого разу уламки ракет впали на румунській території). Пасивність НАТО заохочує такі нахабні атаки і створює загрозу “повзучої” блокади з боку Росії у водах і повітряному просторі східних країн Альянсу.

Після успіху минулих вихідних, коли невідомі безпілотники уразили авіабазу “Халіно” та об’єкти ФСБ, атаки на Курську область продовжилися.

В ніч проти 29 вересня БПЛА вдарили по електропідстанції в селищі Белая. Що важливо, Служба безпеки України опосередковано взяла на себе відповідальність за удар (через “джерела” українських ЗМІ) і наголосила, що в разі нових ударів по енергооб’єктах України, ворог “отримуватиме жорстку відповідь”.

Це правильний, стратегічно важливий крок. Україна, переживши масовані повітряні удари по електроенергетичних об’єктах в жовтні 2022 – лютому 2023 рр., не завдавала аналогічних ударів по так само незахищеній російській електромережі.

Уряд сподівався, що така шляхетна позиція змусить Захід надати достатню кількість засобів ППО, а також запровадити додаткові санкції проти агресора. Оскільки цього поки не сталося, Україна може й повинна активно стримувати Росію від нових ударів по нашій енергетиці – будь-якими засобами.

На півдні й сході напружені зустрічні бої. ЗСУ розширюють плацдарм у Вербовому (мелітопольський напрямок), а росіяни відбили назад невелику ділянку біля Старомайорського (бердянський напрямок).

Російського просування немає ані під Бахмутом, ані (вже) на сватівському напрямку.

ВІЙНА В ІЗРАЇЛІ. ГОЛОВНЕ

7 жовтня 2023

Ізраїль “у стані війни” з палестинськими терористами ХАМАС: масштабне вторгнення з Гази спричинило численні жертви й захоплення десятків ізраїльтян у заручники. Експерти пояснюють атаку геополітичною провокацією з боку Ірану й Росії. КБФ підсумовує початок війни.

Вранці 7 жовтня бойовики ХАМАС розпочали небувало масований обстріл Ізраїля (більше 2500 ракет) з палестинського Сектору Газа, а одразу потому – вторглися до південних районів країни десятками невеликих груп: на автомобілях, катерах, з аквалангами; підземними тунелями й навіть на дельтапланах.

Щонайменше 100 ізраїльтян загинули, більше тисячі поранені. Палестинці знищили кілька танків, бронемашин і вертольотів Ізраїля. ХАМАС застосовує, зокрема, переносні протитанкові й зенітні ракетні комплекси радянських зразків. Крім того, новітні тактики з російсько-української війни: бомбардувальні та камікадзе-дрони легкого класу тощо.

Головною метою палестинців був терор: рейди по населених пунктах (які призвели до “локдауну” на більшості території Ізраїлю) та захоплення заручників. Мінімум 50 цивільних і військових ізраїльтян опинилися в руках ХАМАС – як на цивільних і військових об’єктах, так і вивезеними на бази терористів у Секторі Газа. Відео захоплених і вбитих ізраїльтян масово поширюють в соцмережах.

В Ізраїлі мобілізовані тисячі чоловіків і жінок, які служили у війську, зокрема й вихідців з України. Силовики діють у двох площинах: на території країни відбуваються зачистки й операції зі звільнення заручників (як перемовини, так і штурми), а в Секторі Газа тривають багатогодинні повітряні удари по об’єктах ХАМАС, які зазвичай розташовані в житлових районах. Авіаударом знищено “Палестинську Вежу” - найвищий будинок Гази.

Шансів на військовий успіх ХАМАСу немає, але експерти й уряд Ізраїлю явно побоюються відкриття “другого фронту”: атак з боку Західного Берега (іншої

палестинської території), Лівану (де-факто контрольованого іранською проксі-армією “Хезболла”) та Сирії (спільно контрольованої Іраном та Росією). Поки цього не відбувається, Ізраїльський прем’єр Нетаньягу поставив війську завдання “убезпечити інші потенційні зони насильства, щоби ніхто інший не думав приєднатися до цієї війни”.

На солідарну думку громадськості й експертів, спецслужби Ізраїлю проґавили початок терористичної атаки, характер і методи якої давно обговорювалися. Цьому сприяла затяжна політична криза в країні, внаслідок якої, зокрема, міністром внутрішньої безпеки призначений ультраправий популіст без профільного досвіду. Атака почалася в шабат (вихідний день юдеїв) та ще й під час кількатижневих юдейських свят.

Безумовно, справжньою метою терористів є не тотальна війна до перемоги (про яку заявляє ХАМАС), а масове захоплення заручників і провокація тотальних ударів Ізраїлю по палестинських анклавів. Прем’єр Нетаньягу вже пообіцяв, що “ворог заплатить величезну ціну” за напад.

Замовниками цієї провокації, на думку більшості експертів, є Іран та Росія, які прагнуть погіршити міжнародно-політичне становище не так Ізраїлю, як країн, які підтримають єврейську державу. Це не лише Захід (і Україна) а й, зокрема, Індія та Японія. Основні їхні задачі, на думку фахівців:

- відволікти США й НАТО на Близький Схід від російсько-української війни;
- не допустити остаточного порозуміння Ізраїлю й Саудівської Аравії;
- спровокувати підвищення цін на нафту.

Відзначимо потужний символічний аспект ситуації: атака ХАМАС розпочалася в день народження Путіна й на 50 річницю війни Йом-Кіппур.

ПАЛЕСТИНО-ІЗРАЇЛЬСЬКА ВІЙНА І ПРОВАЛ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЩОДО УКРАЇНИ

10 жовтня 2023

Палестино-ізраїльська війна не повинна призвести до зменшення західної допомоги Києву у протистоянні з Росією, яка підтримує тероризм та сама введе терористичну війну.

У зв'язку з цим Білий дім шукає можливість подолати опір опонентів у Конгресі, об'єднавши в один запит фінансування для України та Ізраїлю.

Оглядачі нагадують про зустріч Лаврова з лідерами ХАМАСу у Москві восени минулого року, що може свідчити про зацікавленість Росії у дестабілізації ситуації в Ізраїлі та регіоні. Також повідомляється, що посол Ізраїлю Міхаель Бродський заявив про відсутність підтверджень заявам російської пропаганди про те, що зброя, надана Україні Заходом, нібито опинилася у руках ХАМАС.

Тим часом, палестино-ізраїльська війна перейшла в каральну фазу. В ніч на 10 жовтня в секторі Газа Ізраїль завдав ударів по понад 200 цілях, повідомляє армія оборони Ізраїлю. Зростає ризик дестабілізації регіону, а відтак і подальшого відволікання світу від допомоги Україні.

Ізраїльські війська відновили контроль над кордоном і починають наземний контрнаступ на ХАМАС у Секторі Гази.

Паралельно тривають небувало масовані повітряні удари по Сектору: знищуються навіть житла пересічних бойовиків ХАМАС.

Наземна операція Ізраїлю матиме три завдання: звільнення десятків ізраїльських заручників, утримуваних на території Сектору; показове затримання або знищення якомога більшої кількості ХАМАСівців (аж до вищого політичного рівня) та ліквідація інфраструктури, яка б дозволила бойовикам відновитися згодом (складів зброї; тунелів, транспорту; супутникового зв'язку тощо).

Іншим аспектом ізраїльської операції є цілковита блокада Сектору Газа, оголошена Ізраїлем іще вчора. Вузкий коридор до Єгипту залишиться єдиним зв'язком території зі світом. Водночас Європейський Союз, головний зовнішній донор дотаційної Палестинської Автономії, оголосив про перегляд структури й обсягів фінансової допомоги.

З урахуванням наслідків бомбардувань і наземних боїв, дії ХАМАС спровокували загрозу гуманітарної катастрофи в Секторі. Її відвернення залежить від доброї волі Ізраїлю та Єгипту.

Каральна операція буде неодмінно використана ХАМАС та їхніми покровителями (Іраном і Росією) для політичної ескалації палестинського питання. Слід очікувати демонстративних, в стилі “Ісламської Держави”, страт заручників, глобальної хвилі дезінформації про “звірства сіоністів” та, відповідно, вимог про створення арабо-мусульманського “інтернаціоналу” проти Ізраїлю.

Москва, неодмінно, однією рукою загострюватиме антиізраїльську істерію, а іншою – пропонуватиме себе як посередника в переговорах про перемир'я, чи навіть миротворчої сили.

Ізраїльське керівництво вимушено сприяє такому дискурсу. Уряд Нетаньягу постійно натякає на небувалу помсту Гази, бо його виборці обурені провалом ізраїльської оборони 7 жовтня і обговорюють “хто винен” та “чи можливе повторення”. Опозиційні ізраїльтяни говорять, що Нетаньягу використовує кривавий напад ХАМАС як привід для того, щоби остаточно “поховати” ідею палестинської державності (так зване two-states solution), яка має прихильників не лише в арабських та західних країнах, а й серед ізраїльтян.

Усе це може перекреслити стратегічні тренди близькосхідної політики: зближення Саудівської Аравії якщо не з Ізраїлем (до чого Тель-Авів дуже прагне) або Туреччиною, то хоча б з Іраном. Держсекретар США Блінкен уже закликав Туреччину та Саудівську Аравію до “подальшої взаємодії”, попри війну в Ізраїлі.

Іншим вектором дестабілізації є загроза з боку північних сусідів Ізраїлю: контрольованих Іраном Лівану й Сирії. Очікуваного масштабного вторгнення звідти наразі не відбулося (хоча невелика палестинська терористична організація й анонсувала його). Але транскордонні атаки дронами й ракетами там частішають – Ізраїль завдає ударів у відповідь.

Аналітики розходяться в думках щодо того, чи ініціює Іран наступ з півночі. Дехто зазначає, що Ліван і Сирія потрібні Тегерану як тонкі інструменти постійної низькорівневої дестабілізації (в т.ч. проти Туреччини), а не як плацдарми у повномасштабній війні, які Ізраїль гарантовано знищить. Припускають навіть, що рішення про напад із Гази було прийнято не Іраном, а ХАМАСом та Кремлем.

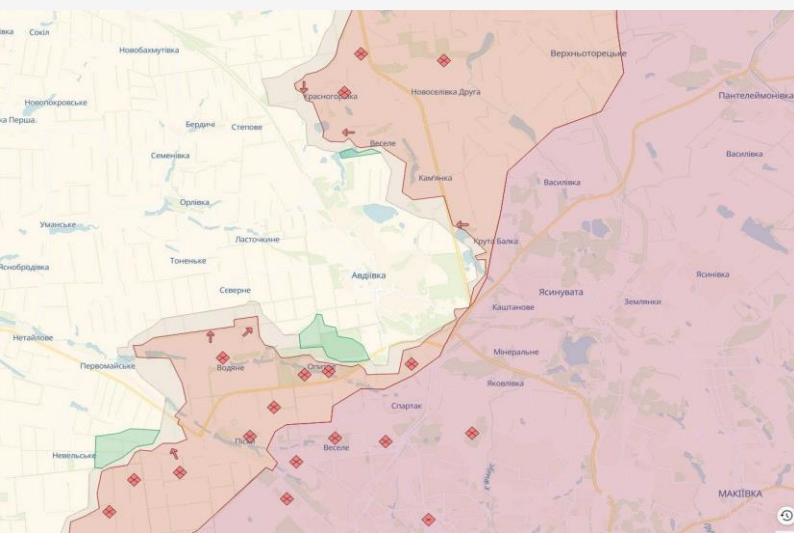
Спостерігачі ув'язують подальші дії Тегерану на Близькому Сході з двома процесами: медійно-політичною картинкою “звірств сіоністів” (чи ХАМАСу) всередині Сектору Гази ближчими тижнями і процесами навколо іранської ядерної програми.

Зазначається, що Іран, можливо, іще не ухвалив остаточного рішення виробити й випробувати ядерний боєприпас і очікує від Заходу та Ізраїлю як силових дій і санкцій у цьому аспекті, так і закулісного торгу.

Москва зацікавлена в лінійному загостренні стосунків Ірану із Заходом та поміркованими близькосхідними урядами. Адже це дозволить Кремлю надалі відволікати партнерів України від надання нам допомоги та розширення санкцій проти агресора, водночас “прив'язуючи” до себе іранську економіку.

ВЕЛИКИЙ НАСТУП РОСІЇ: РЕКОРДНІ ВТРАТИ І СПРОБИ ЗІРВАТИ КОНТРНАСТУП ЗСУ

16 жовтня 2023

Росія почала один з своїх найбільших наступів цього року, намагаючись сповільнити український контрнаступ і відсунути Збройні Сили України від Донецька. Це відбулося одразу після отримання росіянами військового обладнання і боєприпасів з Північної Кореї.

Після місяців безплідних “м'ясних штурмів” Авдіївки з півдня та сходу, ворог знову спробував, як навесні 2022-го, “перерізати” дороги в полях на півночі й південному заході.

Росіяни задіяли для атаки кілька механізованих колон. Однак Сили Оборони знищили десятки ворожих танків та броньованих машин (ББМ), залишивши непідготовлену піхоту ворога без підтримки. Лише за 11 жовтня ворог на всіх фронтах втратив 42 танки й 44 ББМ (проти, наприклад, лише 6 танків і 3 броньованих машин 9 жовтня), – здебільшого під Авдіївкою.

Відео з дронів показують, що російські колони були занадто щільні, а водії техніки – непідготовленими. Це полегшило роботу українських артилеристів та “протитанкістів”.

Тактичний успіх українців зумовлений позиціями: Авдіївка, надто її промислові околиці, в 2015-2021 рр. перетворена на укріплений район. Завдяки опорним пунктам, артилерійським позиціям і складам у промзонах, українські сили змогли вчасно “прорідити” колони ворога 10-11 жовтня.

Авдіївська “фортеця” загрожує цілій російській обороні на Донбасі. Від неї до центру Донецька, з його численними промислово-логістичними об’єктами, – лише 15 км. В цьому ж полягає й політична проблема ворога: важко імітувати “возз’єднання нових територій з Росією”, поки фронт проходить околицею найбільшого й найбагатшого з окупованих міст.

Утім, мегаполіс створює й загрозу для самої Авдіївки: це зручний ближній тил ворога з тими ж перевагами, що й авдіївський укріпрайон.

В разі продовження ворожого наступу, загроза оточення (а радше, превентивного залишення) Авдіївки надалі зростатиме. Адже географія тамтешнього “мішка” полегшує ворожі артилерійські - й надто повітряні - удари по місту з трьох боків. Сили України не можуть безпечно використовувати в місті дефіцитні системи ППО та РЕБ, авіацію, установки “Хаймарс” тощо: “тилу” там просто не існує.

Натомість росіяни на околицях Авдіївки комфортно застосовують тактичну авіацію. За даними Генштабу ЗСУ, тут щодня завдається 2-4 ворожих авіаударів. Водночас Повітряним Силам України досі бракує спроможностей для контролю неба будь-де над фронтовою смугою.

В такій ситуації, кожна відбита хвиля російського наступу виснажує підрозділи захисників міста та їхні фортифікації, створюючи загрозу непоправної дестабілізації оборони в разі, якщо поповнювати сили й запаси стане важко (чи недоцільно). При цьому ще й треба постачати продукти й медикаменти для містян, які не бажають евакуюватися.

Головним чинником розвитку ситуації буде осінньо-зимова багнюка, яка обмежить можливості сторін уже ближчими тижнями.

Іншим чинником будуть стратегії сторін, які наразі важко прогнозувати. Ймовірно, метою російського наступу під Авдіївкою є відтягування українських резервів від плацдармів контрнаступу на бахмутському та, особливо, мелітопольському напрямках. Аналітики давно дискутують, чи вповні Україна задіяла на Півдні резервні наземні підрозділи, підготовлені на Заході у 2022-2023 рр.

Крім того, ворог за будь-яку ціну прагне виконати політичне завдання Путіна (за даними розвідок): вийти на адміністративні кордони Донеччини.

Україна також стоїть перед політичним вибором: зосередити обмежені ресурси на прориві до моря на Півдні чи захищати Авдіївку, яка вистояла 9 років війни, і надалі зривати таким чином пропагандистський тріумф ворога.

Відкритим питанням є здатність обох сторін поповнювати арсенали артилерійських снарядів та бронетехніки. Можливо, авдіївський наступ ворога зміг початися лише завдяки тому, що Північна Корея нещодавно передала йому в резерви сотні контейнерів з, імовірно, боєприпасами.

«БИТВА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ»: ЯК УКРАЇНА ПЕРЕЖИВЕ ЗИМУ?

30 жовтня 2023

Росія зменшила інтенсивність повітряних ударів в тил України. Розвідка Британії пов'язує це із накопиченням запасів ракет на зиму. Вірогідно, ворог прагнучиме досягти мети, яку не зумів реалізувати минулого опалювального сезону – максимально уразити об'єкти української енергетичної інфраструктури, спровокувати дефіцит в енергосистемі, що у свою чергу вплине на відновлення української економіки. Росія розраховує

також на психологічний вплив на українців, схиляючи Київ до перемовин на її умовах.

Україна готується до таких атак. Захист української енергетики взимку буде здебільшого асиметричним: без переваги у небі. Розрахунок – максимально зменшити ефективність російських ракетних ударів діями Сил ППО України та фізичного захисту енергооб'єктів.

В Україні зберігається дефіцит наземних засобів та літаків. Зенітно-ракетних комплексів, які надали партнери, недостатньо ані для захисту підконтрольної території, ані для відбиття масованих ракетно-дронових атак. При тому, що майже щодвамісяці Україні надходить додатковий зенітно-ракетний комплекс (чи хоча б радар для нього).

Наразі вдається уникати дефіциту зенітних ракет. Захід постачає боєприпаси до “своїх” ЗРК; адаптує свої старі флотські та авіаційні ракети для запуску з радянських установок ППО (за програмою “FrankenSAM”). Можливо, ця програма зможе пристосувати західні ракети “повітря-повітря” й для українських винищувачів радянського виробництва, які вже запускають боєприпаси “повітря-земля” західного виробництва.

Певним фактором стримування для російських ракетних ударів може стати рішучий намір України завдати ударів у відповідь по енергетичних об'єктах у самій Росії. Цієї осені росіяни уразили два українських енергооб'єкти, натомість невідомі дрони вже вивели з ладу мінімум дві російські електростанції.

Найперспективнішим є знищення ударних засобів ворога на землі. Варто очікувати повторення літньої хвилі ракетно-дронових атак на авіабази та заводи в Росії (а також на кораблі російського флоту). Вірогідно, Сили Оборони України накопичують арсенали для нової хвилі.

Важливим для стримування ракетних атак Росії узимку міг би стати дозвіл партнерів використовувати ракети західного виробництва для ударів по військових об'єктах на російській території. Цього вимагають і західні експерти, зокрема й впливовий американський аналітичний центр Atlantic Council, який минулого тижня представив на Київському безпековому форумі своє звернення до Президента США.

Повітряні Сили розвивають ППО навколо найважливіших енергооб'єктів. В умовах дефіциту це насамперед “мобільні вогневі групи” на автомобілях, озброєні кулеметами, переносними зенітно-ракетними комплексами

“Стінгер” і прожекторами. МВГ суттєво зменшують навантаження на ЗРК та зенітні самохідні установки Gepard.

Відзначимо також готовність України розірвати досі діючий контракт 2019 року на транзит російського газу до Євросоюзу (про що минулого тижня нагадав міністр енергетики Галущенко).

В такому разі, єдиним маршрутом газотранзиту до ЄС залишиться газопровід “Турецький потік” територією Туреччини. Загроза такої супермонополії Анкари та залежності від неї породжує ризики для Москви.

Енергетики будують фортифікації на електропідстанціях (попереджаючи про технічну неможливість суцільного укриття таких об’єктів) і закупають аварійний запас трансформаторів та матеріалів для ремонту. Росіяни вже знищили один такий склад. Склади створюються також на прикордонних територіях країн НАТО.

Комунальники обладнують дизель-генераторами об’єкти тепло-, водо- та газопостачання, а приватна енергоіндустрія працює над “децентралізацією енергосистеми” (збільшенням кількості “зелених” електростанцій та їх значення в мережі на рівні районів та областей).

Комплекс дій з обох сторін – Росії та України – свідчить про підготовку до «битви за енергетику» під час сезону холодів. Сторони можуть готувати несподівані рішення у цій битві, які виявляться вирішальними для її результату. Можна передбачати, що ці рішення проявляться скоро. Адже Росія прагнуче завдати максимальної шкоди українській енергосистемі на старті опалювального сезону, щоб морально виснажити українців місяцями перебоїв з теплом. Україна у свою чергу – зірвати цей план агресора й протриматися до закінчення холодів.

ЗАКЛЯТІ ДРУЗІ: ЧИМ ВАЖЛИВА ДЛЯ УКРАЇНИ ЗУСТРІЧ БАЙДЕНА І СІ?

2 листопада 2023

Невдовзі може відбутися довгоочікувана зустріч Президента США Джо Байдена з лідером Китаю Сі Цзіньпінем. За даними провідних американських ЗМІ, це може статися під час саміту Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), який пройде у Сан-Франциско 11-17 листопада.

Україна зацікавлена у позитивному результаті зустрічі Джо Байдена з Сі Цзіньпінем. Без взаєморозуміння між Вашингтоном і Пекіном не варто очікувати на зміну ставлення Китаю до Росії та її агресії проти України, на перехід Пекіну якщо не до допомоги Україні, то, принаймні, на припинення прихованої допомоги агресору.

Особиста зустріч лідерів США і Китаю може стати наступним етапом у процесі нормалізації відносин між країнами, які суттєво погіршилися за часів президентства Дональда Трампа через його жорстку політику стосовно головного економічного конкурента США, а також обмежувальних заходів у сфері напівпровідників, запроваджених проти Китаю адміністрацією Джо Байдена.

У 2018 році Трамп фактично розв'язав «тарифну війну» з Китаєм, метою якої було скорочення майже \$200-мільярдного дефіциту у двосторонній торгівлі, повернення робочих місць до Америки, обмеження можливостей для подальшого економічного гіперзростання Пекіну, який в перспективі мав шанси обійти Вашингтон і стати першою економікою світу.

Згодом обидві країни перейшли до «гонки тарифів» - взаємного обкладання все нових і нових груп товарів підвищеними митами, що призвело й до погіршення політичних відносин. Економічна ескалація посилила геополітичне протистояння: загострення проблеми Тайваню, демонстративні відмінності у позиціях по російсько-українській війні і конфлікту між Ізраїлем і Сектором Газа, стурбованості щодо ситуації між двома Кореями.

Джо Байден з самого початку свого перебування на посаді взяв курс на деескалацію відносин з Китаєм. 14 листопада під час саміту G20 в Індонезії відбулася перша особиста зустріч Байдена з Сі. Вона засвідчила готовність обох сторін уникнути переростання суперництва у конфлікт та підтримувати відкриті лінії зв'язку. На фоні російського ядерного шантажу певний стабілізуючий вплив мала й спільна позиція щодо неприйнятності використання ядерної зброї у війні в Україні.

Після цього відбулася низка контактів на нижчих рівнях, у т.ч. з актуальних безпекових питань, які засвідчили готовність сторін до комунікації, однак, не призвели до істотного зближення позицій чи вироблення компромісів. Тому стратегічних проривів від зустрічі в Сан-Франциско ніхто також не очікує. Водночас, в певному позитиві від неї зацікавлені обидві сторони.

На думку експертів, головний інтерес США щодо Пекіну – у продовженні керованого курсу на захист економічних інтересів у відносинах з Китаєм та у відновленні діалогу у питаннях міжнародної безпеки. Китай же прагне від Вашингтону перш за все відновлення торгівлі, інвестицій та доступу до ринків капіталу, як і невтручання у питання Тайваню.

Діалог зі стратегічних міжнародних питань також входить до пріоритетів Китаю. Однак, як засвідчив резонансний лист Сі Цзіньпіна, виголошений нещодавно на щорічній вечері Національного комітету з американо-китайських відносин зі штаб-квартирою в Нью-Йорку, не факт, що сторони розуміють цей діалог однаково.

За словами Сі, те, чи зможуть Китай і США – дві великі світові держави - знайти правильний шлях взаємодії, вплине на мир і розвиток у всьому світі, а також на майбутнє людства. Дехто з експертів трактує ці слова як бажання Пекіну розділити світ між двома супердержавами. Не факт, що відносини з ключовою фігурою «вісі зла» бачаться у Вашингтоні у цьому ж світлі. Про те, що оцінки китайського партнера з боку США є дещо критичнішими, а сподівання від діалогу реалістичнішими, свідчить звернення Джо Байдена до американського народу, озвучене 19 жовтня.

Зустріч з Сі відбудеться у доволі складний для Байдена час - протистояння у Конгресі США з питання бюджету, зокрема продовження допомоги Україні, яка неодноразово озвучувалася теперішньою адміністрацією як один з пріоритетів; війна на Близькому Сході, яка, у разі виходу на новий рівень, загрожує як мінімум погіршенням відносин з арабськими партнерами, над покращенням яких Вашингтон доволі успішно працював; близьке суперництво з Трампом у контексті майбутніх президентських виборів, що суттєво підвищує вагу і вплив кожного виграшу і кожного програшу на міжнародній арені.

Враховуючи історію відносин Сі з Трампом, проблеми Байдена до певної міри є й проблемами китайського лідера, який, очевидно, зовсім не зацікавлений у зменшенні рейтингу сьогоденішнього американського Президента і нового приходу до влади його попередника.

Фінансово-економічна криза і передвиборчі обіцянки вирішити проблему Тайваню не роблять простішим фон для зустрічі і для Сі Цзіньпіня. Не очікуючи кардинальних економічних поступок з боку Вашингтону, він, водночас, зацікавлений у демонстрації своїх можливостей щодо налагодження позитивного діалогу з США, який може сприяти виходу країни з кризи. Сі, очевидно, був би не проти й підтвердження на найвищому рівні позиції США щодо непідтримки незалежності Тайваню і запевнень у відсутності спроб підтримки одного з кандидатів під час виборів на острові, запланованих на січень 2024 року.

Тому зустріч у Сан-Франциско, найімовірніше, стане не етапним моментом потепління відносин між США і Китаєм, а черговим сигналом щодо продовження курсу обох лідерів на деескалацію. При цьому, бажано, щоб цей сигнал був однаковим від обох сторін, а не таким, як після зустрічі на Балі: з якщо не суперечливими, то не зовсім співпадаючими публічними підсумками.

ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ. ЯК УКРАЇНА, МОЛДОВА І ГРУЗІЯ НАБЛИЖАЮТЬСЯ ДО ЧЛЕНСТВА У ЄС

10 листопада 2023

Останні події свідчать, що Захід, у т.ч. ЄС, нарешті, не лише починає розуміти стратегічну важливість комплексного підходу до «українського регіону» - нашої частини Європи (від України до Кавказу), а й робить конкретні кроки, іноді навіть на випередження, з метою посилення свого впливу в регіоні і, відповідно, зменшення впливу Москви.

8 листопада Єврокомісія рекомендувала Європейській Раді

прийняти під час грудневого саміту рішення про відкриття переговорів про вступ з Україною. Однак ця рекомендація виявилася умовною. За словами Президентки Єврокомісії Урсули фон дер Ляєн, Україна виконала понад 90% рекомендацій, висунутих ЄК разом із наданням кандидатського статусу. Тому ЄК пропонує, щоб переговорна рамка, без якої розпочати переговори фізично неможливо, була схвалена Радою ЄС після завершення виконання Україною необхідних реформ. Про готовність України ЄК надасть звіт у березні 2024 року.

Що стосується України, від нас очікується збільшення штатної чисельності НАБУ; виключення із закону про запобігання корупції положень, які обмежують повноваження НАЗК щодо перевірки активів, які вже пройшли процес перевірки, та обмеження повноважень НАЗК щодо перевірки майна, придбаного декларантами до вступу на державну службу; схвалення закону про лобіювання як частини антиолігархічного плану дій; і прийняття решти рекомендацій Венеційської комісії від червня 2023 року та жовтня 2023 року, пов'язаних із Законом про національні меншини, а також врахування рекомендацій Венеційки до законів про державну мову, медіа та освіту.

Думки українських експертів щодо того, наскільки виправдані згадані вимоги, розділилися. Однак виглядає на те, що без повної сатисфакції Єврокомісії, у т.ч. Єврокомісара з питань розширення угорця Олівера Варгеї, з ким, очевидно, пов'язані додаткові рекомендації щодо прав нацменшин, початок переговорів є проблематичним.

Україна - не єдина країна-кандидат, яка стикається з умовним рішенням про початок переговорів про вступ. З моменту прийняття політичного рішення до фактичного початку переговорів про вступ з Албанією і Македонією пройшло біля двох років. Для того, щоб така доля не очікувала Україну, потрібно не лише активізувати законотворчу роботу у Верховній Раді, а й дипломатичну роботу з партнерами.

Аналогічним є й рішення ЄК щодо Молдови – рекомендація відкрити переговори про вступ з відтермінуванням надання переговорної рамки до березня.

Однак, незважаючи на послідовну підтримку Євросоюзом, не все йде так гладко у Молдові в процесі євроінтеграції, як би хотілося. За попередніми даними Центрвиборчкому, під час нещодавніх місцевих виборів проросійський кандидат від опозиційної партії "Національний альтернативний рух" Іон Чебан, який балотувався на другий термін на посаду мера Кишинева, вже у першому турі набрав 50,58% голосів. Йому вдалося також здобути найбільшу фракцію в Кишинівській міській раді, разом з цим він може отримати арифметичну коаліційну більшість. На думку експертів,

соціалісти, комуністи та депутати від партії «Відродження», навіть за умови формального невходження в коаліцію, будуть голосувати разом з ним. Водночас правляча партія "Дія та солідарність" перемогла у 19 із 32 районів країни. Цей показник значно кращий, ніж був на виборах 2019 року. Однак програш проєвропейських партій в Кишиневі дає підстави оглядачам вважати це «дзвіночком» можливих наступних електоральних змін та називати нового-старого мера міста серйозним претендентом під час наступних президентських виборів.

Рішення по Україні і Молдові, загалом, очікувалися. Що виявилось не очікуваним у цьому пакеті ЄК щодо розширення – це рекомендація Раді ЄС надати статус кандидата Грузії за умови здійснення низки кроків.

Як відомо, правляча «Грузинська мрія» відзначилася розворотом в бік Росії відразу після приходу до влади. А після початку повномасштабної війни проти України Тбілісі зайняв вже відверто проросійську позицію. Варто згадати хоча б відмову виконувати західні санкції, якщо вони не підтверджені у національних судах; відкриття авіасполучення з РФ та надання дозволів на проведення рейсів російським авіакомпаніям, що літають до окупованого Криму; спроби прийняти законопроект про іноземних агентів, аналогічний російському, інші кроки, спрямовані на звуження демократичних прав і свобод.

Бажання ЄК не підштовхнути Грузію ще далі до рук Москви, а також лобіювання Угорщини, з якою на ґрунті відносин з Москвою офіційний Тбілісі зблизився останнім часом, спрацювали на користь умовного надання Грузії статусу кандидата. До речі, угорське лобіювання було на грані ультиматуму – або рішення по Україні спільно з рішенням по Грузії, або блокування рішення по Україні.

Однак ті вимоги, виконання яких ЄК очікує від Грузії, є настільки серйозними, що означатимуть реальний розворот її зовнішньої і внутрішньої політики в бік ЄС і європейських цінностей. Звичайно, якщо виконання буде сумлінним, а оцінка – чесною. Адже від Тбілісі для отримання статусу кандидата очікується повне виконання 9-ти з 12-ти попередньо озвучених вимог - дотримання Грузією зовнішньої політики та політики безпеки ЄС; подолання політичної поляризації; проведення чесних парламентських виборів 2024 року; підвищення інституційної незалежності ЦВК, Національного банку і Національної комісії з регулювання комунікацій; проведення судової реформи; боротьба з корупцією; деолігархізація; захист прав людини, прав меншин, ЗМІ та громадських активістів.

Грузинська влада стверджує, що виконала щонайменше 10 з 12 реформ. Проте в Єврокомісії визнали виконаними лише три реформи: посилення гендерної рівності, виконання рішень ЄСПЛ, а також обрання незалежного народного захисника (омбудсмена). Наскільки статус кандидата переважить в очах правлячої партії вагу особливих відносин з Москвою – покаже час. Але ЄС принаймні зробив ще одну спробу «пряником».

Ще один конфліктний протягом десятків років і колись відверто проросійський пострадянський регіон – Південний Кавказ – поступово наближається до миру за посередництва США на основі принципів міжнародного права.

7 листопада міністри закордонних справ Вірменії та Азербайджану Арарат Мірзоян та Джейхун Байрамов провели переговори у Вашингтоні за участю державного секретаря США Ентоні Блінкена. Основна частина зустрічі відбулася у закритому режимі. Однак оптимістичним є той факт, що за її підсумками МЗС Вірменії і Азербайджану випустили практично ідентичні повідомлення, в яких йшлося, що Мірзоян і Байрамов "обмінялися думками про елементи потенційного мирного договору і констатували, що є низка проблем, які ще потребують вирішення". Міністри домовилися прискорити переговори та "організувати наступну зустріч найближчими тижнями". Вони також підтвердили зобов'язання, взяті на себе головами Вірменії та Азербайджану на зустрічах 6 жовтня у Празі та 31 жовтня у Сочі.

Перетягування Вашингтоном ролі ключового посередника дозволяє сподіватися, що мир на Південному Кавказі нарешті буде досягнуто, при чому на основі відмови від особливої ролі Росії в цьому регіоні. Водночас, необхідно визнати, що значну роль у такому розвороті відіграла Туреччина, як і нездатність Москви до виконання своїх попередніх зобов'язань перед Єреваном через війну в Україні.

НА ШЛЯХУ ДО ДЕЕСКАЛАЦІЇ. ЧИМ ЗАВЕРШИЛАСЯ ЗУСТРІЧ БАЙДЕНА І СІ, НА ЯКІЙ ГОВОРИЛИ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ?

16 листопада 2023

15 листопада відбулася довгоочікувана зустріч між Президентом США Джо Байденом і лідером Китаю Сі Цзіньпінем. Вона була проведена в рамках саміту Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), який США проводять у Сан-Франциско 11-17 листопада, і, фактично, повністю затінила в міжнародному інформаційному

полі цей важливий форум.

Як свідчать публічні коментарі двох лідерів, зустріч, як і очікувалося, стала кроком вперед у процесі деескалації відносин між країнами, однак, до революційних змін у їх позиціях з важливих міжнародних питань не призвела. На жаль, це стосується і війни Росії проти України.

Ключовими результатами зустрічі стали домовленості відкрити пряму лінію зв'язку на найвищому рівні, відновити військові лінії зв'язку, працювати над обмеженням виробництва фентанілу (синтетичного наркотику, від якого потерпають американці). Китайська агенція новин Сінхуа інформує також про те, що сторони домовилися розпочати урядові переговори з питань використання штучного інтелекту, працювати над збільшенням регулярних пасажирських авіарейсів між двома країнами з початку наступного року та поглибити співпрацю з питань зміни клімату, зокрема, активізувати спільні зусилля напередодні міжнародної кліматичної конференції ООН COP28, яка відбудеться наприкінці цього року в Дубаї.

Для підтримки подальшого прогресу у відновленні військового діалогу домовлено, що міністр оборони США Ллойд Остін зустрінеться зі своїм китайським колегою відразу після призначення останнього.

Обговорення решти актуальних проблем, у т.ч. війни Росії проти України, конфлікту в Газі, американських санкцій проти Китаю, а також таких конфліктних для сторін питань, як: права людини, затримання американських громадян в Китаї, події у Південнокитайському морі та проблеми Тайваню, відбулося у формі обміну думками. Обміну достатньо дипломатичного і стриманого, щоб Білий дім зміг охарактеризувати його як «відверту і конструктивну розмову». Однак без конкретних рішень.

Як повідомляє ВВС, під час зустрічі Байден намагався відмовити Китай допомагати Росії у війні проти України, а також вплинути через Пекін на військову допомогу Москві з боку КНДР. Обговорення відмови Росії зупинити жорстоку та агресивну війну проти України підтвердив і сам Байден під час підсумкової прес-конференції. Однак результати американських сигналів Пекіну поки що незрозумілі.

Такою ж є і ситуація щодо Гази. За інформацією The Guardian, Байден закликав Сі натиснути на Іран, щоб той не розширював конфлікт між Ізраїлем і Хамас. Як відзначив неназваний американський чиновник, на цю тему більшу частину часу говорив Байден, а Сі переважно слухав, тому поки що складно сказати, які месиджі шле Пекін Тегерану і яку реакцію вони викликають.

Для китайської сторони ключове значення мали проблеми американських економічних обмежень проти Китаю та Тайваню.

Як відзначає The Guardian, за описом зустрічі, поданим Пекіном, під час зустрічі Сі чинив тиск на Байдена, щоб той скасував санкції проти Китаю та змінив політику експортного контролю для чутливого обладнання. На думку Сі, «стримування технологічного прогресу Китаю — це не що інше, як спроба стримати високоякісний розвиток Китаю та позбавити китайський народ його права на розвиток». За його словами, «розвиток і зростання Китаю, керовані такою логікою, не будуть зупинені зовнішніми силами». Водночас, за словами американських оглядачів, поки що немає жодних ознак того, що Байден погодиться на такі кроки. Але, як вважають китайські бізнесмени, навіть сам факт проведення зустрічі між двома лідерами може заспокоїти напружені нерви в Китаї, де є ознаки скорочення іноземних інвестицій.

Згідно з повідомленнями МЗС Китаю, Сі також закликав Байдена припинити озброювати Тайвань і підтримати мирне возз'єднання Китаю. Він попередив, що «Китай здійснить возз'єднання, і це неможливо зупинити». Зі свого боку, Байден підтвердив дотримання Сполученими Штатами політики «єдиного Китаю» та їхню віру в те, що будь-яке вирішення проблеми Тайваню має бути мирним. Водночас, він зазначив, що США продовжуватимуть озброювати

Тайвань з метою стримування будь-яких спроб Китаю застосувати силу для возз'єднання острова з материком. При цьому він звернув увагу на значне нарощування військ Китаєм навколо Тайваню. Байден також закликав Китай уникати втручання у вибори на Тайвані наступного року.

Отже, хоча Президент Байден, оцінюючи зустріч з Сі, зазначив, що "є критичні глобальні виклики, які вимагають нашого спільного лідерства, і сьогодні ми досягли реального прогресу", прогрес цей поки що є досить обмеженим. На жаль, це стосується й питання війни Росії проти України. Разом з тим, не можна не відзначити, що обидві сторони рухаються в напрямку деескалації відносин та налагодження співробітництва в тих питаннях, позиції з яких є не занадто контроверсійними. Зараз цей, нехай і обмежений, але прогрес є важливим як для Вашингтону, так і для Пекіну. А відсутність категоричних «ні» та наполягань на агресивних підходах в питаннях міжнародної безпеки залишає певні можливості для подальшого маневру.

КРИВАВІ БАРЕЛІ: КРЕМЛЬ ВИТРАЧАЄ МІЛЬЯРДИ ЄВРО ВІД ПРОДАЖУ НАФТИ НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ, АЛЕ ЦЕ МОЖНА ЗМІНИТИ

17 листопада 2023

З початку повномасштабної війни проти України Росія заробила понад 550 млрд. євро від експорту викопного палива, свідчать свіжі дані незалежної дослідницької організації Center for Research on Energy and Clean Air. Доходи від енергоекспорту є одним з ключових джерел фінансування військової агресії, тому зменшення цих надходжень підірве здатність Кремля вести свою агресивну війну в Україні.

Вже сьогодні Москва змушена витратити значні кошти на підтримання поточного рівня видобутку нафти і газу та боротьбу із запровадженою Заходом ціною стелею на експорт нафти.

Навіть до запровадження санкцій собівартість видобутку енергоресурсів в Росії була вищою, ніж у багатьох інших провідних виробників, зокрема, через посередній технологічний стан нафтогазосервісного обладнання.

Собівартість видобутку нафти за три квартали 2023 року в Росії - 29 дол/бар, в Саудівській Аравії, Кувейті, Іраку, Ірані, ОАЕ – близько 20 дол/бар.

Впливають й санкції. Суттєво зросла довжина й вартість логістики: одна справа транспортувати нафту з портів Балтики або Чорного моря до Нідерландів, Німеччини, Польщі, інша – до Індії та Китаю, не кажучи вже про Бразилію. Західні страховики переважно не страхують постачання російських нафти, нафтопродуктів, зрідженого газу, тому страховики дружніх до РФ країн мають змогу підвищити вартість страхування перевезень.

Доходи від продажу нафти та зрідженого газу - це переважно доходи приватних російських компаній – «Лукойл», «Сургутнефтегаз», «Татнефть», «Башнефть» інших.

Експортні доходи державних експортерів – «Газпром», «Роснефть» - не слід прямо ототожнювати з доходами держави, вони є власністю компаній. Доходи російського бюджету формуються за рахунок податків на видобуток корисних копалин, експортних мит, податку на прибуток тощо.

Тому доцільно орієнтуватися саме на нафтогазові доходи бюджету Росії (які формуються не лише за рахунок експорту, а й завдяки продажу в самій Росії). Для наочності візьмемо дані з 2021 року. Нафтогазові доходи бюджету РФ: 2021р. – 123,6 млрд. дол.; 2022р. – 169,3 млрд. дол.; 2023р. (січень-жовтень) – 85,7 млрд. дол.

Приголомшуючі нафтогазові доходи бюджету Росії у 2022 році пояснюються, перш за все, тимчасовим різким злетом цін внаслідок війни, різким зміцненням курсу рубля і великими обсягами закупівлі західними країнами російської нафти перед запровадженням ембарго.

За 10 місяців цього року нафтогазові доходи бюджету РФ на 55,3 млрд. дол. або на 39% менші, ніж за аналогічний період минулого року, хоча деякий внесок у це зробила і девальвація рубля.

З початку війни й дотепер Росія отримала нафтогазових доходів бюджету на загальну суму 243 млрд. євро.

Залишу для військових експертів відповідь на питання, на скільки Росії вистачить нафтогазових доходів для ведення війни. Натомість наведу декілька пропозицій щодо їх скорочення вже зараз:

- суворий контроль за дотриманням «стелі» цін та участі західних перевізників й страховиків в морському експорті російської нафти та нафтопродуктів;
- зниження «стелі» ціни на російську нафту;
- запровадження ембарго на російський зріджений природний газ;
- контроль за морською перевалкою російської нафти, коли вона суто за документами змінює «підданство» через перезавантаження з одного танкеру на інший;
- заборона компаніям західних країн продажу Росії нафтоналивних танкерів;
- сувора перевірка страховки у танкерів із російською нафтою (ЄС планує доручити це Данії щодо Балтійських проток);
- вторинні санкції по відношенню до страхових компаній з дружніх до РФ країн, які страхують морські перевезення російських нафти, нафтопродуктів та зрідженого газу.

Якщо повністю позбавити Росію нафтогазових доходів є практично неможливим через надмірну залежність світу від викопного палива, то зведення таких доходів до мінімуму є цілком реальним і зможе підірвати здатність Кремля вести війну проти України вже у найближчій перспективі.

АСИМЕТРИЧНА ВІЙНА: ЯК УКРАЇНА ЗАСТОСОВУЄ НОВУ СТРАТЕГІЮ НА ФРОНТІ

22 листопада 2023

Минулого тижня ЗСУ вперше визнали, що утримують “плацдарми” на лівому березі Дніпра проти Херсону, а не просто проводять “рейди”. Експерти КБФ уже писали про цю героїчну операцію Сил Спеціальних Операцій та Морської піхоти.

За даними OSINT-аналітиків, українці вже контролюють більше 10 квадратних кілометрів на Лівобережжі. Ці успіхи даються великою ціною.

Адже відсутність переваги в повітрі поки не дозволяє ЗСУ навести переправи для перекидання важкої техніки та швидкого постачання військ.

Стратегічною метою десанту є не так просування на південь Херсонщини, як відтягування російських резервів з фронту на Запоріжжі й Донбасі, де ворог користується глибиною тилу й авіабазами на узбережжі Азова. Успіх оборонної операції в Авдіївці (власне, тривалість цієї героїчної оборони) визначається й тим, скільки сил ворог перекине під Херсон.

Інша задача морпіхів – “відсунути” лінію фронту від Дніпра, Херсону й Одеси. Це необхідно для обмеження ударів по портах, а також для “наближення” зони ураження українських ракет до Криму.

У повітряній війні сторони теж використовують асиметричний підхід. Масовий запуск “Шахедів”, який ми знову спостерігаємо останніми тижнями, є наслідком нездатності росіян до “класичних” ударів у тил України.

На жаль, Сили Оборони досі не отримали від Заходу літаки й далекобійну зброю, які б дозволили гарантовано вражати військові об’єкти в Росії. Не вистачає й зенітно-ракетних систем.

Асиметрична відповідь ЗСУ – розвиток ППО малої дальності. Йдеться про мобільні вогневі групи (МВГ) та зенітні самохідні гармати Gerard. МВГ й “Гепарди” знищують багато “Шахедів”, а самі малопомітні для розвідки ворога.

Це поки єдиний сегмент протиповітряної оборони, який Україна може масштабувати. Окрім автомобілів і прожекторів, МВГ використовують переносні зенітні ракети та дрібнокаліберні зенітні гармати, а також великокаліберні кулемети.

Все це – проста у використанні, відносно масова на Заході і в Україні зброя. Минулого тижня США закупили для України ще 60 вживаних Gerard (на додачу до десятків уже використовуваних нами).

Однак і тут є складнощі. По-перше, “Шахеда” важко виявляти здалеку через їх малий розмір і слабкий двигун: потрібно багато сучасних радарів. Саме тому українці так часто вражають дронами ворожі зенітно-ракетні установки у фронтовій смузі. МВГ “шукають” “Шахеда” й крилаті ракети в небі за даними спостереження, отриманими через Інтернет-зв’язок.

По-друге, озброєння МВГ все ж складніше й дорожче за артилерійські боєприпаси. Снаряди для зенітних гармат Україна використовує із

радянських запасів або з труднощами отримує від Заходу (якщо йдеться про “Гепарди”).

Проблема з темпом та якістю американської допомоги Україні примусили лідерів Британії та Євросоюзу говорити про необхідність закрити цю прогалину силами Європи. Це стратегічний асиметричний підхід, який необхідно застосувати якнайшвидше й на тривалу перспективу.

Американська військово-технічна допомога відіграла, й має відіграти, вирішальну роль. Її обсяг перевищив 50 мільярдів доларів (удвічі більше за інших партнерів) і включає озброєння, яке інші країни не можуть дати, або не мають у такій кількості. Найвідоміший приклад: зрив графіку постачання артилерійських боєприпасів силами Євросоюзу.

Тим не менше, економіка та промисловість Європи потенційно спроможні й самостійно забезпечити Україну зброєю в перспективі місяців чи років. Але для цього, як писали минулого тижня західні фахівці, необхідні глибокі реформи в “оборонці” по всьому Заході. Йдеться, з одного боку, про масштабні державні інвестиції у приватні компанії.

З іншого боку, усе це неможливе без чіткого політичного рішення про те, що Захід (зокрема Західна Європа) десятиріччями захищатимуть Україну, Ізраїль та Тайвань і надаватимуть їм зброю.

Що ж до конкретних країн-донорів та видів озброєння для України, то експерти давно запропонували “майже альтернативи” американській допомозі. Так, омріяні ЗСУ винищувачі F-16 можна замінити гіршими європейськими “Торнадо” чи французькими “Міраж”, які зараз масово знімаються з озброєння. Потрібні європейські ракети Taugus.

Що ж до “асиметричних” країн-лідерів допомоги, то до Великої Британії необхідно долучити Францію: континентальну країну, яка (на відміну від Німеччини) прагне повернути статус супердержави й піклується про власні армію та “оборонку”.

ПОЛІТИКА «ЛОКАЛЬНИХ УЛЬТИМАТУМІВ»: ЧИ ЗМОЖЕ ЄС УНИКНУТИ РОЛІ ЗАРУЧНИКА?

24 листопада 2023

Україна перебуває на складному етапі війни. Про це свідчать і політичні труднощі в Конгресі США, і нездатність ЄС повноцінно замінити американських союзників у разі продовження політичної турбулентності у Вашингтоні, і весь комплекс ризиків тривалої позиційної війни з Росією.

До клубка проблем долучається і блокування польсько-

українського кордону.

У тисячних чергах вантажівок часто стоять не лише промислові товари, а й пальне, військова допомога, гуманітарка. Навіть і в мирний час таке блокування стало б безпрецедентною проблемою.

Організатором недружніх акцій в Польщі медіа називають Рафала Меклера, одного з провідних членів проросійської партії «Конфедерація», яка набрала на останніх виборах 7%. Такі дії мають виразне політичне підґрунтя. Але сама ситуація змушує також звернути увагу й на економічні аспекти.

Навіть у стані війни і без цільових дотацій Україна може створити серйозну конкуренцію на європейському ринку. Це означає, що майбутні переговори з ЄС про членство будуть складними. І успіх у цьому питанні не можна звести суто до переліку законодавчих актів, які Верховна Рада має схвалити, щоб досягти відповідності з європейським законодавством. Підготуватися до вступу України повинен і сам ЄС.

За внутрішніми оцінками ЄС, Україна у разі вступу за існуючими бюджетними правилами мала б право на отримання 96,5 мільярдів євро протягом семи років з фонду Спільної аграрної політики ЄС (САП), що призвело б до скорочення приблизно на 20% сільськогосподарських субсидій нинішнім державам-членам.

Вартість чинної семирічної програми САП на 2021-27 роки становить 378,5 мільярдів євро або 31% від загального бюджету ЄС. Окрім САП, ще одним фондом, виплати з якого Україні були б суттєвими, став би Європейський фонд регіонального розвитку, спрямований на вирівнювання регіональних диспропорцій у Євросоюзі.

Загалом же вступ України до ЄС надав би Києву право на 186 мільярдів євро виплат протягом семи років, перетворивши ряд існуючих членів з дотаційних держав на чистих платників до бюджету Євросоюзу. Ці цифри, хоча й не надмірні для ЄС загалом, для окремих його держав-членів, особливо нових, які є дотаційними, можуть стати достатньо відчутними. Не виключено, що окремі з них спробують діяти на випередження, блокуючи не лише вступ України до ЄС, а й сам початок переговорів.

Одним словом, чи зуміє ЄС уникнути ролі заручника політики «локальних ультиматумів» імені Віктора Орбана? Це запитання стає одним з головних на порядку денному.

Реформування в рамках ЄС, про яке так багато йдеться останнім часом, могло б до певної міри обмежити можливості окремих держав-членів блокувати життєво важливі рішення, підтримані переважною більшістю держав-членів.

За експертними оцінками, така реформа мала б заторкнути такі важливі аспекти, як принципи прийняття рішень, розподіл бюджету, процедури виплат з ключових фондів тощо. Деякі з цих аспектів потребуватимуть внесення змін до базових договорів ЄС, що може перетворитися на тривалий і складний процес.

Донедавна комплексна реформа ЄС вважалася однією з передумов продовження процесу розширення Євросоюзу. Однак, як засвідчила конференція міністрів закордонних справ ЄС, яка відбулася 2 листопада в Берліні, на сьогодні на цьому держави-члени вже не наполягають, принаймні у відкритих для партнерів дискусіях.

Наскільки непорушною є така позиція – покаже майбутнє, оскільки початок офіційного обговорення реформи ЄС очікується лише наступного року. Така гнучкість, особливо з боку Німеччини і Франції, відображає їхні нові підходи, які передбачають поступову інтеграцію країн-кандидатів до ЄС, розбиття процесу набуття членства на етапи чи рівні залежно від можливостей країн-кандидатів і самого Євросоюзу.

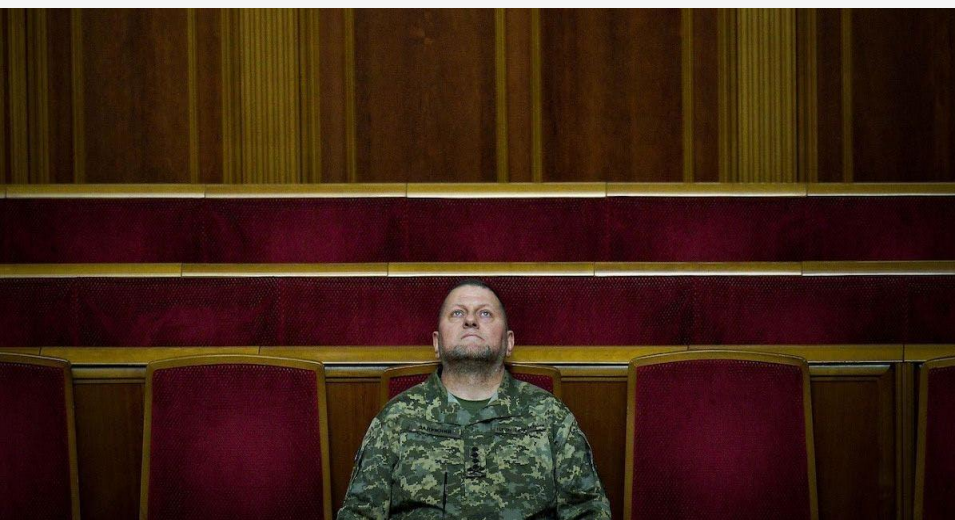
Це створює загрозу того, що країна, з огляду на позицію одного чи декількох держав-членів, може надовго застрягти на етапі «напівчленства» без повного спектру прав і без можливостей брати повноцінну участь у процесі прийняття рішень. Крім того, «напівчленство» і пов'язані з цим «напівправа» можуть

спровокувати деякі радикальні сили в ЄС на блокування країни-кандидата з економічних чи політичних міркувань, як це сталося з зерном і ринком перевезень щодо України.

Звичайно, хочеться бути оптимістом, але Україна має бути готовою до складного процесу вступу до ЄС з багатьма ймовірними емоційними, економічними і політичними випробуваннями. Втім, варто пам'ятати, що іншої альтернативи не існує. І щоб досягти нашої мети, треба активізувати також інший ключовий трек – вступ до НАТО. Тиск і поступ на обох напрямках матиме ефект синергії - посилить наші можливості і позиції.

«СТРАТЕГІЯ ЗАЛУЖНОГО»: МІФИ І ПРАВДА

28 листопада 2023

Минулого тижня стався черговий сплеск медіа-повідомлень про нібито “розбіжності між Зеленським і Залужним”, “відсутність стратегії війни” тощо. Цей сплеск був спровокований дописом у соцмережах однієї народної депутатки і, як завжди, інтенсивно використаний на шкоду Україні кремлівською

пропагандою.

Не вдаючися в політичні чи медійні аспекти, експерти КБФ наголошують на кількох фактах, які є найважливішими для розуміння теми:

- Самі по собі так звані “розбіжності” між Президентом (цивільним Верховним Головнокомандувачем) та “головним генералом” (у випадку сучасної України Головнокомандувачем Збройних Сил В. Залужним) – природні й нормальні для будь-якої цивілізованої країни. Саме для цього законодавство України (а також і нормативні документи НАТО, до якого прагне Україна) встановлює цивільний контроль над Збройними Силами та позаполітичність військових. Ворожа пропаганда намагається для нефахової аудиторії поставити знак рівності між «розбіжностями» та «роз'єднаністю», однак, насправді управління державою (і війною) так не працює в жодній країні.

● Поки недостатньо доказів того, що між Президентом і генералом Залужним існують серйозні розбіжності, які були б важливі для громадськості. Якщо порівняти офіційні рішення та публічні виступи обох діячів, то вони однотайні щодо: неприпустимості капітуляції та бажаності цілковитої воєнної перемоги, необхідності звільнення усіх територій; ключового значення повітряної війни та протиповітряної оборони.

● Обговорення неперевіреної інформації про те, які секретні військові рішення нібито ухвалювалися чи виконувалися – настільки небезпечно в умовах масованої ворожої пропаганди, що відповідну дискусію краще відкласти до перемоги (навіть якщо хтось обґрунтовано вважає, що ці рішення призвели до надмірних людських жертв чи тактичних військових помилок).

Для розуміння публічної дискусії про “стратегію війни для України” слід брати до уваги таке:

● Воєнно-політична стратегія України в цілому була й залишиться незмінною. Існує явний суспільний консенсус про неприпустимість капітуляції та небезпечність припинення вогню; безальтернативність західної військово-технічної допомоги та інтеграції до НАТО.

● Публічне обговорення військової стратегії України є неunikненим у демократичному суспільстві, однак, його не слід плутати з політичною дискусією, а надто з “ухваленням” такої стратегії Верховною Радою. Головнокомандувач ЗСУ не зобов’язаний і не буде подавати цивільним (чи й навіть мати у вигляді документу) жодних проєктів військової стратегії: це неприпустимо з точки зору військової таємниці. Нагадаємо, що більшість успішних військових операцій України починалися цілком несподівано для громадськості.

● Валерій Залужний в інтерв’ю The Economist 1 листопада наголосив головні військово-стратегічні проблеми України: перехід війни в нову стадію “позиційної” і “статичної” (НЕ вживаючи слів “глухий кут” чи “безвихідь”, які йому приписуються в тисячах медіа-повідомлень) та готовність російського режиму бездумно витратити власні людські та фінансові резерви. Головнокомандувач також натякнув на потребу в новій військовій стратегії. Президент Зеленський неодноразово зауважував, що не заперечує проти її перегляду.

НАТО ПОЗБАВИЛО УГОРЩИНУ МОЖЛИВОСТІ БЛОКУВАТИ ПРОСУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ЧЛЕНСТВА В АЛЬЯНСІ

30 листопада 2023

28-29 листопада у Брюсселі відбулися засідання Північно-Атлантичної Ради та Ради Україна-НАТО на рівні міністрів закордонних справ.

Серед ключових рішень - союзники підтвердили готовність Альянсу до подальшого нарощування політичної і практичної підтримки України у війні, яку розв'язала Росія, і ця підтримка триватиме

стільки, скільки буде необхідно. Однак якісних змін у цьому зв'язку не відбулося. Як і раніше, з огляду на позицію окремих держав-членів, у першу чергу Угорщини, НАТО як організація при наданні допомоги обмежуватиметься сферами, не пов'язаними з передачею озброєнь, зокрема, питаннями реформування сектору безпеки і оборони, підвищення взаємосумісності з НАТО, розвитку українського ВПК, гуманітарними питаннями, такими як: розмінування, медична реабілітація поранених тощо. Водночас, аспекти, пов'язані з підвищенням боєздатності українських Збройних Сил, залишатимуться у компетенції окремих держав-членів.

Ще одним результатом стало схвалення структури забезпечення роботи Ради Україна-НАТО і адаптованої Річної національної програми на 2024 рік, презентованої Україною. Однак ці рішення свідчать лише про подальше просування на шляху реалізації домовленостей Вільнюського саміту НАТО стосовно перетворення Комісії Україна-НАТО у Раду Україна-НАТО та переходу до підготовки до членства в рамках адаптованих річних національних програм (аРНП) без проходження етапу Плану дій щодо членства.

Слід відзначити, що це просування, зокрема у контексті аРНП, є доволі креативним, оскільки формально аРНП залишається «власністю України» і з

неї вилучені і передані на рівень ЄС політичні питання, у т.ч. проблеми національних меншин. Це унеможливило штучне блокування Угорщиною просування України до членства в НАТО на основі суб'єктивних оцінок ситуації у згаданій сфері. Проте про жодні перспективи підготовки до виконання невиконаного політичного завдання Вільнюського саміту НАТО – запрошення України до членства в НАТО - у Брюсселі, на жаль, не йшлося. Виглядає на те, що ключові союзники поки що не готові зробити якісний стратегічний крок у відносинах з Україною під час наступного Вашингтонського саміту, який відбудеться в липні 2024 року.

Більше того, під час спілкування з пресою Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг заявив, що наразі ще зарано говорити про те, якими будуть рішення Вашингтонського саміту НАТО. Однак, за його словами, усі члени Альянсу погоджуються, що в умовах війни повноправне членство України неможливе.

Незважаючи на те, що рішення міністерських засідань НАТО в політичному плані не стали проривними, нічого в них не заперечує можливості запрошення України до НАТО під час наступного саміту Альянсу.

Що стосується позиції союзників, що повномасштабне членство України в НАТО в умовах війни неможливе, ніхто в Україні її не заперечує. Найбільш оптимістичні аналітики і політики пропонують на період відновлення територіальної цілісності держави обрати певний компромісний і проміжний етап членства, коли ключова стаття Вашингтонського Договору – ст.5 про колективну оборону – буде застосовуватися лише до території, яка буде повністю контролюватися українським Урядом. Крім того, як вже неодноразово наголошувалося всіма сторонами, блокувати рішення про запрошення України до НАТО аж до моменту завершення війни є контпродуктивним. Це може стимулювати Москву до продовження військових дій протягом тривалого часу і не сприятиме ані безпеці України, ні безпеці самого Альянсу.

Адаптована РНП, підтримана у Брюсселі, розрахована на весь 2024 рік, а не на період до Вашингтонського саміту НАТО. Більше того, як зазначають оглядачі, не всі її завдання можуть бути виконані протягом одного року. Однак це також не є перешкодою прийняттю рішення про запрошення України до НАТО у Вашингтоні, тобто, використовуючи офіційну термінологію, запрошення до початку вступних переговорів.

Структура аРНП відповідає рамковій структурі переговорів щодо вступу держави до НАТО. А результатом цих переговорів, як відомо, є національна програма реформ, які держава-аплікант має здійснити з метою підготовки до

членства, з конкретними завданнями і термінами їх виконання, які можуть сягати далеко за межі моменту офіційного приєднання держави до НАТО. Тому українську аРНП можна вважати прообразом підсумкового документа вступних переговорів, і її не повне виконання на момент проведення саміту не може стати на заваді запрошенню України до вступу в НАТО.

ВІЙНА НА ТЕРИТОРІЇ РОСІЇ. ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ МОЖЕ НАБЛИЗИТИ ПЕРЕМОГУ УКРАЇНИ?

5 грудня 2023

Минулотижнева подвійна диверсія на залізниці БАМ в Сибіру стала однією з найрезультативніших акцій України в тилу ворога. Інформаційний ефект від удару по символічному об'єкту чи не вперше поєднався з великою моментальною економічною шкодою.

Обидві залізничні магістралі з Європи на Далекий Схід Росії - БАМ і Транссиб - були сумновідомі

“заторами” із вантажних поїздів іще до нападу на Україну й “повороту” російської економіки до Китаю. Без сумніву, закриття БАМу на 1-2 дні завдало великих збитків, які можна порівняти зі збитками від атаки десятків безпілотників на Москву.

Що ж до інформаційного ефекту, то він дотягує до періодів минулого літа, коли іноземні підрозділи ГУР вторгалися до Белгородської та Брянської областей Росії, а Повітряні Сили збили 2 літаки й 2 гелікоптери ворога в небі Брянщини.

На думку експертів КБФ, асиметричні удари вглиб ворожого тилу мають бути **одними з важливих елементів нової стратегії** у війні, про необхідність якої вголос говорять влада й громадськість України.

Україна, з одного боку, вичерпала свою попередню “конвенційну” стратегію через відсутність переваги в повітрі. Агресор, з іншого боку, виявив готовність

іти на будь-які людські та економічні втрати заради утримання окупованих районів. Кремль вирішив остаточно сконцентрувати свою економіку на війні проти України.

В такій ситуації асиметрична війна на російській території має **такі переваги**:

- Вона геостратегічно вигідна Україні. Агресор зацікавлений в концентрації війни на невеликій території України (“прострілюваній” його повітряними засобами ураження) з використанням свого надглибокого тилу для безпечного розташування авіабаз, складів, навчальних центрів.
- “Гібридне” контрвотрощення – чи не єдиний наразі доступний для України спосіб перехопити ініціативу. Гострий дефіцит повітряних засобів ураження українці можуть компенсувати можливостями для розвідки й диверсій проти військових об’єктів в Росії.
- “Вирвавшись” на малонаселені простори Росії, війська й спецслужби України зможуть нейтралізувати чисельну перевагу ворога й дезорганізувати його воєнну економіку. Експерти погоджуються, що Кремлю не вистачає людей навіть для прориву нинішнього фронту – не те що для антидиверсійної та протиповітряної оборони по всій території.
- Дії в глибині ворожої країни експлуатуватимуть характерні для Росії гіперцентралізацію економіки та регіональну й етноконфесійну нерівність. Більшість російських регіонів занадто “знекровлені” правлінням Путіна, щоби опиратися “гібридній війні”, організувати громадянський спротив Україні, відбудову зруйнованого тощо.

Звісно, війна на російській території має **низку недоліків** порівняно з попередньою (вичерпаною) стратегією України. Ці недоліки неважливі в сьогоденному становищі України, але їх варто згадати:

- Західні партнери, а також українське керівництво, інколи політкоректно, заявляють, що не підтримують “поширення” оборонної війни на російську територію. Це, втім, не заважає американським та східноєвропейським політикам щотижня хвалити Україну за знищення військового потенціалу Росії.
- Диверсійні та інші “гібридні” дії в тилу ворога вимагають тривалої, дороговартісної, ретельної розвідувальної та організаційно-кадрової підготовки – неспівмірної, скажімо, із тактичними діями на фронті на кшталт героїчного десанту в Кринках. Все ж ці “гібридні” зусилля істотно менші, ніж досягнення переваги України в повітрі чи прорив російського фронту на Запоріжжі.

- Кремль використовуватиме “гібридне” контрвотворгнення України для виправдання війни в очах росіян. Однак цей чинник стане набагато менш значущим, коли Путін оголосить нову хвилю мобілізації, а пересічні росіяни більше відчують на собі вже розпочатий Москвою перерозподіл державних витрат із соціального захисту й медицини на війну.

ПОПУЛІСТИ І УЛЬТРАПРАВИ ПЕРЕМАГАЮТЬ НА ЗАХОДІ. ЧИМ ЦЕ ЗАГРОЖУЄ УКРАЇНІ?

7 грудня 2023

Останні дні інформаційне поле України заповнили новини з Вашингтону – буде чи не буде і коли буде проголосована допомога Україні у Конгресі США. Зважаючи на те, що США є ключовим донором озброєння, від цього залежить подальший хід війни – чи буде він наступальним з боку України, чи ми застрягнемо у «глухому куті» оборони, про

який останнім часом говорять американські ЗМІ.

Президента Джо Байдена і міністра оборони Ллойда Остіна українські ЗМІ цитують частіше, ніж керівників української держави. І хоча їх заяви, при всій своїй геополітичній чіткості і радикалізмі, випромінюють оптимізм, що зброя буде надана, - політичні торги між демократами і республіканцями ще, на жаль, не завершилися. В їх центрі не Україна, а міграційна політика США, яка є принципово важливою для обох сторін, особливо напередодні виборів. Як це не цинічно, ключовою причиною, чому ця проблема вийшла на вістря міжпартійної боротьби власне зараз, є не загострення проблеми незаконної міграції, якій не один десяток років, а боротьба за голоси виборців.

Більше того, кожна сторона в процесі політичних торгів пробує підвищувати ставки, щоб «продати» прийнятний для себе варіант. Спочатку «мексиканська стіна» була включена американською адміністрацією до пакету допомоги з метою заохочення голосування республіканцями. Однак республіканці посилили свої вимоги, тому цей пункт був вилучений. Тепер,

після нещодавніх емоційних дискусій між представниками двох партій, очікується його повернення, очевидно, в певній компромісній формі.

Не кращою є, на жаль, і ситуація з ЄС. Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, незважаючи на останні фінансові «пряники» Єврокомісії, все ще принципово блокує виділення Україні 50 млрд. євро допомоги на період до 2027 року, як і рішення про початок переговорів про членство, голосування по якому очікується під час саміту ЄС 14-15 грудня. При цьому він посилається як на неготовність України (звинувачення у обмеженні прав угорської нацменшини та опозиції), так і на неготовність самого ЄС (треба зрозуміти, чим членство України обернеться для самих європейців).

Обґрунтовуючи останню тезу, угорські урядовці апелюють до блокування польськими перевізниками польсько-українського кордону з вимогою відновити дозвільну систему для українських перевізників в ЄС. До цих акцій долучаються й перевізники зі Словаччини, при чому, за підтримки Угорщини.

В позиції Орбана є як відверто прагматичні мотиви (політичні торги з Єврокомісією з використанням українського питання для розмороження виплат з бюджету ЄС для Угорщини), так і стратегічні - затягування часу в очікуванні результатів виборів в США та інших європейських державах з метою посилення своїх позицій в Західному таборі. А тенденції тут явно на користь посилення політичних друзів Орбана - крайніх правих, які досить часто орієнтуються більше на Росію, ніж на Україну. Досить часто – але не у 100 % випадків. Згадаємо хоча б Італію.

У результаті останніх парламентських виборів у Словаччині на лозунгах припинення військової допомоги Україні і підтримки «мирних ініціатив» Прем'єр-міністром став Роберт Фіцо.

В Нідерландах після неочікуваної перемоги на нещодавніх парламентських виборах формує новий уряд євроскептик і противник міграції лідер ультраправої PVV (Партія свободи) Герт Вілдерс, який також не підтримує військову допомогу Україні, як і її вступ до ЄС.

На початку грудня Президент Болгарії Румен Радев повернув до парламенту для подальшого обговорення закон про ратифікацію угоди, за якою Болгарія безоплатно мала б надати Україні 100 старих бронетранспортерів. І хоча, як очікується, вето буде подолане болгарським парламентом, знак для України з держави, очолюваної проукраїнським урядом, не з приємних.

В Німеччині спостерігається зростання рейтингу праворадикальної та проросійськи налаштованої «Альтернативи для Німеччини» на тлі падіння підтримки правлячої коаліції на чолі з соціал-демократами, як і їх головних опонентів – ХДС/ХСС. Це стало особливо очевидним під час цьогорічних

регіональних виборів. І хоча на загальнодержавному рівні підтримка радикалів ще далека від критичної, а наступні парламентські вибори відбудуться лише у вересні 2025 року, враховуючи вагу Німеччини в ЄС та її роль в наданні військової допомоги Україні, ці тенденції дещо насторожують.

Не можна виключати проблем з наданням військової допомоги навіть в рамках існуючого політичного розподілу в Берліні. Причиною може стати рішення Конституційного суду Німеччини про скасування перерозподілу Урядом 60 млрд євро, призначених для пом'якшення наслідків пандемії коронавірусу, на заходи з боротьби зі зміною клімату та модернізації країни і пов'язана з цим бюджетна криза.

В США, як свідчать останні опитування, в 2024 році має шанси повторно прийти до влади Дональд Трамп, відомий своєю опозицією до надання військової допомоги Україні і готовністю за один день вирішити проблему війни з Росією, звичайно, за рахунок територіальних і політичних поступок Києва.

Хотілося б сподіватися, що компроміс в Конгресі США буде знайдено ще до Різдва, а європейці домовляться і саміт ЄС в грудні прийме важливі для України рішення. Адже всі наші партнери на Заході - і друзі, і опоненти - усвідомлюють, що будь-яке продовження періоду невизначеності – це подарунок Росії.

Водночас, Україна має враховувати, що безмежно покладатися на допомогу Заходу, як основу нашої боєздатності у протистоянні агресору, ми не можемо. Не гарантованою є й довготривала підтримка інтеграції України в ключові Західні інститути – ЄС і НАТО, особливо на фоні війни і пов'язаних з цим викликів і видатків.

На жаль, проблеми, пов'язані з передвиборчими спекуляціями і політичними торгами, з використанням окремими групами неетичних методів захисту власних економічних інтересів, з радикальними змінами влади та відповідним оновленням зовнішньої і внутрішньої політики є не прикрими виключеннями в демократичних суспільствах, а одними з ознак демократії. Тому доцільно зробити певні висновки.

По-перше, варто згадати відому притчу про «рибу і вудку» і, не зменшуючи зусиль з метою нагального отримання «риби», тобто максимально можливої військової підтримки, більш активно просити «вудку». Просити і робити все необхідне для її ефективного використання.

Розвиток власного ВПК, зорієнтований на постачання українських Збройних Сил критично необхідною зброєю і технікою, у т.ч. у тісній співпраці з західними військово-промисловими гігантами,

має стати одним з найголовніших стратегічних напрямків урядової політики.

По-друге, кризи у стосунках з європейськими і американськими партнерами, пов'язані з їхнім захистом своїх власних економічних чи політичних інтересів, свідчать не про необхідність зміни партнерів та стратегічного напрямку розвитку держави. Навпаки, це свідчить про важливість якнайшвидшої реалізації інтересів держави щодо НАТО і ЄС.

Свої інтереси в Європі і Північній Америці Україна зможе значно краще захистити у статусі повноправного члена НАТО і ЄС, з правом голосу. Всі пільги і преференції, які надаються нам у статусі партнера, можуть з часом виявитися тимчасовими. У цих питаннях варто керуватися холодною логікою і інтересом, а не емоціями.

По-третє, сучасні тенденції європейської і північно-американської політики щодо крену в бік правого радикалізму і популізму свідчать про існування певного «вікна можливостей» в питаннях інтеграції України в ЄС і НАТО, яке з часом може закритися.

Необхідно зробити все можливе для отримання вже найближчим часом (до того, як праворадикальні і популістичні тенденції набудуть більш масштабного характеру) стратегічно важливих результатів – **запрошення до переговорів про вступ до ЄС в грудні 2023 року в Брюсселі і до НАТО в липні 2024 року у Вашингтоні.** Хоча ці рішення не означатимуть кінця шляху України до ключових структур Євроатлантики, вони стануть певним якорем для нашого розвитку, як і для подальшого розвитку ЄС і НАТО та їх здатності інтегрувати таку велику державу, як Україна.

РОСІЯ АКТИВІЗУЄ ПОВІТРЯНІ УДАРИ, ВОЛОНТЕРИ ПОПЕРЕДЖАЮТЬ ПРО ПРОБЛЕМИ З ДРОНАМИ

12 грудня 2023

Минулого тижня у фокусі уваги експертів та громадськості була повітряна війна.

На фоні запеклих наземних боїв, Росія активізувала повітряні удари в усіх секторах; прагне до контролю неба над фронтом за допомогою FPV-дронів. Сили Оборони намагаються забезпечити локальну ППО в тилу; завдають поодиноких, але ефективних повітряних контрударів.

Великий дисбаланс повітряних (насамперед дронів) спроможностей сторін активно обговорювався українськими лідерами громадської думки та західними експертами.

На додачу до щоденних десятків ударів коригованими авіабомбами вздовж лінії фронту, ворог уперше за місяці завдав ракетних ударів по Києву. Вранці 8 грудня було випущено 19 крилатих ракет зі стратегічних бомбардувальників Ту-95МС (паралельно з “Шахедами”), а в ніч проти 11 грудня був нанесений удар балістичними ракетами по столиці. За офіційними даними, жодна з ракет, запущених на Київ, цілі не досягла.

По-перше, навколо столиці створено ефективний протиракетний “щит”, який може відбивати атаки навіть попри щотижневе виснаження масовим запуском “Шахедів”.

Такої ППО поки немає в інших регіонах. Утім, і твердження про цілковиту її відсутність поза Києвом невірні: в ніч проти понеділка 11 з 18 збитих “Шахедів” були уражені на Миколаївщині, а над морем біля Одещини збито бомбардувальник Су-24М.

По-друге, знову доведено невдячність “аналітики” про залишок та темпи виробництва далекобійних ракет противника.

Інша нетипова тактика росіян минулого тижня: удари тактичною авіаційною зброєю на південному заході. Збитий 5 грудня російський Су-24М, за неофіційними даними, намагався уразити коригованою бомбою інфраструктуру на Дунаї, – ціль, яка зазвичай атакується далекобійними “Шахедами”. 8 грудня завдано ракетного удару по Миколаєву.

ЗСУ, як завжди, завдають на порядок менше повітряних ударів – але ефективних. Поряд з уже звичними ударами “Хаймарсів” біля фронту, минулого тижня були успішні запуски крилатих ракет HARM по Макіївці та рейд безпілотників-камікадзе в Криму. Далекобійними й тактичними дронами вдалося уразити аж кілька ворожих систем ППО за тиждень, у т.ч., за українськими даними, сучасний ЗРК С-350 “Витязь”.

На жаль, розвинути цей успіх Україна не може: Сили Оборони досі не отримали арсеналу далекобійних ракет (дронів) та їх носіїв, достатнього для масованого удару по російських тилах, якого доктрини НАТО вимагають одразу (!) після “пробивання дір” у ворожій ППО.

Українські волонтери забили тривогу про відставання від ворога в сегменті FPV-дронів. Наголошується, з одного боку, що Росія переганяє нас в обсягах виробництва цих дронів, оскільки це вже стало державною оборонною політикою у агресора, на відміну від України, де держава інвестує здебільшого в “крила” (літакові безпілотники), та й то у невеликих обсягах.

Нагадаємо, що в Україні виробляється, переважно зусиллями волонтерів, щонайменше 15 тис. FPV-дронів щомісяця, і цей обсяг називається недостатнім. За словами найавторитетнішого “дронового” волонтера - Марії Берлінської - Україна через нестачу тактичних дронів та їх пілотів опинилася на межі поразки у війні.

З іншого боку, відзначено необхідність якісного розвитку FPV-дронів і успіхи ворога в цьому. Завдяки мініатюризації сучасних (неросійських) компонентів, FPV та інші легкі дрони можна робити більш смертоносними й далекобійними; захищенішими від радіоелектронної протидії та, найважливіше, – нічними й частково самонавідними.

В контексті нового дефіциту артилерійських снарядів у ЗСУ (через відставання західних поставок), минулого тижня поширилася думка про те, що камікадзе-FPV-дрони можуть істотною мірою замінити артилерію.

Експерти КБФ частково поділяють цю думку. Зокрема, з урахуванням легкості й швидкості виробництва (ввезення) міні-дронів порівняно з циклами виробництва (імпорту) гармат та їхніх боєприпасів.

УКРАЇНА ПЕРЕХОДИТЬ В ОБОРОНУ

19 грудня 2023

Україна де-факто перейшла в оборону. Експерти Київського безпекового форуму про те, як зробити оборону успішною стратегією.

Один з командувачів ЗСУ - генерал Тарнавський - підтвердив дефіцит артилерійських снарядів на фронті і заявив про згортання деяких запланованих операцій.

Про “снарядний голод” внаслідок скорочення західної допомоги (а також про нестачу FPV-дронів) вже писали українські активісти й провідні західні медіа.

Це фактичний початок переходу України до стратегії оборони в наземних операціях, яку раніше запропонували Командувач ЗСУ Залужний та один з його попередників, відставний генерал Муженко.

Дефіцит артилерійських боєприпасів став новим викликом для Сил Оборони після того, як Україна не отримала зброї для завоювання переваги в повітрі. Найочевиднішою відповіддю має бути остаточне згортання наступу на півдні і в районі Бахмута, адже наступ потребує регулярної артилерійської підготовки.

Інші елементи нової воєнної стратегії:

- В аналітичній записці військової розвідки Естонії пропонується стратегія, спрямована на виснаження Росії (а не на вигнання загарбників). Естонці, зокрема, наголошують, що для обох сторін важливі обсяги й ритмічність

поставок снарядів та введення нових резервів і радять безповоротно нейтралізувати мінімум 50 тисяч російських військових кожні півроку.

- Наземна оборона повинна мати новий територіальний характер – проактивний і раціональний. Насамперед можна повернутися до успішних тактик: поетапного відступу на заздалегідь підготовлені позиції (як у Сіверодонецьку) та “мобільної війни” (як на Сумщині й Чернігівщині навесні 2022-го). Це актуально, оскільки Росія відчуває дефіцит бронетехніки.

Успішними були операції на Білгородщині та Брянщині. Їх варто регулярно повторювати. При цьому не можна допускати аналогічних дій ворога, який нині саме активізував диверсійні дії на Сумщині.

Крім цього, необхідне продумане спорудження укріплень та мінних полів на всіх напрямках. Важливим цивільним елементом оборонної війни має стати більш організована в усіх аспектах евакуація мирного населення.

- Повітряна війна зберігає своє ключове значення. Необхідно прискорити надання Україні ракет усіх видів та винищувачів (крім США, орієнтуючись на Францію, Німеччину й Швецію) та виробництво власної повітряної зброї. Сама по собі українська тактика застосування FPV-коптерів дуже успішна й має бути розвинена, як і тактика ударів далекобійними дронами та переробленими ракетами по території агресора. Те саме стосується й мобільних груп ППО. В Україні з'явилися нові технічні рішення для всіх цих проблем.

- В українському тилу ключовими завданнями є реформування системи мобілізації та мілітаризація економіки й управління на засадах прозорості й ефективності. Економіка має бути мобілізована для виробництва й закупівлі нових озброєнь на ринку, де об'єктивно лідирує приватний бізнес.

2023. ПІДСУМКИ

22 грудня 2023

2023 рік завершується на обнадійливій ноті – історичному рішенні ЄС про початок переговорів з Україною про членство і позитивних очікуваннях про виділення Україні багатомільярдного пакету економічної і військової допомоги.

Хоча в останньому відчутна істотна частка розчарування, оскільки

згадані рішення про фінансування не вдалося прийняти в 2023 році, як передбачалося раніше. Тоді перехід у 2024-й виглядав би більш упевненим.

✦ Рішення про започаткування переговорів з ЄС є справді історичним, бо свідчить про тверду політичну визначеність ЄС, що Україна має стати членом Союзу. Це вже не перспектива членства, яка може реалізуватися коли-небудь за сприятливих обставин, а може і не реалізуватися взагалі. Це – процес, який повинен завершитися вступом, якщо Україна здасть екзамен на відповідні стандарти.

Цьому успіху маємо завдячувати тому, що колись скептичні стосовно України і дружні до Москви лідери Франції, Німеччини, Італії та їхні найближчі західноєвропейські союзники не лише зрозуміли свої помилки, а й стали активними і дієвими адвокатами європейської інтеграції України. Але і тут можуть виникнути певні труднощі, зокрема в зв'язку з ідеєю так званої «поступової» інтеграції до ЄС. Це може призвести до штучного затягування процесу нашого вступу.

Північна Європа зберігає свою традиційну прихильність і підтримку. Натомість Східна Європа, продовжуючи підтримувати Україну на політичному рівні, під тиском окремих політичних і професійних груп починає блокувати наші економічні можливості.

✦ Процес переговорів про вступ до ЄС буде складним. Україна потенційно може стати сильним конкурентом як у виробництві товарів, зокрема в

сільськогосподарській галузі, так і в наданні послуг. При всій очевидній політичній складовій блокування нашими сусідами, в першу чергу Польщею, надходження українського зерна на європейський ринок і українських вантажних перевезень, ці процеси висвітлили об'єктивні проблемні аспекти інтеграції України до ЄС. Ці та багато інших питань мають бути вирішені в процесі переговорів. Вирішені в рамках взаємоприйнятних компромісів. Головне - щоб стратегічне бачення Євросоюзу свого майбутнього переважило локальні інтереси окремих груп.

Потенційно проблемним може стати і розподіл фінансів із загального бюджету ЄС, зокрема в рамках Спільної сільськогосподарської політики і Політики вирівнювання. Україна - з огляду на свій масштаб, розвиток сільського господарства і невисокий рівень життя - може стати причиною радикального скорочення фінансування для інших держав-членів, які традиційно його отримували. В ЄС це усвідомлюють, тому паралельно з переговорами про вступ України до Євросоюзу набирає обертів процес реформування ЄС. Це свідчить про серйозність намірів Брюсселя щодо наступної хвилі розширення.

Реформування ЄС може торкнутися і процесу прийняття рішень, що не дозволить окремим державам-членам з радикальними позиціями блокувати важливі кроки. Пропозиція «попити кави» під час голосування, як це сталося нещодавно з угорським прем'єр-міністром Орбаном, може стати вже не пробивним лайф-хаком, а частиною офіційних процедур Євросоюзу.

◆ Однак якщо подивитися на рік загалом – його важно назвати успішним. Основним фактором стала відсутність перспектив завершення війни найближчим часом.

Невиправдані завищені очікування призвели не лише до зростання розчарування в українському суспільстві, а й до зростання песимістичних настроїв на Заході. Значна кількість ключових західних ЗМІ наприкінці року опублікували статті щодо проблем України у війні проти Росії. Водночас наголошувалася й важливість України у стримуванні Росії, що перетворює допомогу, яка надається Києву, на взаємовигідні інвестиції в безпеку, у т.ч. для США і Європи.

На щастя, ця інформаційна хвиля супроводжувалася й критикою принципу поступовості і «дозованості» надання озброєнь, яку практикував Захід з метою уникнення зайвої, на його думку, ескалації. Наслідком цієї політики став початок серйозних дискусій в деяких країнах ЄС, причому не лише Балтії і Польщі, але й в Німеччині, щодо необхідності підготовки до війни з Росією. Зокрема, Берлін вважає, що має підготуватися до війни до кінця десятиліття.

Планується не лише військово-технічне переоснащення армії, а й розглядається можливість відновлення загального призову на військову службу, у т.ч. жінок, як у Ізраїлі. Серйозні заходи з цього приводу здійснюються і в рамках НАТО.

Але треба визнати, що Україна, одночасно з наступом, практикувала й додаткову стратегію, а саме цілеспрямовані удари по військових об'єктах Росії. Практикувала, наскільки вистарчало сил і озброєнь. І доволі успішно. Результатом стало витіснення російського чорноморського флоту з Криму і звільнення морського транспортного коридору для експорту зерна та інших товарів з України.

✦ Розчаруванням став Вільнюський саміт НАТО. Україна не отримала запрошення до Альянсу, навіть умовного, відкладеного до завершення війни.

Лідери НАТО схвалили рішення про необов'язковість для України проходження на шляху до членства етапу ПДЧ та сформували замість Комісії Україна-НАТО (КУН) Раду Україна-НАТО (РУН), основною відмінністю якої стала рівність прав членів Альянсу і України. Хоча на фоні багаторічної роботи в рамках КУН та виконанням різноманітних річних національних планів ці рішення не видаються такими історичними, вони все ж таки стали корисними. Рівність прав в РУН зробила неактуальними спроби Угорщини блокувати її роботу, а вилучення політичних питань (у т.ч. тих, що стосуються прав національних меншин) з адаптованої річної національної програми з передачею їх на рівень ЄС позбавило Будапешт можливості штучного блокування руху України в НАТО на підставі незадоволення правами угорців в Україні.

Останні заяви Президента Байдена свідчать про те, що негативна позиція США щодо запрошення України до НАТО не змінилася. Це ставить під сумнів прийняття історичного рішення в липні 2024 року у Вашингтоні під час наступного саміту Альянсу. За словами Байдена, «НАТО буде присутнє у майбутньому України», однак, ... «ми маємо бути певними, що вони (українці - ред) виграють війну».

На жаль, компромісні пропозиції відомих американських експертів щодо можливості запрошення України до початку переговорів про членство у Вашингтоні з відтермінуванням остаточного політичного рішення про вступ України до НАТО до кінця війни або з обговоренням географії розповсюдження статті 5 Вашингтонського договору на території держави, як і пропозиції колишнього Генсекретаря НАТО Андерса Фог Расмуссена про те, що Україна може приєднатися до НАТО без окупованих територій, поки не знаходять відгуку в Білому домі.

✦ Істотно ускладнює підтримку України внутрішньополітична ситуація в США, де фактично вже розпочалася передвиборча кампанія, хоча самі президентські вибори заплановані лише на листопад 2024 року. Вашингтон залишається найбільшим донором військової допомоги, яку, у разі її припинення, буде дуже складно компенсувати.

Україна все ще зберігає двопартійну підтримку у Конгресі США. Однак посилення впливу про-трампістської частини Республіканської партії, що наростає разом з посиленням популярності Дональда Трампа, ускладнює голосування з українського питання. Поєднання допомоги Україні з допомогою Ізраїлю і Тайваню не вирішило проблеми. З огляду на непоступливість республіканців, які відчули шанс отримати сильний козир для своєї передвиборчої кампанії, міжнародна допомога буде голосуватися у пакеті з реформуванням міграційної політики. Враховуючи озвучені ключовими переговорниками від двох партій оптимістичні оцінки, голосування на початку року ймовірно буде позитивним.

Треба визнати, що згода Президента Джо Байдена на компроміс у питанні міграції, який може коштувати демократам голосів під час виборів, стало черговим свідченням його особистого зростання як лідера міжнародного масштабу, розуміння процесів світового розвитку та важливості геополітичної ролі США.

Питання, чи допустять Трампа до виборів (адже зараз все ще продовжуються численні судові процеси проти нього за досить серйозними звинуваченнями) і чи виграє він ці вибори, залишається відкритим. Якщо це відбудеться, ситуація з американською підтримкою Україні починаючи з 2025 року суттєво ускладниться. Залишається сподіватися, що система стримувань і противаг у владі США, яка розвивалася і вдосконалювалася не одне десятиліття, не дозволить Президенту одноосібно приймати катастрофічні для міжнародного устрою рішення. Саме тому Конгрес США вирішив додатково перестраховатися і включив до військового бюджету на 2024 рік заборону Президенту без згоди Конгресу виходити з НАТО.

✦ Турбують також процеси посилення правого радикалізму у Європі, який часто і не безпідставно асоціюється з євроскептицизмом і проросійськими сентиментами. Хоча є й винятки, зокрема Італія, яка після приходу до влади у вересні минулого року право-радикального уряду Джорджі Мелоні зберегла не лише конструктивну позицію щодо Брюсселя, а й активну підтримку, у т.ч. військову, України.

Тим не менше, кількість ідеологічних союзників угорського Прем'єр-міністра Віктора Орбана зростає. Після жовтневих виборів до влади у Словаччині прийшов уряд Роберта Фіцо, який відразу заявив, що припиняє надання

військової допомоги Україні. Аналогічні плани озвучив переможець листопадових парламентських виборів в Нідерландах Герт Вільдерс.

Однак треба визнати, що в питаннях інтеграції України в ЄС і допомоги Євросоюзу Орбан зі своєю антиукраїнською позицією залишився зараз наодинці. Жодна інша країна, окрім Угорщини, не робила спроб заблокувати початок переговорів про вступ України до ЄС та виділення їй масштабної фінансової допомоги під час саміту 14 грудня. Власне тому пропозиція Орбану «попити кави» під час голосування за переговори з Україною і спрацювала. Питання виділення Україні 50 млрд євро на 4 роки європейські лідери сподіваються вирішити вже в січні наступного року, в рамках спільного бюджету ЄС чи поза ним, незважаючи на позицію Будапешту.

✦ Складнощі з голосуваннями останніх пакетів допомоги Україні у Вашингтоні і в Брюсселі свідчать, що хоча формула «будемо допомагати, поки буде необхідно» все ще використовується в політичних документах ЄС, НАТО, G7 і США, - вона конкретно означає зараз, і що вона буде означати завтра, напевно, не зможе сказати ніхто.

Ніхто не може спрогнозувати і долю договорів про так звані «гарантії безпеки» Україні, а точніше про гарантії надання військово-технічної, політичної і фінансової підтримки, які зараз обговорюються на двосторонніх рівнях.

Очевидно, що реальний зміст цих гарантій буде залежати не так від формулювань цих договорів, які будуть доволі загальними, а більше від внутрішньополітичної ситуації в кожній країні-гаранті. Одне не викликає сумнівів, що вони не зможуть замінити статті 5 Вашингтонського договору.

✦ Це особливо турбує на фоні переходу війни з Росією у затяжну фазу, а також деяких змін у світі, спровокованих війною.

Те, про що експерти і політики попереджали починаючи з 2014 року, що війна Росії проти України у разі успіху Москви може стати лише початком серії конфліктів по всьому світу, почало реалізовуватися. І це при тому, що Росія дуже далека до перемоги. Причому Росії не обов'язково самій їх організувати, хоча вони безперечно в її інтересах, оскільки, як мінімум, відвертають увагу від України. Приклад того, що свої нелегітимні інтереси можна досягнути силовим шляхом, дуже заразний в колі терористичних і авторитарних режимів. Розвал засад міжнародного порядку, який Москва розпочала в 2014 році анексією Криму і посилила широкомасштабною війною проти України у 2022 році, не міг призвести ні до чого іншого, як до дестабілізації всієї міжнародної системи безпеки.

Поки що Заходу вдається стримувати географію Близькосхідного конфлікту, спровокованого терористичним нападом Хамасу на Ізраїль, притишувати емоції навколо Тайваню, відновлюючи контакти з Пекіном, і не допускати розгоряння Венесуельської проблеми. Але ситуація в цих потенційно проблемних точках за певних умов може вибухнути з новою силою. Що стосується найбільш проблемного на сьогодні конфлікту на Близькому Сході, незважаючи на загальне розуміння, що вирішення питання слід шукати в реалізації ідеї двох держав – Ізраїлю і Палестини, ніхто поки що не пропонує реальних шляхів до врегулювання. Арабські країни, наголошуючи на своїй політичній підтримці «народу Палестини», не висловлюють жодного ентузіазму в питанні взяття під свій контроль Сектору Газа після завершення наземної операції Ізраїлю зі знищення Хамасу.

Тісні зв'язки Росії з Іраном, Китаєм і Північною Кореєю, які Москва налагодила з метою пошуку озброєння для війни в Україні, призвели до створення так званої «осі зла» - угруповання країн, не обтяжених у своїй поведінці міжнародно-правовими обмеженнями і готовими просувати свої інтереси силовим способом.

Окрім цієї видимої частини «осі зла», у своїй діяльності вона опирається на так звані «нейтральні» держави, готові в обхід або навіть з використанням у своїх інтересах західних санкцій підтримати економічною співпрацею злочинний російський режим. До цієї групи відносяться, на жаль, багато країн так званого Глобального Півдня. Наприклад, незважаючи на потеплішано останнім часом відносин з США, не відмовляються від масованої купівлі російських енергоресурсів Індія і Китай. І таких прикладів знайдеться досить багато. До числа неопублічних вигодонабувачів західних санкцій можна віднести і країни Центральної Азії, Туреччину.

✦ Поки що відповіді на такий «прагматизм», а точніше безпринципність, не знайшов ніхто. Не увінчалася успіхом поки що й активна робота України з розбудови контактів і взаєморозуміння з Глобальним Півднем, незважаючи на низку конференцій щодо української «формули миру» на рівні зовнішньополітичних радників, на які активно запрошувалися країни з цієї групи. Не спрацювало й те, що одна з них відбулася у впливовій для Півдня Саудівській Аравії.

Результатом такого розподілу світу на ідейний і принциповий Захід і прагматичний Південь є неможливість голосування в ООН за рішення, необхідні для підтримки дієвості міжнародної системи безпеки та реформування цієї організації з метою забезпечення її відповідності новим світовим реаліям.

✦ Незважаючи на санкції і на ордер Міжнародного кримінального суду на арешт Путіна, Росія, хоч і різко змінила географію своїх міжнародних економічних, військових і політичних контактів, не залишилася в повній ізоляції.

Її приймають в багатьох країнах Глобального Півдня, на Близькому Сході. Вона зберегла своє членство в ООН, у т.ч. право вето в Раді Безпеки, ОБСЄ, G20. Вона здатна зібрати зал, хай і не повністю на найвищому рівні, для саміту Росія-Африка. Деякі впливові країни Африки можуть дозволити собі при цьому її критикувати, однак від запрошень не відмовляються. Незважаючи на зменшення впливу Москви і переорієнтацію на Китай, приймають Росію і в Центральній Азії.

Західні санкції, хоча й завдали значного удару по доходах Москви, її міжнародну торгівлю не припинили. Це, на жаль, стосується і запчастин до військової техніки та товарів подвійного призначення, які тепер надходять в Росію складніше, через тіньові схеми, які Захід заблокувати повністю не може.

Результати 2023 року свідчать, що ворог залишається потенційно сильним і побороти його можна лише за умови цілеспрямованої і послідовної політики на підтримку тісної співпраці з Заходом, інтеграції в його ключові інституції - НАТО і ЄС - та налагодження взаєморозуміння з Глобальним Півднем.

Київський Безпековий Форум
Фонд Арсенія Яценюка «Відкрий
Україну»

Надія Цок

Олексій Панченко

Вадим Особський

2023 рік